ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI

DINO BUZZATI

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN: ELÇİN KUMRU

Dağların Adamı Barnabo

TİMAŞ

Dino Buzzati

Dağların Adamı Barnabo

Çeviren: **Elçin Kumru**

timaş yayınları

DAĞLARIN ADAMI BARNABO
Dino Buzzati

Timaş Yayınları I 2251
Çağdaş Dünya Edebiyatı 17

Yayın Yönetmeni
Emine Eroğlu

Editör
Ayşe Tuba Ayman

Çevirmen
Elçin Kumru

Kapak İllüstrasyonu
Ashlev Dumonchelle

Kapak Tasarımı
Ravza Kızıltuğ

1. BASKI
Mart 2010, İstanbul

ISBN
978-605-114-177-0

Orijinal Adı
Bàrnabo delle Montagne

DİNO BUZZATİ (Belluno 1906-Milano 1972) İtalyan romancı, öykü yazarı, ressam, şair ve gazeteci.

Hukuk eğitimini tamamlamadan önce, *Corriere della Sera* gazetesinde haberci, redaktör ve özel muhabir olarak çalışmaya başladı. Edebî etkinliğine, *Bàrnabo delle Montagne* (Dağların Adamı Barnabo) adlı romanını yayımlayarak 1933 senesinde adım attı. İkinci romanı *Il segreto del Bosco Vecchio* (Eski Korunun Gizemi) 1935'te yayımlandı. 1940 Haziran'ında başyapıtı *Il deserto dei Tartari* (Tatar Çölü) yayımlandı. Üç yıl bir savaş gemisinde görev yaptı. Savaş sonunda *Tatar Çölü* büyük ilgi gördü ve Buzzati'yi bir anda İtalya'nın önde gelen yazarlarından birine dönüştürdü. Uluslararası başarısı ise *Tatar Çölü*'nün *Le Desert des Tartares* adıyla 1949 yılında Fransa'da basılmasından sonra gerçekleşti ve eser kısa sürede yirmiden fazla dile çevrildi.

1953 yılında en başarılı oyunu kabul edilen *Un Caso Clinico* (Klinik Bir Vaka) sahneye koyuldu. Bu oyun üç yıl sonra Albert Camus tarafından uyarlanarak Fransa'da sahneye koyuldu ve büyük başarı sağladı.

Buzzati, 1958 yılında Milano'da ilk resim sergisini açtı ve 1960 yılında bilimkurgu türündeki tek romanı olan *Il Grande Ritratto*'yu (Yaşamdan da Üstün) yayımladı. 1963 yılında beşinci ve son romanı olan *Un Amore* (Bir Aşk) yayımlandı. 1966 yılında, dünyaca ünlü öyküsü, *Il Colombre* (Colombre), elli bir seçme Öyküsünün yer aldığı bir seçkide yayımlandı.

1969 yılında, Orpheus'un modern bir çeşitlemesi kabul edilen *Poema a Fumetri* (Çizgi Roman Biçiminde Şiir) adlı resimli romanı yayımlandı ve büyük ilgi gördü. 1971 yılında *Le Notti Difficili* (Zor Geceler) adıyla, öykülerinin altıncı basımı yapıldı. Bu, aynı zamanda Buzzati'nin, hayattayken yayımlanan son kitabı oldu.

ELÇİN KUMRU

1972 Erzurum doğumlu. İtalyanca-Türkçe-İtalyanca çevirmen. Ankara Üniversitesi D.T.C.F. İtalyan Dili ve Edebiyatı mezunu. 1994'te aynı üniversitede araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı; 1997'de Yüksek Lisansını *Cesare Pavese'nin Hikâye ve Romanlarında Çocukluk Çağma Dönüş Mitosu* konulu teziyle tamamladı. Doktorasını tez aşamasında yarım bıraktı. 1999'dan bu yana İtalya'da yaşıyor. 2007'de Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği ÇEVBİR üyeliğine kabul edildi.

1

San Nicola kasabasının orman bekçilerinin kaldığı evin ne zaman yapıldığını hiç kimse hatırlamıyor. Delle Grave Vadisi'nde bulunan bu eve "Mardenlerin evi" denildiği de olurdu. Bu noktadan başlayarak ormanın içlerine doğru giden beş patika yol vardı. İlki, vadi boyunca San Nicola'ya doğru iniyor ve giderek gerçek bir yola dönüşüyordu. Diğer dört patika yol ise, ilerledikçe daha ince ve tehlikeli hale gelen ağaç gövdeleri arasından geçerek, yere yıkılmış kuru ağaçlar arasından ormanın derinliklerine kadar çıkıyordu. Kuzeyde ise dağları çepeçevre saran beyaz çakıl taşlı yollar vardı.

Dağların tepesinden doğan güneş, Mardenlerin evinin üzerinden dönerek, Col Verde Tepesinin arkasında batıyor. Havadaki akşam esintisi, bir günü daha beraberinde alıp götürüyor. Orman bekçilerinin şefi Del Colle'nin bugün keyfi yerinde ve anlatacak bir sürü hikâyesi var. Bu hikâyeleri ondan başka hatırlayan yok ve sayıları o kadar çok ki hepsini anlatmaya kalksa, bir gün bir gece sürer ve yine de bitmez.

San Nicola'lı varlık sahibi Ermedia Bey'in hikâyesi: "Üç adamıyla birlikte Vallonga'dan dönerlerken, Col Nudo Tepesine yaklaştıkları sırada sis inmeye başlar. Ermedia yolu şaşırır ve kocaman bir kanal boyunca yukarı doğru tırmanır, Pagossa Tepesinin altındaki büyük terasa ulaşır; şimdi görünmez, yarın güneş doğunca gösteririm neresi olduğunu. Ermediayı sonra bir daha gören olmadı; hatta aylarca onu aramak için kayaların eteklerine gidildiği söylenir. Aradan çok uzun yıllar geçti."

Cephaneliğin hikâyesi: San Nicola kasabasını Vallonga'ya bağlayacak bir yol yapması planlanıyordu. Yetkililer arasında anlaşmaya varıldı ve yaşlı Bettoni bu işi yapmayı üstlendi. Yapılacak yol, Delle Grave Vadisi boyunca yukarı tırmanacak, daha sonra sola doğru kıvrılarak, Palazzo Tepesi kayalıklarının yanından, Pagossa Tepesi üzerinden Col Nudo Tepesinin

arkasına doğru devam edecekti. San Nicola’da çalışmalar başladı. Proje çok büyük olduğu için, Bassa’dan işçiler geldi; dağda delme çalışmaları yapmaları gerekecekti. Büyük miktarda barut tozu alındı ve Palazzo Tepesi kayalıklarının alt kısmında kalan bir barakaya depolandı.

Ancak birinci boğazın son bölümündeki mayın patlatma noktasında işi durdurmak zorunda kaldılar, çünkü barutların patlatılmasında sorun yaşandı, gece de aletler çalındı. Bunun üzerine kasabada bir takım söylentiler dolaşır oldu; insanlar, “Paralar boşa harcanıyor; dağları kendi haline bırakmak gerek.” demeye başladı. Kötü ruhların uzaklaşması için San Nicoladaki kilise çanları çalındı.

Bir gece işçilerden biri hırsızlık yapmak üzere bir eve girince, işçilerine yeterince göz kulak olmadığı için Bettoni’yi suçladılar. Yapılan ihaleyi kıl payı kaybetmiş olan bir rakibi, ateşe körükle gitmeye başladı. Patlayıcı deposunu havaya uçurma tehditleri ortaya atıldı.

Tam bu sırada, yolun geçeceği noktanın biraz üzerinde bulunan bir duvar kayanın yamaçlarında mağara türü bir yer buldular; burayı cephaneliğe çevirdiler ve kapısına duvar ördükten sonra orman bekçilerini nöbet tutmakla görevlendirdiler. Bu arada kış nedeniyle işlere ara verildi ve bir sonraki yıl yeniden başlandığında da ellerinde para kalmadığının farkına vardılar. Palazzo kayalığının alt kısmına kadar ulaşan bir parça yol bugün hâlâ var; bu noktadan sonra ise cephaneliğe giden bir patika yol devam ediyor.

Günün birinde, keşif gezisi yapan subaylar bu silah deposunu gördü: Güzel bir bina, iyi muhafazalı bir yer ve sınıra da pek uzak değil. Burayı kullanmak gerek diye düşündüler. Daha başka patlayıcı ve çok sayıda mermiyi getirip buraya bıraktılar, ama nöbet tutma işi yine orman bekçilerine kaldı. Yıllar boyu bu böyle devam etti. Kapısının önünde bugün hâlâ elinde tüfeğiyle bir adam, bir aşağı bir yukarı yürür durur. Nöbeti teslim alacak bekçi her akşam Mardenlerin evinden çıkar ve ormanlıklar arasından iki saat boyunca yürüyerek küçük cephaneliğe ulaşır.

Cephaneliğin yanında bir de küçük baraka vardır. Her seferinde üç nöbetçi bulunması gerekir.

Darrio'nun hikâyesi: O da bir orman bekçisiydi ve hep şöyle söyler dururdu: "Dağlarda hırsızlar var; cezaevlerinden kaçıp, tepelere sığınıyorlar. Günün birinde çalıp çırpmaya ve ortalığı yakıp yıkmaya buralara da gelecekler. Gidip bakmamız, kontrol etmemiz gerek." Sabah dosdoğru ormana doğru yola çıkardı; o duvar kayalıklara nasıl tırmanıyordu bir Tanrı bilir. Hırsızlar diyordu, ama belki de söylediğine o da inanmıyordu. Günlerce uçurumların eşiklerinde gezer dururdu. Ne var ki iyi dağcı olmasına rağmen günün birinde bir daha geri dönmedi. Dönmesini beklediler, ormanda aradılar, kayaların altlarına kadar gidip baktılar ve dağlarda yankılansın diye korno çaldılar. Bundan bir hafta sonra, cephanelikten dönen Berton upuzun bir duvar kayalığın üzerinde dönüp duran 12-13 karga görmesin mi? Baston del Re kayalığının hemen altındaki tepede. Kemikleri hâlâ orada, ufak bir düzlük üzerinde duruyor. Aslına bakılırsa ölümünü kendisi istedi.

Kimisinin küçük bir tüy taktığı yeşil şapkalarıyla on iki orman bekçisi... Ceketlerinin üzerinde, kasabalarının armasını temsilen bir rozet var. Aklaşmış bıyıklarıyla şefleri Antonio Del Colle artık yaşlı sayılır, ama dağlara hâlâ iyi tırmanıyor ve yük taşıyabiliyor; tüfekle ateş ettiği zaman hata yaptığını gören olmamıştır. İngiliz yapımı av tüfeğini sürekli deri kılıfında saklıyor. Tüfeğin namlusu boyunca dolanan bir yılan deseni var. Del Colle genelde başka bir tüfek kullanıyor; evde bulduğu ve pek özen göstermeye gerek olmayan bir tüfek. Ufak tefek bir yapıya sahip Del Colle, kendine özel, ritmik adımıyla uzaktan da rahatlıkla göze çarpıyor; ara sıra durup etrafına bakıyor. Dağın eskilerinden o; köknarların hastalığını görüyor, kuşların cıvıltılarını tanıyor, ufak tefek bütün yolları biliyor. Yaklaşan kötü havayı hissediyor ve mesai arkadaşlarını iyi tanıyor: Giovanni Marden, Giovanni Berton, ilkinin kuzeni Paolo Marden, Pietro Molo, Francesco Franze, Berto Durante, Angelo Montani, Primo ve Battista Fornioi, Giuseppe Collinet, Enrico Pieri ve Barnabo. Barnabo'ya sadece

adıyla hitap ediyorlar ve bu ad daha sonra ‘Dağların Adamı Barnabo’ halini alacak.

Nereden geldiklerini söylemek kolay değil. Kimisi orman bekçisi çocuğu, kimisi ataerkil ailelerin çocuğu olarak o dağlar arasında dünyaya gelmiş; kimisi de uzaklardan, vadi yollarını görmüş de gelmiş. Ama artık o sonu gelmez ve tozlu, güneşin yakıp kavurduğu yolları unutmuşlar. Geldikleri vadilerde ne gölge ne de rüzgâr vardı; nadiren çeşmeye rastlanırdı. Hep dümdüz gitmek gerekirdi; biraz ileride gölgesi olan bir bitki var; son bir gayret. Ayaklar kurşun gibi ağırlaştı, direnin geldik.

2

Bir zamanlar Marden ailesine ait olan ve orman bekçilerini ağırlayan ev artık iyice eskidi. Kirişlerin tahtası çürüdü ve panjurlar kapanmaz oldu. Bir gece üşüdüğünü hissederek uyanan Durante, yataktan kalktı ve ışığı yaktı. Rüzgâr çatının bir parçasını alıp götürmüştü; bir anda ve sessiz sedasız.

Halbuki bir zamanlar, yeni evli bir çiftin yuvası gibi pırıl pırıldı ve ışıklar saçıyordu; pencerelerinde çiçekler vardı ve rengarenk boyalıydı. Şimdi ise zemin katın beyaz badanası gitmiş, birinci katın tahta kaplamaları simsiyah olmuştu. Yağan yağmur damlalarını sayan, rüzgârla söz dalaşına giren çatı da artık yavaş yavaş yorgun düşmüş; açılmalar olmuş, bir-iki kiremidi uçup gitmişti, ama hiç kimse farkında bile değildi. Artık yıkıntı bir bina; en ufak darbede yerle bir olabilecek halde.

Del Colle, “Fornioi, sen marangozsun, tavanın kirişini tamir et. Gece gıcırdayıp duruyor, üzerimize düşecek.” diyordu ve düşüncelere dalıyordu: “Yarın her şey düzelecek; yarın iyiye işaret bir güneş açacak ve çalışma arzumuz olacak. Ama biz bugünü yaşıyoruz; yarın henüz gelmedi.” Mardenlerin evi herkesin gözünün önünde ve fazla göze çarpmadan işte böyle harap oluyor.

Durante’nin bir gün çatının bir parçasının uçtuğunu fark etmesiyle tartışmalar da başladı: “Artık değişiklik yapmak lazım; cephaneliğin çok uzağındayız. Burası çok nemli ve ormanın tam ortasında. Zaten bu evi sil baştan inşa etmek gerek” Del Colle bu hale üzülüyordu. Mutfağın o duvarları dumandan o kadar kararmış, o duvarların içine o kadar garip şeyler girmişti ki... “Yazık,” diye düşünüyordu, “yirmi yıldan fazla süredir burada yaşıyorum. Buraya ilk kez geldiğim günü hatırlıyorum da; yaz mevsimiydi ve yağmur yağıyordu. Söylenecek pek fazla bir şey yok, bütün hayatım burada geçti. Şimdi bu evde olduğumda ve yatağımın yanında asılı tüfeği gördüğümde, çok param olmuş ya da kasabada yaşamışım hiç

umurumda değil. Ne aptallık. Bu evde acı da çektim; yıllar önce, zaman zaman, vadideki kasabaya inmeyi delice isterdik. Aramızdan kaçıp gidenler bile oldu. Hatırlıyorum, sonbaharda Ermeda avdan döndüğünde şarkılar söylenirdi. Dillere destan yemekler düzenlenirdi; yaşlı Da Rin keman çalmaya başlardı. Kış, ardından yaz, ardından tekrar kış; ben artık yaşlandım, şimdi artık gitme zamanı."

İşte bugün hâlâ hatırladıkları:

Darrio'nun ölümünden birkaç ay sonra Del Colle acilen San Nicolaya çağrıldı. Gri bulutlarla dolu bir günde kasabaya vardığında akşam olmuştu. Belediyeye bağlı bütün orman bekçilerine komuta eden komiserin odasında, elinde tespihiyle ağlayan cılız bir kadın ve insanda tedirginlik yaratan ufak tefek bir adamla karşılaştı. Darrio'nun ebeveynleriydiler. Ne pahasına olursa olsun oğullarının cenazesini istiyorlardı. Onları bunun imkânsız olduğuna ikna etmek mümkün değildi. Gencin babası cesedin nerede olduğunu kendi gözleriyle görmek istedi. Annesi, San Nicola'da kaldı. Baba ile Del Colle, tek söz söylemeden, şafakla birlikte yola koyuldular. Yaşlı adamın ayakkabıları dağa uygun değildi ama hışımla ve yere bakarak ilerliyordu. Bütün gece yağmur yağmıştı ve bitkilerin üzerinden yağmur damlaları iniyordu. Bir bulut perdesi arkasında kalan dağlar, kara kara görünüyordu. Hiç ara vermeden yürüyerek boğazı geçtiler, ormanı geride bıraktılar.

Yaşlı adam, "Mümkün olan en üst noktaya kadar çıkmak istiyorum." diyordu; Del Colle, adamı kayalık duvarların yükseldiği yere kadar, çakıl taşlı yol boyunca yürüttü. Yaklaşık dört yüz metre yukarıda, ufak bir terasın üzerinde Darrio'nun kemikleri duruyordu; her biri bir yana dağılmıştı ve param parça olmuştu. Ancak iki adam, bir yamacın arkasına giren daracık bir kanalın kayalarının arasından zar zor daha da yukarı tırmanmaya çalıştı. Dar kanalın sona erdiği yerde durdular; etrafları sarp kayalıklarla çevriliydi. Kocaman siyah bir çatlaktan yağmur suyu fışkırıyordu; ulaşılması imkânsız kayalar arasında, kaygan ve karanlık bir in. Darrio'nun cesedi biraz daha yukarıdaydı; o kemikler de yağmur yemiş, şimdi de yavaş yavaş kurumaya

yüz tutmuşlardı. Yaşlı adam, büyülenmiş gibi, hiç kıpırdamadan kayalara doğru bakıyordu. Şelalenin gürültüsü bir yandan, yavaşça geçip giden bulutlar diğer yandan.

“Bayım, geri dönelim mi? İmkânsız olduğunu gördünüz mü?” Ama gökyüzünde üst üste binen sarp kayalardan gözünü ayırmayan adam cevap vermiyordu. Del Colle saatine bakıyordu: Bir saat, bir buçuk, iki... Artık inmek lazımdı, tekrar yağmur başlamak üzereydi. Darrio’nun babası, orman bekçisinin kolunu tutup, vaktin geç olduğunu (akşam gölgeleri yaklaşıyordu) söylemesiyle kıpırdadı. Yaşlı adam yeniden yukarı baktı ve sonra bir daha tek söz söylemeden inmeye başladı.

3

Orman bekçilerinin yeni evini, Mardenlerin[1] evinin bulunduğu yamacın tam karşı tarafına aşağı yukarı aynı şekilde inşa ettiler, ama yapı tamamıyla yeni ve çatısı da çinko. En iyi tarafı da, oldukça yüksek bir noktada bulunması; hemen hemen cephanelik hizasında ve etrafı ormanla çevrili geniş bir düzlüğün ortasında yer alıyor. İşte karşınızda açılışının yapıldığı gün.

Özellikle katırların da geçebilmesi için yapılmış patika yol boyunca yığınla insan geliyor. Temmuz ayının güneşli bir pazar günü. Erkekler bayramlık kıyafetlerini giymişlerdi, kadınlar ise rengârenk elbiseler içindeydiler. Orman bekçileri de sakal tıraşı olmuşlar ve yeni üniformalarını giymişler. Del Colle dışarıda, bir bankın üzerine rahat rahat oturmuş, Ermeda'nın hâlâ hayatta olduğu ve bando çaldırdığı zamanları anlatıyor: "Sonra duvar kayaların orada ölünce, çalgıcılar da ortadan yok oldu gitti. Artık çalgı çalmayı bilen yok aramızda. Eski davul da nehrin derinliklerinde yatıyor; Mercato meydanının alt kısmındaki nehre attılar; pas içinde kalmış metal kısımları hâlâ orada görülebilir."

Yeni evin bulunduğu düzlükte sessizlik hâkim; ara sıra ormandan homurtular geliyor ve beyazlara bürünmüş büyük duvar kayaların hepsi net şekilde görülebiliyor. Duvar kayalar bugün beyaza bürünmüş ve bembeyaz bulutlar orada burada gölgeler bırakıyor: San Nicola kayalıklarının üç tepesi, Mardenlerin dağ kayalıkları, Baston del Re Tepesi, batıdan doğuya biraz daha sağa doğru gidilirse, Palazzo Tepesi, Polveriera Tepesi ve en uçta da Pagaossa Tepesi'nin profili görülüyor. Hepsinin üzerinde ise kardan kuşaklarıyla Cima Alta ve yan yana dört çan kulesini andıran Lastoni di Mezzo tepeleri göze çarpıyor.

Bu sırada tören başlıyor. Yol yapımında çalışanlardan ikisi, armonikalarına sarıldıkları gibi dans müzikleri çalmaya koyuluyor. Belediye başkanı,

komiser, herkes burada; gülüşenler var, insanlar eğlenmek istiyor. Ne de olsa onlar için bir nevi yeni bir hayat başlıyor.

Molo, belediye başkanının kızını kollarının arasına almış, nasıl da güzel dans ediyor! Şimdi Berton da dansa başlıyor; bir, iki, üç; bir, iki, üç; o da vals yapmayı biliyor demek, üstelik diğerlerinden çok daha iyi dans ediyor. Şu gencecik Barnabo nasıl öyle köşesine çekilmiş durabiliyor? Nihayet o da bir kızı dansa kaldırıyor ve diğerlerinin arasına katılıyor. Tam o sırada armonika çalan iki genç müziğe ara veriyor.

Şimdi sıra Del Colle'de; armonikasını almaya gitti ve bir zamanların şarkılarını dinletecek herkese, bunlar gençliği unutturmayan şarkılar. Havada öğleden sonra huzuru hissediliyor, bayraklar güneşte dalgalanıyor; tören daha yeni başlıyor ve akşama kadar sürecek.

Del Colle ayakta durmuş armonika çalarken, herkes sessizce onu dinliyor. Hemen yanıbaşında ayakta duran Giovanni Marden, yüzünde bir tebessümle Del Colle'nin tuşlara basan parmaklarını izliyor: Hemen hemen hiç oynamıyor gibi görünüyorlar, ama harika müzikler ortaya çıkarıyorlar. Bayrakların dalgalanması durdu; rüzgâr kesildi, çünkü eski şarkılar çalarken herkes sessizliğe gömülüyor.

Aferin Del Colle! Elinden gelmeyen şey yok! Elli altı yaşında, ama bakın nasıl da güzel çalıyor. Tüfeğiyle ateş ettiğinde de yüz metrede tek bir şişe bile boş vurmuyor. Herkes "Bravo!" diye bağırıyor. Güneş biraz batıya doğru kaydı ama kimse farkına varmadı. Kasabaya inelim demeye başlıyorlar. Belediye başkanı ve komiser herkese içecek bir şeyler ısmarlama sözü verdiler. Kalabalıktan bir grup güle oynaya yola koyuldu bile. Geriye kalanlar da onları izlemeye başlıyor. Del Colle neden gelmiyor? "Siz gidin, ben de hemen geleceğim. Kâğıtlarımı Mardenlerin evinde unuttum. Onları alıp hemen San Nicola'ya geliyorum." diye cevap veriyor.

"Kâğıtları almaya yarın gidersin, şimdi bizimle beraber gel."

“Bir saat sonra geliyorum; size ne zararı var ki? Ben de geleceğim tabii ki; bu, bizim de törenimiz.”

Bunun üzerine herkes kasabaya doğru yola koyuldu. Ortalığa büyük bir sessizlik çöktü. Rüzgâr yavaş yavaş ormanda hışırtılar çıkartmaya başlıyor. Uzaklardan bir baykuş sesi duyuluyor. Del Colle şimdi Mardenlerin evine gidecek. Kasabaya ulaşmak için bir saatlik yol olsa gerek. Del Colle, yeşile yeni boyanmış kapıyı kapattı. Etrafına bakındı ve şimdi de ufak adımlarla ilerliyor. Evin etrafını saran düzlüğü geçtikten sonra yavaş yavaş gözden kayboldu. Yeni ev tamamen yalnız kaldı.

Güneşin ışıkları, köknar ve karaçam ormanının arasında iyice zayıfladı, biraz sonra Col Verde Tepesi’nin arkasına inecek. Dağlar da zamanla değişti. Yıllar önce ormanlarda bir tür küçük cin olurdu. Del Colle bir kere bunları görmüştü: Çimen gibi yemyeşil ve hafiflerdi; yolun yapım çalışmalarına engel olan bunlar olmasın? Bugün birisi, ertesi gün birisi ateş ede ede; işçilerin ormana doluşması ve mayın patlatarak yol inşaatına başlamasıyla belki de ormanın cinleri rahatsız oldu ve kim bilir nereye saklandılar.

Del Colle eski evin bulunduğu yere ulaştı; orman kararmaya başladı; özellikle de dalların yoğunlaştığı yerlerde. Cebinden ufak bir armonika çıkarttı; bir zamanlar böyleydi işte, cinler o eski şarkıları çok seviyordu. Armonika çalmaya başladıktan bir süre sonra, tabii eğer akşam olmuşsa, ağaçların gövdeleri arasından ortaya çıkarlardı.

Çaldıkça çalıyor ve bu sırada akşam oluyordu. Kırılıp yere düşen bir dal, yere yığılmış incecik yaprakların üzerine düşerken hafif bir ses çıkarttı. Sonra bir başka ses daha duyuluyor. Yoksa kimseciklere zarar vermeyen o yeşil suratlı minik cinler geri mi döndü? Del Colle her şeyin gençliğindeki gibi olduğunu fark etti. Gece karanlığında yeni gibi duran Mardenlerin evi, sakin orman, akşamın getirdiği hoş kokular, her şey eskisi gibi. Ama o zamanlar Del Colle’nin ne sakalı vardı, ne damarları böyle kocaman, ne de nefes alıp vermesi böyle ağırdı. Ceketinde güzel işlemeler olduğunu anımsadı ve herkes gibi onun da San Nicola kasabasında sevdiği bir kız

vardı. Şenliklerde hep birlikte şarkı söylenir ve şen şakrak hep birlikte kasabada tüm gece boyunca dolaşılırdı.

Köknarların tepesinde bir ıslık, küçük sayılabilecek ağaç topluluğunun etrafını dolaşan hafif bir fısıltı... Cinler yine mi ortadan kayboldu? Yine mi korktular? Şimdi ise Del Colle'nin daha önce hiç duymadığı cinsten ağır bir sessizlik hissediliyor. Ama kulak kesildiğinde, yaklaşmakta olan adımlar ve insan sesleri duyuluyor. En iyisi susmak ve bir ağacın arkasına saklanmak. Orman bekçisi Del Colle, zifiri karanlığın ortasından elleri tüfekli iki adamın çıktığını görüyor. Aralarında bir şeyler söylüyorlar, ama anlaşılmıyor. Yabancılardan birisi eve yaklaşıyor ve kapıyı açmaya çalışıyor. İşte geldiler, lanet olasıcalar.

Yabancı adam kapı kapalı olduğu için kapıya tekme atmaya başlıyor. Del Colle'nin kalbi deli gibi atmaya başlıyor ve "Şimdi senin icabına bakarım." diye aklından geçiriyor. Saklandığı yerden fırlayarak sessizce otların üzerinde yürümeye başlıyor. Tam o sırada yabancılardan birisi Del Colle'yi görüyor ve arkadaşına bağırarak sağa doğru kaçmaya başlıyor: "Dikkat et, avlanacaksın!" Ama Del Colle adamı omuzlarından yakaladığı gibi yere serdi bile; jpoynunu sıkarak, "Şimdi benimle birlikte geliyorsun hırsız parçası!" diyor nefes nefese.

Bir tüfek darbesi. Ağaç gövdeleri arasında ufak bir ışık; uzaklarda kaybolan bir ses ve etrafa yayılan barut kokusu. Omzundan yaralanan Del Colle'nin yere yığılmasıyla boğazına kan akmaya başladı. Del Colle'nin yaralanması sayesinde serbest kalan adam, ayağa fırladı ve ormanın içerisinde gözden kayboldu. Del Colle bağırmadı bile, zaten onu duyacak kimse yoktu. Omzunda feci bir acı hissediyordu; gözleri açık, nemli otların üzerine serilmiş, boynundan oluk oluk akan kanın sesini duyuyordu.

Katiller kaçtı gitti. Del Colle ormanın tekrar fısıldamaya başladığını ve sakin rüzgârın esintisinin sessizliği doldurduğunu fark etti. Aşağı vadide, ışıkların altında dans eden arkadaşları Del Colieyi unuttular. Ne de olsa yaşlıydı ve yaşlılarla, köknarlarla ve dağlarla arası iyiydi. Şimdi onu sırtından vurdular ve kanıyla toprak sulandı.

4

Ara, ara Del Colle bir türlü bulunamıyor. Mardenlerin evine gideceğini söylemişti. Ertesi gün evin önünde uzanmış duran ve sabahın ilk ışıklarıyla aydınlanan cesedini buldular. Evin önündeki düzlüğe ilk gelen Barnabo oldu; daha cesede yaklaşmadan şeflerinin öldüğünü anladı. Del Colle’nin hayatı işte böyle son bulmalıydı; evinin yakınında ve hiç sonu gelemeyen hikâyeleriyle birlikte. Bu eski yapının kırık dökük çatısı, siyahlaşmış tahtaları, upuzun bir yaşamın izleri ve evin hemen yanında, ağaç dallarının arasından güneş ışıkları süzüldüğü sırada yeşil otların üzerine serilmiş cesedini görmek Barnabo’nun hoşuna gidiyordu. İşte o an acı duymadığına şaşırdı. Oysaki şefi ölmüştü; herkesi se\en, iyi bir adam ölmüştü.

Bir önceki gece Del Colle, belki de dünyasından neler gelip geçdiğini, evin eşiğinden kaç arkadaşının geçmiş olduğunu düşünerek uyuya kalmıştı. Hayatı sona ererken o mutlaka hayallere dalmıştır. Böylesi daha iyi ama diğerleri bunu anlayamaz.

Barnabo yaklaşan adımlar duyunca, “Ölmüş!” diye bağırdı. Gelen Giovanni Marden’di ve değerleri de peşinden geliyordu. Hepsi cesedin etrafına dizildi; hiç birisi dokunmaya cesaret edemiyordu. Sonra otların üzerinde siyah bir leke gördüler. Ceketi de kan içerisindeydi.

Yüksek tepelerde belki de rüzgâr esintileri duyuluyor, vadinin sonunda belki de suyun yankısı duyuluyordu ve ormanın sınırlarında bir adam şarkılar söylüyordu. Ama onların bulunduğu yerde büyük bir sessizlik hâkimdi. Zavallı Del Colle öldürülmüştü. Gayri ihtiyari gözleri etrafa, dağlara, bulutlara, uçsuz bucaksız ağaçlara ve eve doğru çevrildi. Değişen neydi?

“Birkaç ay önce bir akşam, yeni ev hakkında tartışmaya başladığımız sıralar, siz hepiniz sağda solda iken Del Colle bana ölümünden bahsetmişti.

“Kızım için rahat olabilirim çünkü iyi bir evliliği var. Kendim için de artık sona yaklaştık. Eğer zahmet olmazsa, öldüğüm zaman beni götürmeniz gereken yeri göstereyim.” dedikten sonra, Darrio’nun babasının ve durup bekledikleri kanalın hikâyesini anlatmıştı: “Kaya duvarların sağında, kayalıkların tepesinde bir boşluk var. Burayı gördüğümde, “‘işte bu senin yerin Del Colle; burada huzur içinde yatabilirsin.’ diye düşündüm.’ demişti.” diye söze başlayan Giovanni Marden, “Sevgili dosdar, işte şimdi ona bir tabut yapacağız, daha doğrusu Fornioi, sen bir tabut yapacaksın, sonra da onu bu söylediğim yere taşıyacağız. Bir saatlik yol olsa gerek.” dedi.

Tabut hemen yapıldı, ama biraz küçük olmuş ve ceset içine biraz zor sığıyor. Orman bekçileri tabutu omuzlarına aldılar ve dağlardan çok daha yüksek gri bulutlarla dolu bir günde onu tepeye kadar çıkarttılar. Onları izleyen birileri mi var? Gözle görülmeyen ve görünmekten korkan birisi mi var? Ama artık hiç kimse onları izleyemez; bekçiler kapalı ve ıssız sarp bir kanala girdiler. Taşlar yankı yaparak yuvarlanıyor, ama hiç kimse ağzını bile açmıyor. Tabut iyice ağırlaştı. Birkaç metre sonra zahmet sona erecek. Ve işte Del Colle’nin bahsettiği boşluk; tabutu tamamen bu boşluğun içine yerleştiriyorlar; önüne de büyük bir taş.

Barnabo, Berton’un uzaklaştığını fark ediyor, ama sessizliği bozmamak için seslenmiyor. Kaya duvarın meyilli bir terasına tırmanan Berton, kanalı kapatan kaya duvarının üzerinden dışarı doğru döndü. Az sonra dikey kayalara asılmış olduğunu gördüler. Bir başka felaket daha olmasa bari. Arkadaşları birbirlerine bakarken Berton zirveye ulaştı. Del Colle’nin eskimiş şapkasını bir çiviyle en yüksek kayaya çaktı. Cesedi tepenin eteklerinde kapalı duruyor, zirvede ise üzerinde hâlâ tüyüyle şapkası. Güzel bir toprağa verilme şekli.

5

Del Colle’nin hikâyesi tüm kasabaları dolaştı. Halk arasında, “Dağlarda haydutlar var; bunları yakalamak, hapse atmak için ne bekliyorlar?” denmeye başladı. Orman bekçisi Del Colle’yi öldürenlerin, Cima Alta Tepesinin arkasından geçen sınırdan geldikleri, evlerde hırsızlık yapmaya alışık kaçakçılar oldukları düşünülüyor. Geceleri yollar ıssızlaşıyor; geçen akşam San Nicola’da, küçük kilise yakınlarında bir gölge görüldü. Durum böyle olunca kimi insan duvara asılı tüfeğini indirdi, tozunu temizledi ve fişek satın aldı. Tüfeğin asılı olduğu duvarda ince uzun bir leke kaldı. Halbuki en son kullanıldığı tarih daha dün gibi. Bir de tabii ki namlunun içinin paslanıp paslanmadığına bakmak gerek. Dün gibi geliyor, ama duvardaki o leke yavaş yavaş oluşmuş. Zaman işte böyle gelip geçiyor.

Akşam geç vakit, San Nicola kasabasının meydanındaki kafede artık son birkaç kişi kaldığında komiser, “Aramak lazım elemesi kolay. Bütün o ormanları dolaşmak aylar alır; üstelik yol bile olmayan o kayalık dağlara çıkmaya kim cesaret eder?” diye kendi kendine soruyor.

Cılız bir ampulün ışıklandırdığı kafede oturan diğer insanlar ağzını açmıyor. Dışarıda, kaldırımda ara sıra bir-iki adım duyuluyor. Evin birinde bir kapı vuruluyor. Saat tik tak ses çıkartıyor. Her akşamın birbiriyle aynı olduğu anlaşılıyor: Hep aynı kafe, hep aynı simalar, hep aynı sözler.

Meydanı aydınlatan sekiz tane sokak lambası var ama yeterli değil; etraftaki evlerin hepsi karanlık. Tamamen boş sokaklarda yanık tek bir ışığa rastlanmıyor. Ama yükseklerde, köknar ve karaçamlar arasında rüzgâr uyanık; cephaneliğin bulunduğu düzlükte, tüm gece bir aşağı bir yukarı yürüyen birisinin adımları duyuluyor. Belki de ay doğduğu için nöbetçi daha da dikkat kesiliyor, çünkü şu kocaman taşın olduğu yerde bir şeyler kıpırdıyor gibi sanki. Ay ışığı, orman bekçilerinin yeni evinin üzerine yansıyor, ormanın içlerine süzülüyor, otların üzerine, taşlı yollara düşüyor.

Ama kalbi çılgınca çarpan (gecenin sessizliğinde gayet iyi duyuluyor) nöbetçinin dışında hiç kimse o kadar çok ışık görmüyor.

Cephanelik, Palazzo Tepesiyle Polveriera Tepesi'nin girişinde, kayalık bir çıkıntının üzerinde bulunuyor. Üst kısmında ise yüzlerce metre yüksekliğinde kayalıklar uzanıyor. Gecenin derinliğinde ara sıra bir şeyler düşüyor ve çıkarttığı ses kayalıklar arasındaki boğazlarda yankılanıyor.

Orman bekçileri için yapılan barakada, pencereden giren ay ışığı yerin bir parçasını aydınlatıyor; yanı başındaki ranzada dinlenmekte olan arkadaşına seslenen Barnabo, "Berton, bir ses duydun mu?" diye soruyor.

"Sen de mi uyanıksın? Herhalde taş düştü. O haydutların kayalara tırmanabileceğim sanmıyorum. Üstelik gece vakti!"

Sessizlik. Dışarıda nöbet tutan Molo'nun adımları duyuluyor.

"Biliyor musun, günün birinde en tepeye çıkmayı denemek istiyorum. Zirvenin arkasında kim bilir ne görünüyordur?" Berton yine söze başlıyor.

"Boş versene! Ne biçim bir fikir geldi aklına! Sus bir dakika." Sessizlik. Sadece Molo'nun adımları duyuluyor.

"Neden? Bir ses mi duydun?"

"Yok, hayır. Bana öyle gelmiş."

6

Bir yağmur eksikti! Üç gündür eve kapanıldı, dışarı çıkılamıyor. Soğuk ve sırılsıklam ağaçların, ıslak çayırların arasına kim gitmek ister? Beyaz bulutlar her zamanki gibi dağların etrafını sarmış.

Farkına bile varmadan akşam oluyor. Orman bekçilerinin hepsi alt katta toplanmış. Tüfeği yağlamak, bir yığın şeyi düzene sokmak gerek; içlerinden birisi bir kitap okumaya koyulmuş, bir başka birisi de şu karanlık köşede inceden inceden bir şarkı söylüyor.

Göz gözü görmez olunca Giovanni Marden, “Collinet, lambayı yaksana.” dedi.

Collinet gazlı lambayı yaktı ve şimdi dışarıdaki orman daha da karanlık gibi görünüyor.

Pietro Fornioi, “Cephanelikten hiç haber yok mu?” diye sordu.

“Birileri gelse iyi olurdu.”

Yoksa gerçekten birileri mi geldi? Kapı çalınıyor.

Yok, değilmiş. San Nicolaya erzak almaya giden Molo gelmiş; yağmurdan sırılsıklam olmuş: “Ne feci bir hava! Aşağıda, köprüye yakın bir yerde koca bir kaya parçası yıkıldı; çabuk davranmasam az daha altında kalacaktım. Komiser ve kafedeki her zamanki tipler hâlâ Del Colle hakkında konuşuyorlardı. Ben de onlara ne yapılması gerektiğini söyledim.”

“Hadi canım, tam adamını bulmuşlar!”

“Evet, tam adamıyım; üstelik bana hak verdiler ve dediğim gibi yapılacak. Yarın sabah derhal bir yandan Vallonga’ya, diğer yandan Pian della Croce’ye aramaya gidilecek.”

Marden hemen sordu: “Ne aranacak peki? Ormanların ortasında ne arayacaksın ki acaba?”

“Dağ evleri aranacak. Barakalara, boş dağ evlerine saklanmışlardır. Ama gördüğüm kadarıyla esas mesele, kimsenin kıpırdamaya niyeti olmaması. Del Colle’yi öldürdüler, siz ne yapıyorsunuz? Burada, ateşin etrafında oturuyorsunuz!”

Bunun üzerine Barnabo, “Ormanlara gidip de ne yapacaksın? Onlar kayalara kaçmışlardır. Ama bu bir sorun değil mi? O tepelere çıkmak daha zor değil mi?” dedi.

Yüzünde sert bir ifadeyle Molo, “O zaman dağlara çıkmak istiyen sensin, öyle mi?” diye sordu.

“Buna karar verecek olan ben değilim elbet.”

“Darrio bile üstesinden gelemedi, sen mi geleceksin? Üstelik biliyorsun...”

Fornioi araya girdi: “Dağlara gitmek için iki ayrı yol var: Birisi yukarı çıkıyor, diğeri aşağı iniyor. Önce yukarı tırmanılıyor, sonra da iniliyor. Ve sonra da şöyle bir yazı hazırlanıyor: Sayın komiser, ivedilikle hareket ettik...”

Herkes gülüşürken Marden, “Bırakın bunları 1 Molo ile Durante yarın sabah Col Nudo Tepesi’ne gideceksiniz ve Vallonga’daki dağ evlerine kadar kontrol edeceksiniz. Angelo, Primo Fornioi siz ikiniz de Pian della Croce’ye gideceksiniz.”

Köşesinde oturmuş Barnabo’ya yaklaşarak, omzuna bir fiske atan Molo, “Barnabo, sen de Cima Alta Tepesi’ne, taş toplamaya gidersin.” dedi. Öfkeyle arkasına dönen Barnabo, Molo’nun kolunu yakaladığı gibi, “Kavga istiyorsun heralde. Sen beni tanımıyorsun” dedi.

Molo hiddetlenip, Barnabo da ayağa kalkarak karşısına geçince diğerleri bağırmaya başladı: “Yeter, kesin şunu; rahat bırakın bizi! Habire kavga ediyorsunuz, yeter!”

Buna rağmen Molo, Barnabo’yu belinden kavradı; Barnabo’ya kıyasla daha güçlü ve canım acıtıyor. “Del Colle armonika çalardı, herkes de oturur onu dinlerdi.” diye düşünen Barnabo, arkadaşını boynundan yakaladı ve koluyla sıkmaya başladı: “Sen daha güçlüsün, ama şimdi seni yere sereceğim!”

Molo daha güçlü olmasına rağmen teslim olmak üzere; acısından ağzım sıkmasından belli oluyor. Teslim olması onun için büyük bir utanç olur. Herkes olan biteni izlerken, Barnabo rakibinin acı çektiğinin farkına vardı; ayağı kaymış numarası yaptı, sıkı sıkıya tuttuğu Molo’yu bıraktı ve geriye doğru adadı. Molo, nefes nefese ve sert bir ifadeyle ayağa kalktı. “Gördün mü işte, alt edemedin!” Barnabo dışarı çıktı; evin girişindeki küçük kemerin altında duruyor. Karanlıkta hâlâ boncuk boncuk terliyor. Evden ışıldar, yüksek sesler, kahkahalar yükseliyor.

Sabah erken vakitte gürültüler gelmeye başladı. Hava güzel olacak mı acaba? Henüz anlaşılmıyor, çünkü her yer yoğun sisle kaplı; daha yeni yeni dağılmaya başlıyor.

Molo, Durante, Montani ve Fornioi yola çıkmak üzereler. Diğerleri hâlâ sıcak yataklarında dinleniyor ve bir yandan da aşağıdan, mutfaktan gelen sesleri ve gürültüleri dinliyorlar. Yola çıkacak olanlar kahve hazırlıyor olmalı. Biraz buruk halde bir işler görmeye çalışıyorlar, sonra yine sessizlik. Yola çıkma vakti geldiğinde sesler yükseliyor ve giydikleri kar botları girişteki taşların üzerinde yürürlerken metalik ses çıkartıyor. Anlaşılmayan bir iki laf daha, sonra da ağır ve suskun adımlarla birlikte sesler ormana doğru uzaklaşıyor.

Ama hiçbir şey elde edemediler. Üç gün boyunca dağ zincirlerinin neredeyse tümünü dolaşmak suretiyle arama yapmalarına rağmen bu dört orman bekçisi katillerin izine rastlayamadı. Ne şüpheli bir duman gördüler, baykuşların, kargaların ve rüzgârın sesi dışında ne de bir ses duydular. Ormanlık alanların üzerindeki gri duvar kayalardan ara sıra aşağı yuvarlanan birkaç taş. Taşları gördüklerinden değil, hayır; uzaklarda kayan toprağın çıkarttığı sesi duyuyorlardı sadece.

Durante, bir gün boyunca ormanın üst sınırı boyunca yürürken arada sırada havaya peşpeşe iki el ateş açtı; iki kişi olduklarını göstermek için birisini tüfekle diğerini tabancayla atıyordu. Bu sırada Molo o eski baraka yakınlardaki bir koruda pusuda bekliyordu; çünkü haydutlar açılan ateşleri duyarak hiç düşünmeden ormanın alt kısmına inebilirlerdi. Ama hiç kimseye rastlayamadı. O gün rüzgâr da yoktu ve en uzaktaki sesler bile rahatlıkla duyulabilirdi.

Eve ilk geri dönenler Molo ile Durante oldu; yorgunluktan perişan haldeydiler ve bir lokma bile yemekleri kalmamıştı. Ertesi sabah, öğle saatinden biraz önce Montani ile Fornioi de döndü. Bir şey bulmuşlar mıydı acaba?

Ceketinin cebinden kocaman bir karga çıkartan Fornioi, “Bakın ne avladık!” dedi.

“Karga mı? Bunu yemeye niyetin yok değil mi?”

“Bu hayvanı alır haşlarsın; harika et suyu olur.”

7

Del Colle de unutuldu gitti. Namlusu arabesk süslemeli, İngiltere yapımı meşhur tüfeği de, orman bekçileri şefliğini devralan Giovanni Mardenin eline geçti: Biraz eski de olsa gayet güzel bir tüfek.

Kimse farkına varmadan zaman geçip gitmeye devam ediyor; sonbahara yaklaştık bile ve pek çok hatıra yok oldu gitti. Geceleri silahlı dolaşmak için duvarda asılı tüfeğini indirenler, gün geldi duvardaki beyaz lekeyi örtmek üzere tüfeklerini yine aynı çiviye astı. Günün belli saatlerinde gelen güneş ışığı tüfeğin çeliğini ışıl ışıl parlatıyor. Bir günden ertesi gün belli olmuyor, ama aradan birkaç hafta geçtikten sonra toz her şeyin üzerini kaplıyor: Eski kitapların, rafların, eşyaların ve San Nicola kasabasındaki saat kulesinin tepesindeki dört kadranlı saatin içini... Saat kulesinin zangoçu bazı geceler kulak kesiliyor ve saatin soluk soluğa kaldığını, kalp atışının tüm kuleyi titretecek kadar hızlandığını duyuyor. Sonra azar azar yavaşlıyor, gittikçe uzaklaşıyor; belki de rüzgârla birlikte yitip gidiyor.

Yeni evde hayat huzur içinde devam ediyor; her şey güzelce düzenlendi, orman bekçilerinin her biri için pirinç isim levhası bulunan bir tüfek askısı bile var. Ama aslına bakılırsa hiçbiri daha tam anlamıyla alışamadı. Malum, yeni eşyalarıyla yeni bir yapı; yatakların altında demir somyalar var, oysaki önceden sadece tahta kullanılıyordu. Her odada petrol lambası var ve havada taze köknar kokusu ve saatin tik takları duyuluyor. Yine de hiçbirinin bilemediği başka bir şeyler var.

Bir akşam içlerinden birisi, “Del Colle’nin yokluğu hissediliyor.” dedi.

Hayır, sorun bu da değil; hepsi sanki birdenbire birisi gelecekmiş gibi yaşıyor: Bir düşman saldırısı değil, bilmedikleri, tanımadıkları birisinin saldırısı, kim olduğu belli değil. Bu sırada yüksek tepelere doğru bakılıyor,

tepeler gri ve üzerlerinden geçen bulutlar da yine hep aynı renk, yine hep aynı renk.

Üç veya dört günde bir cephanelikte nöbet tutma sırası geliyor. Nöbet değişimi genelde öğleden sonra saat dörtte, patlayıcı deposunun önünde yapılıyor. Daha sonra, görevi sona eren üç kişilik nöbetçi grubu yavaş yavaş uzaklaşıyor ve gözden kayboluyor.

Ne büyük aptallık bu cephanelik! O meşhur yolun yapımından vazgeçildiği zaman, burayı terk etmeleri gerekirdi; yol çalışmaları hâlâ devam ediyorken bir anlamı vardı. Ama şimdi bu kadar az miktarda cephane için özel bir nöbet hizmeti sunmaya devam etmeye değer mi? Marden hep, “Böylesi daha iyi; çünkü eğer cephanelik olmasa, içimizden bazıları işsiz kalabilirdi.” diyordu.

Patlayıcı deposunun yakınlarında, yaklaşık elli metre mesafede çakıl taşları arasında yükselen bir başka kayanın üzerinde nöbetçilerin barakası bulunuyor. Genelde etrafta büyük bir sessizlik hâkim oluyor. Ufak bir pencereden dışarı bakıldığında, cephaneliğin önünde elinde tüfeğiyle bir aşağı bir yukarı yürüyen nöbetçi göze çarpıyor; daha aşağıda ise bir dikenli telin kalıntıları, paslanmış teneke kutular ve barut tozu taşımakta kullanılan eski bir fıçının eğimli tahtaları görülüyor. Orman bekçilerinin her biri aylarca bu manzarayı göre göre artık ezberledi.

Barnabo, bu barakada geçen akşamları seviyor; özellikle de Berton ile birlikte nöbetçi olduklarında ve karanlıkta saatlerce gevezelik etme imkânları olduğunda.

Barbabonun yatağının karşısındaki yatakta uzanmış Berton, “Bu gece bize denk geldiklerini düşünebiliyor musun? Biz içeriden onları tam vaktinde görüyoruz, bir kayanın arkasına saklanmak üzere dışarı çıkıyoruz. Pam! Pam! Eller yukarı! Hepsini esir alıyoruz. Düşünebiliyor musun, ne büyük başarı!”

Barnabo’nun cevabı, “Kibrit çıkart bana, saat kaç bakmak istiyorum.” oldu. Berton yatağını kurcalamaya başlıyor. Kutusunun içerisinde hareket eden kibritlerin sesi duyuluyor. Barnabo bir kibrit yakıyor: Saat on buçuk. Kibrit sönüyor. Dışarıda nöbet tutan Moncani'nin ıslık sesi duyuluyor.

“Berton, bana doğruyu söyle: Burada nöbetçi olduğun diğer zamanlar, geceleri de düzenli olarak nöbeti teslim alıyor muydunuz?”

“Sen de yok muydun aramızda? Nasıl yapıldığını gayet iyi biliyorsun. Ama Montani’ye pek güvenmiyorum. Casusluk yapacağından değil de o kadar az konuşuyor ki. Kafasında kim bilir neler var.”

“Ne düşünecek, hepimizi küçük görüyor. Aramızda rahat etmediği kesin.”

“Dikkat ettin mi...”

“Geçen gün yeni evi beğenip beğenmediğini sordum. “Neden beğenecekmişim veya beğenmeyecekmişim?” diye cevap verdi ve kafasını öbür tarafa çevirdi.

“Nöbetçi olduğu zaman nasıl da neşeli oluyor, dikkat ettin mi diyordum.”

“Lafın gelişi neşeli.”

Berton, yatağını gıcırdatarak dikelerek, “Bu lanet olası battaniyeler aşağı kayıp duruyor.” diyor ve battaniyeleri düzelttikten sonra öfleyip püfleyerek yatağa tekrar dönüyor. Sessizlik.

Barnabo soruyor: “San Nicola’da akrabaları var mı? Sen kimseyi tanıyor musun?”

“Bu taraflarda akrabası hiç olmadı. Collinetin burada amcaları var.”

“Al işte, ben bunu anlamıyorum. Sempatik ve aklı başında onca insan varken, gidip de o asık suratlı Montaniyi mi seçmek gerekiyordu? Sırf insanları küçümsemek için üsderiyle ölçülü olan o, başarılı olan o... Mesela Paolier’in orman bekçileri arasına katılmak için başvuru yapmasının üzerinden iki sene geçti. İşin ilginci hâlâ inat ediyor. Boşuna beklediğini git söyle söyleyebilirsen. Filozofluk yapıyor: ‘Bugün yağmur var, yarın hava

sütliman olacak.’; cevabı hep böyle oluyor. Yarın, yarın derken almadılar işte.”

Barnabo sözünü yarıda kesti çünkü Berton’un uykuya daldığını fark etti. Boşa konuşmuş, bir ölüye konuşmuş gibi... Söyleyecek pek fazla bir şey yok.

Gece yarısı. Barnabo yatağından fırladığı gibi tüfeğini alıyor. Ayağının ucunda yürüyerek kapıya doğru gidiyor ve yavaşça kapıyı açıyor. Hava soğuk ve gökyüzünde bulutlar var.

Kısık sesle, “Montani, git hadi uyu biraz.” diyor. Her zamanki gibi cephaneliğin önündeki taşın üzerine oturuyor. Montani biraz uzakta duruyor, hareket etmeye niyeti yok.

“Uyumaya gitmiyor musun?”

“Uykum yok. Zaten dört göz, iki gözden daha iyi görür.”

Evet, Montani ona güvenmiyor. Kendisini ne sanıyor ki acaba. Sırf faal olduğunu göstermek, diğerlerinden daha fazla gayret sarf ettiğini göstermek için! içinden tüfeğini fırlatıp atmak ve çekip gitmek geliyor, ama hayır, tekrar uyumaya gideceğini söyleyemez. Yoksa Montani onun sözüne inanır ve aralıksız sekiz saat nöbet tutmaya kalkardı. O sinir Montani ona güvenmiyordu.

Şimdi hava iyice soğudu; hareketsiz durmaya imkân yok. Barnabo bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Elbet günün birinde biri gelecekti. Şimdi de Palazzo Tepesi ile Polveriera Tepesi bulutların içinde gözden kayboldu; yağmur havası. Ama günün birinde biri gelecek ve bu dağlarda, yukarıda, zirvede bir adam görülecek. Güneşli bir gün olacak; unutulmayacak bir gün.

Hepsi hikâye: Gayet iyi biliyor. Her şey şimdiye dek olduğu gibi devam edecek, hiç kimse farkına bile varmadan birbiri ardına yıllar geçecek. Montani usulca barakaya doğru yaklaştı. Barnabo, “Şimdi onun da uykusu

geldi.” diye aklından geçirdi. “Daha önce gidemez miydi? Hayır, binlerini aşağılamadıkça tatmin olamaz!”

Yağmur yağmaya başladı. Montani uyumaya gitti ve Barnabo boğazında bir düğüm hissetmeye başladı. Yavaşça şapkasını çıkartıyor. Etraftaki taşların ve barakanın çinko çatısının üzerine yağan yağmurun çıkarttığı ses duyuluyor. Şimdi artık yalnız başına kaldı; namlusunun içi ıslanmasın diye tüfeğini ters çeviriyor ve yürümeye devam ediyor. Bir şarkı söylemek içinden geliyor. Yağmur yüzünü ıslatıyor, yanaklarından minik birer çizgi halinde aşağı inerken, ağzında acı bir tat hissediyor.

8

San Nicola kasabasının şenlik günü. Yollara asılmış renkli süslerin üzerine güneş vuruyor. Serin bir sabah ve çanlar hiç durmaksızın çalıyor. Kasabanın meydanına yabancı tüccarlar, armonika, flüt ve gitar çalgıcıları akın akın geliyor ve kalabalığın arasından kimsenin hayatında görmediği zengin at arabaları geçiyor. Kilisede müzikli ayin koroları şarkılar söylerken, güneş ışıkları tütsü dumanları arasından süzülüyor.

Cephanelikte nöbet tutan üç bekçi ve eve gözkulak olmak üzere kalan Berton un dışında, orman bekçileri de kasabaya inmiş. Sabah kasabaya inerken Barnabo'nun neşesi yerindeydi; onun gibi bir delikanlı için eğlenceli bir gün olacaktı. Herkes planlar, programlar yapmıştı: "Şunu yapalım, bunu yapalım..." Daha sonra herkes (Barnabo bunu iyi biliyordu) akşam geç vakte kadar meyhanede vakit geçirecekti. Oysaki Barnabo, bayram günlerinde dans salonuna dönüştürülen atış poligonuna gidecekti.

İşte öğleden sonra iki sularında, yeni ayakkabıları ve şapkasındaki tüyüyle Barnabo, cıvıl cıvıl güneş ışıklarının doldurduğu bomboş arka sokaklardan geçerek, atış poligonuna doğru gidiyor. Birden bire gölge bir köşede yaşlı bir kadınla karşılaşıyor; kadının bir de köpeği var; ölmek üzereymiş gibi bir yana yıkılmış, kesik kesik ağlayan zavallı bir kırma hayvan. Barnabo bir an durup onları izliyor.

Yaşlı kadın hayvana usulca, "Hadi Moro, ha gayret; hadi eve dönüyoruz." diyor ve köpek (inlemesi kesildi) yavaşça kalkarak, sarhoş gibi bir bu yana bir o yana sallanıyor. Köpek önden, yaşlı kadın arkadan yavaş yavaş yürüyorlar. Şimdi de köpek küçük bir sokağa girdi; güneş ışıkları altında ilerliyor. Arkasından kadın da gözden kayboldu. Barnabo, bir süre ıssız sokağa bakıyor, sonra da yürümesine devam ediyor. Birkaç adım attıktan sonra uzaklardan hafiften hafife bir müzik duyulmaya başlıyor.

Atış poligonunun etrafı duvarlarla çevrili büyük avlusu insan dolu. Girişin önünde kurulmuş bir sahnede gitar, armonika ve mandolin çalan bir grup genç göze çarpıyor. Barnabo tanıdık birisine rastlamıyor. “Belki daha geç gelecekler.” diye düşünerek, bir bankın üzerine oturuyor. “Eğer bir kız bulursam, ben de dans etmek istiyorum.” Öyle tabii, onu gayet iyi anlıyorum; burası, orman bekçilerine uygun bir yer değil. Oraya efendiler gibi yaşayan, zengin insanlar gidiyor. Ona kim bakar!

Bildiğimiz eski vals değişmiş, tanınmaz hale gelmiş. Bir zamanlar uzaklardaki bir şehirde vals, kemanlarla çalmıyordu. Yollar katederek dağlara kadar ulaştı, ama belli ki yorgun düşmüş: Tüm neşesini kaybetmiş, topallıyor sanki.

Barnabo artık kızlara bakmıyor. Duvarın arkasındaki ağaçların rüzgârda aheste oynaşan yeşil dallarına bakıyor; yaprakların arasında, güneş ışıklarının istilasına uğramış ırak dağların beyazlığı göze çarpıyor. O kayaların birisinin zirvesinde Berton’un şapkası hâlâ asılı duruyor. Rüzgârda bir sağa bir sola oynayan tüy, şapkanın üzerinde. Az sonra kopup gidecek, iyi bakın kopup gidecek.

9

Kasabada kutlamalar sürerken, Berton yeni evde tek başına kaldı. Güneşin altında, çimenlerin üzerine uzandı ve dağları seyretti. Şimdiye kadar o tepelere ulaşan olmadı ve belki de asla ulaşamayacak ama onları seyretmek saatlerce bile sürse insanı eğlendiriyor. Şimdi güneşin ışıkları tam üzerlerinde: Pagossa Tepesi'nin şu garip çıkıntıları doğuya doğru uzanıyor gibi görünüyor.

San Nicola kasabası kurulalı yüz yıl kadar olmuştur. Çan kulesi çok eskidir ve bazı evleri yıkılma tehlikesi gösterecek kadar köhnedir. Bu kasabanın sakinleri köprüler, yollar yaptı; kesecek ağaç olduğu sürece, yukarılara, ormanlara kadar ilerlediler. Ama kayalıkların oluşturduğu sınırda herkes durdu. Bu yüzden yüksek tepelerinde esen rüzgârın sesini henüz duyan olmadı. San Nicola sakinleri, dağları çocukken görmeye başlıyor ve her birini adlarıyla öğreniyor, ama yazın beyaz bulutlarla kaplı o tepelere kadar çıkmak hiç birisinin aklından geçmiyor. Zaten ne bulabilecekler ki orada?

Berton dağlara bakmaya devam ediyor. Ufak bir bulut öbeği Pagossa Tepesi ne çarpıyor; belki de durmak isteyecekti ama rüzgârın itişinin önüne geçemiyor. Bulutun bir parçası zirveye takılı kalıyor; bembeyaz bir dumana benziyor. Bulut çoktan uzaklaştı ama o süt beyazı duman hâlâ dağılmadı.

Güneş ağır ağır batıyor; Berton akşamın yaklaştığını hissediyor. Cephanelikte nöbet değişimi yapmak üzere birazdan arkadaşlarından birkaçı gelecek. Berton, zihninde canlandırarak yoldan aşağı doğru indi, San Nicola kasabasını geride bıraktı ve düzlüğe kadar ilerledi. Şimdi uzak bir köyde, evinin karşısında duruyor. Marangozluk yapan babası mutfakta oturmuş dinleniyor. Kız kardeşi Maria, odasında oturmuş dikiş dikiyor. O ayrıldıktan sonra ev sessiz sedasız kalmış olmalı. Ama Önünde hayatı var. Kim bilir evine geri dönecek mi?

Bu sırada, Berton hayallere dalarken, kayma sonucu yıkılmış bir kaleye benzeyen büyük bir duvar kayanın tepesinde, tam olarak Lastroni di Mezzo Tepesi’nin sağında, hafiften bir duman yükselmeye başlıyor. Sis değil, rüzgâr durmuş gibi gökyüzünde dümdüz yükselen kara bir duman.

Berton şaşkın halde ayağa fırlıyor. Bağırmak, korna çalmak veya tüfekle ateş etmenin faydası yok. Şimdiye dek hiç kimsenin çıkmaya cesaret edemediği o tepelerde birileri vardı. Haydut veya katil demek kolay; kaya kulesinin o en tepesine sadece onlar ulaşmayı bildi.

Akşam yaklaşırken, orman gittikçe daha fazla kararırken, kayalar kırmızıya bürünüyor. San Nicola’da eğlenen orman bekçileri artık Del Colle’yi düşünmeden içiyorlar ve dans ediyorlar. Tabii ya, ormanda bir aşağı bir yukarı dolaşın durun, boş yere ateş açın, isterseniz aylarca nafile gezin. Aradığınız adamlar kargalardan bile daha yükseğe tırmandı; kimse onları ele geçiremez.

Gölgeler ormanları doldurdu, kayalıklara doğru yükseliyor; az miktardaki bulut, gökyüzünün maviliğinde ortadan kayboluyor. Vadilere de karanlık çöktü ve gece esen rüzgârlar seslerini duyurmaya başladı. Dallar oynaşıyor. Ufacık otlar bile uyuma hazırlığı içinde gıcırdıyor. Kuş sesleri durdu.

Berton uzaktaki duvar kaya yönünde yavaşça yürürken kalbinin attığını hissediyor. Bir an önce gece olsun, arkadaşları dağda neler olduğunun farkına varmasın. Zaten cephanelikte nöbet tutanlar olan biteni görmediler. Hiç kimsenin bunu bilmemesi gerek; belki sadece Barnabo’ya söyleyebilir çünkü o arkadaşı. Del Colle, buz gibi mağarada sıkışık omuzlarıyla yatıyor. Darrio’nun kemikleri az önce güneşin batışını gördü. Ama Berto’nun daha ömrü var; hem de çok ömrü var. Yarın sabah onu bir türlü bulamayacak olan arkadaşları da bunu bir güzel anlayacak. Berton nereye gitti diye soracaklar. Yoksa cephanelikte nöbette mi? Hayır, Berton cephanelikte olmayacak, ormanlarda keşif gezisi yapıyor olmayacak, San Nicola’da da olmayacak. Savaş olacaksa savaş olsun, bekleyecek daha ne var?

Evet, Berton ile Barnabo yarın sabah yola çıkacak ve dağlar arasında gözden kaybolacaklar. Arkadaşları onları arayacak, korno çalacak ama

nafile. Güneş, öğle vaktinin sessizliğinde, öğleden sonra gelen bulutlar arasında gökyüzünde ilerleyecek ve Col Verde Tepesi'nin arkasında batacak ama geri dönen olmayacak. İki arkadaş eve geri döndüğünde akşam olmuş olacak. Neden böyle yorgun ve hırpalanmışlar? Omuzlarında taşıdıkları o ağır yük nedir?

"Tüfekler," diye cevap verecekler, "haydutların tüfekleri" Gece indiğinde Berton hâlâ hayal kuruyor. Ağaçlar arasında serin bir rüzgâr esintisi... San Nicola'dan dönen orman bekçilerinin sesleri nihayet duyulmaya başlıyor: Her zamanki laflar, her zamanki gülüşmeler...

10

Barnabo’nun cephanelikte nöbetçi iken sağanak yağmur altında beklediği gün galiba geldi. Ama şimdi içinde bir korku var. Sırf coşkuyla yola çıktığını göstermek için herkesten önce kalktı ve havanın kötü olmasını dileyerek kendisini dışarı attı. Orman ve evin önündeki düzlükte geceden kalan ağır sis tabakası hâlâ hâkim.

Evin eşiğine çıkan Berton’a, ‘‘Çok korkuyorum; havanın bizi aldatmasından korkuyorum. Yağmur sisi bu.” dedi.

“Sabahları hep böyle oluyor. Sonra güneşle birlikte dağılıyor. Sis tabakasının üzerinde bulut yok; gökyüzü sakin.”

“Bu havaya rağmen gerçekten yola çıkmayı mı düşünüyorsun?”

“Kayaların alt kısmına kadar gidilebilir, ne var? Zaten vakit erken. Hadi git, alacaklarını al da gel.”

Puslu bir sabah eşliğinde yola çıkıyorlar. Köknarların ıslak dalları, ağaç gövdeleri arasından eserek sis tabakalarını fırıl fini döndüren bir rüzgâr. Boynuna çaprazlama astığı halatıyla Berton, patika yolda önden gidiyor. Kilisedeki ayine gider gibi sakin sakin ilerliyor; tek başına bile gidebilecek güçte. Barnabo, onları cephaneliğe götüren patika yolun taşlarını inceliyor. Her zamankinden farklı bir yolmuş gibi bir izlenime kapılıyor; etraftaki ağaçları da şimdiye kadar hiç görmemişti sanki.

Yola çıktıklarından kimsenin haberi yoktu; ne nereye gideceklerini bilen, ne de ortada olmadıklarını fark edince onları nerede aramaları gerektiğini bilen vardı. Patika yol dikleşmeye başlıyor; havada boğucu bir ağırlık var. Barnabo ceketinin önünü açtı ve çaprazlamasına boynuna asılı duran tüfeği çıkartarak omzuna astı. Ormanın üst sınırına ulaştılar.

Berton, “Tamam, işte burdan sağa doğru gitmek ve Polveriera Tepesinin altından dönmek gerek.” diyor.

Bir süre sonra ormanın içinden çıkıyorlar; dağların eteklerini kaplayan kayalıklar üzerinde sis dağılmaya başlıyor. Polveriera Tepesi nemli ve sarı renk duvar kayalarıyla, donuk ve durgun, tüm netliğiyle gözle görülür oluyor. İşte ilk güneş ışıkları; güzel bir gün olacak.

Bu noktadan sonra artık geri dönmek düşünülemez. Barnabo kayalara varmak, giriştikleri bu çılgınlığın nasıl bir şey olduğunu görmek için can atıyor. Sabahın serinliğinde, aşılması zor kayalıklardan yukarı doğru tırmanıyorlar. Arada sırada yukarıya bakıyorlar: Sarp kayalar, heyelana uğramış dağ uzantıları, buz gibi bir esinti üfleyen karanlık yarıklar. İkisinin de ağzını bıçak açmıyor.

Büyük bir körboğaza ulaştılar. Solda Polveriera Tepesi, sağda Pagossa Tepesi; arka planda, sarp basamaklar üzerinde Lastroni di Mezzo Tepesi ve geçen gün duman yükselen kulenin bir kısmı görülebiliyor. Şimdi kayalık bir kanalı izleyerek, ellerle asılarak yukarı doğru tırmanmak gerek. Kale gibi görünen kayalık gittikçe daha yakınlaşıyor, ama uzaktan göründüğü gibi düz ve pürüzsüz değil, tam tersine derin çatlaklarla ve düzensiz kırıklarla dolu. Aşılması çok zor olmasa gerek. Az sonra güneş batacak.

Ve işte ulaşmak istedikleri duvar kayanın altında yer alan çakıl taş kaplı bir alana geldiler. Dağın zirvesi gözden kayboldu; sadece başlangıçtaki dik yamaçlar ve üzerlerinde gökyüzü görülüyor. İnsanın tüm cesaretini alıp götüren buz gibi bir rüzgâr esiyor. Güneşin ilk ışıkları yüksek duvar kayalara vuruyor; Barnabo dağları net şekilde görüyor. Gerçekten de ne kaleye, ne şatoya, ne yıkılmakta olan bir kiliseye benziyor; sadece kendi kendilerine benziyorlar; beyaz buzul kaya kaymaları, çatlaklar, çakıllık teraslar, dimdik aşağı doğru inen dağ sırtları...

Berton elleriyle asılarak tırmanmaya başlıyor. Asıldığı yerden taşlar düşüyor; tüfeğinin dipçiği kayalara çarptıkça metalik bir ses çıkartıyor. Kıpırdamadan yerinde duran Barnabo cesaret toplamaya çalışıyor. Hayatımı ne diye riske atayım ki? Buna rağmen, zorlanarak tırmanarak harekete

geçiyor. Ayağı kayıp da son anda bir çıkıntıya tutunabilince, “Boşuna uğraşıyorum, olmuyor. Böyle olacağını biliyordum.” diye içinden geçiriyor.

Kendisini kötü hissettiğini söyleyecek ya da izledikleri o yolun yanlış olduğunu; yok hayır, Barnabo korktuğunu itiraf edemiyor. Bacakları asabi olarak titriyor; kayalardan kopan taşlar, sessizce uzun bir uçuş yaptıktan sonra aşağıda büyük bir gürültüyle parçalanıyor. Havada barut kokusu duyuluyor; tüfekle yapılmış bir atış sonrası duyulan o koku.

Güneşin alnında, ufak bir düzlüğe ulaştılar. Üzerinde birkaç yarık göze çarpan uçsuz bucaksız bir duvar kaya yukarıya doğru yükseliyor; zirvesi, uçurumun tepesindeki bir şömineye benziyor.

“Hadi itiraf et Berton, yanlış yola girdik, geri dönsek iyi olacak.”

“Ama buradan gayet güzel tırmanılıyor. Ayakkabılarını çıkart, yere nasıl sağlam bastığını göreceksin. Zaten onlar bizi , zirveden göremezler. O kadar endişelenecek bir şey yok.”

Berton kayaları eliyle yoklayarak yavaş yavaş tırmanıyor. Birkaç metre ilerledikten sonra, tutunacak yer ararken onun da elleri titremeye başlıyor. Duvarı aştı sayılır; işte geldi bile.

“Gel hadi, zor kısım geride kaldı.” diye bağırıyor tepeden.

Ne var ki aradan yaklaşık bir saat geçtikten sonra, iki arkadaş kendilerini küçücük bir sivri tepenin üzerinde buluyor. Yapacak pek bir şey yok; ileri gitmek imkânsız, aşağı inmek delilik. Yukarı doğru gitmek için yapılmış yol boşlukta öyle bir kıvnlıyor ki ucunu görmeye imkân yok.

“Sana söylemiştim Berton. Şimdi gerçekten ayvayı yedik.”

Berton cevap vermiyor; aşağıda, uzaklarda kalan kayalıklara bakıyor. Onlar farkına bile varmadan güneş yükseldi. Her şey son derce sakin. Ufak çakıl taşları bir yamaçtan diğerine zıplıyor. Lastoni di Mezzo Tepesinin büyük kaleleri, endişe verici doruklarıyla karşılarında görülüyor. Ufak bir beyaz kelebek, uçurumlar arasında oraya buraya uçuşup duruyor, arada sırada kayalara konuyor.

Derinliklerden gelen korku yukarı doğru tırmanıyor. Cephaneliğin önündeki nöbetçi, güneşin altında bir aşağı bir yukarı yürüyor. Dağın eteklerindeki kayalıklarda sakinlik hâkim; yenilgiyi düşünmeden, haydutlar tarafından görülmenin tehlikesini ve tüfek darbelerinin hücumunu düşünmeden geçen kolay ve huzurlu bir yaşam. Barnabo içinden tekrarlıyor: Yapacak hiçbir şey kalmadı. Darrio gibi, Ermeda gibi. Yeni evdeki yatağı bıraktığı şekilde kalırdı mutlaka. Gayet iyi hatırlıyor; yatağının baş ucundaki konsolun üzerine dökülmüş bir parça mum ve dört tane boş fişek. Bir de ipe asılı duran bir pipo.

Ama Berton ıslığıyla bir aşk şarkısı çalmaya başlıyor. Ha gayret Berton, topla cesaretini, eve dönmek gerek elbet. Berton önce kayalara baktı sonra da yanında taşıdığı halatla kendisini bağladı; Barnabo onu tutarken, birkaç metre aşağı indi ve uçsuz bucaksız boşlukta sallanarak aşağı inmeye başladı.

“Barnabo tut, iniyorum.”

Yukarıdan görünmeyen bir uzantıya tutundu, sarf ettiği çaba nedeniyle büklüm büklüm olmuştu. Sivri bir tepeden geçerken halat gıcırdamaya başladı ve kopan parçalar rüzgârda uçuştu. Barnabo, “İşte şimdi aşağı yuvarlanacak;” diye düşündü, “halatı elinden kaçıracak, arkaya, boşluğa doğru bir uçuş ve insanın beynine kazınan feci bir sesle yere çakılacak. Çakılların bittiği yerdeki diğer ölülerle birlikte.”

Gariptir, şimdi Barnabo’da korku kalmadı. Artık kendisini savaşın içinde hissediyor. Halat gerildikçe gıcırdıyor; Berton gözden kayboldu. Oysaki, dur bir dakika, oysaki güneşli günlerde sakin ormanlar var. San Nicola kasabasına inen ıssız yol, cephanelikte geçirecekleri akşamlar var. Yaşanacak daha pek çok şey var, neden ölsünler ki? Birden halat bollaştı, beraberinde irili ufaklı taşlar düşürerek aşağı yuvarlandı. Berton sağlam bir yere ulaşmış olmalı; neşeli sesi duyuluyor.

“Bırakabilirsin, indim!”

Şimdi sıra Barnabo’da. Kayacak olsa, halat onu durdurana kadar aşağı doğru feci bir daire çizerdi. Ayaklarıyla yoklayarak, gözüyle görmeden küçük küçük adımlarla yavaşça aşağı iniyor. Kulaklarında hafif hafif esintiler hissediyor, kalbinin atışı derinden yankılanıyor.

Aşağıdaki kayalıklara yeniden ayak bastıklarında akşam olmuştu; dağlar arasında ışıl ışıl bir akşam. Elleri kanıyor, üstleri başları parçalanmış. Berton uzun uzun atlayarak kayalıklardan aşağı koşuyor; Barnabo arada sırada duruyor ve arkasına dönüp bakıyor. Duvar kayalara doğru grup halinde uçan bir karga sürüsü ortaya çıkıyor.

Ormanın karanlık kuytularının arasından bir tüfek sesi duyuluyor. Atışın arkasından büyük bir sessizlik. Sonra da uzaklarda, yüksek duvarlarda yankısı duyuluyor. Barnabo, “Ya Berton ya da başka bir orman bekçisidir kesin;” diye düşünüyor, “ara sıra ağaçların gövdeleri arasından ateş açıp eğleniyorlar” Ama kalbi küt küt çarpmaya başladı.

Az önce geçen karga sürüsünden geriye kalan birisi, kanatlarını hızlı hızlı çırparak ölesiye gaklamaya başlıyor. Açılan ateşin nereye gittiği belli oldu. Diğer kargalar uzaklaşırken, yaralı karga düzensiz şekilde uçarak, dağa doğru yöneliyor.

Neredeyse düşecekmiş gibi oluyor, sonra Öfkeyle yine yükseliyor. Uzun uzun gaklayarak Barnabo’nun başının üzerinden geçiyor ve uzaklarda gözden kayboluyor. Geriye sadece o uzun gaklamalar kalıyor; cephanelik tarafından geliyor.

Ormanda ilerleyen Barnabo, dallar arasında saklanmış Berton’a rastlıyor: Ateş açan o değildi. Büyük bir sessizlik var. Ağaçların arasına, kayalıklara doğru göz gezdiriyor.

Berton, “Bulunduğun yerden hareket etmekle büyük ahmaklık ettin; yerinde dursaydın belki elimize geçirebilirdik.” dedi.

“Kimi?”

“Ateş edeni. Del Colle’yi öldürenler olsa gerek. Şimdi kim bilir nereye kaçtılar”

“Yıiz kişi bile olsak onu burada bulamayız. Ne yapalım? Ayrıca bizden birisi olmadığı ne malum?”

“Ne diyorsun sen? Bu saatte mi?”

“Montani’dir kesin; buralara sık sık geliyor. Diyor ki buralarda...”

“Artık kaçtı gitti. Ama dur, ne olur ne olmaz.”

Kısık sesle fısıldaşıyorlar, ellerinde tüfekle ağaçlar arasından uzanıp etrafa bakıyorlar. Bir pusuda olduğu gibi her şey gayet sakin. Oysaki köknarların tepesinde rüzgâr esmeye başladı; terk edilmiş ormanda sakin bir gürültü. Eğlen, eğlen bakalım rüzgâr; uzaklardan gelen rüzgâr, ormanın içinde kimin saklı olduğuna durup bakmayan rüzgâr: Tüfeğin dumanıyla karşılaştı, onu beraberinde sürükledi, yukarılara taşıdı ve her zamanki gibi ıssız sivri tepeler arasında dağıttı.

11

Güneş, vadinin alt kısmında yer alan büyük sessiz ambarların küçük pencerelerinden içeri usulca giriyor ve sarı renk mısır yığınlarını aydınlatıyor. Barnabo bir kez daha Polveriera Tepesinin kayalarından aşağı iniyor. Ne hoş bir yorgunluk! Arkadaşı Berton, taşlan yuvarlaya yuvarlaya aşağı doğru koşuyor.

Berton ile Barnabo, düşmanları bulmak için dağlara ikinci kez döndüler. İki gün önce Polveriera Tepesi'nde bir kez daha siyah bir duman görülmüştü. Yok hayır, sis değildi; herkes gayet iyi görmüştü; bildiğimiz dumandı işte. O sabah cephanelik nöbetine gönderilen Berton ile Barnabo, fırsattan istifade Cephanelik Tepesine çıkmak için yola çıkmışlardı. Berton, “Zirveye doğru gidelim, böylece üzerimize taş fırlatamazlar.” demişti.

Dağlarda muazzam bir sessizlikle karşılaşmışlardı. Polveriera Tepesfni çepeçevre döndükten sonra, neredeyse zirveye kadar giden son derece dik bir terasa tırmanmışlardı. Bu noktadan sonra iş ciddiyete biniyordu. Orman bekçilerinden hiçbirisi buralara gelmeye cesaret edememişti. Berton un dimdik kayalara asılarak her gözden kayboluşunda Barnabo kendi kendisine soruyordu: “Daha ileri gidebilecek miyiz? Geri dönsek daha iyi değil mi?”

Adım adım neredeyse en uç noktaya kadar gelmişlerdi; yıkıldı yıkılacak görünümde kayaların bulunduğu ve ebedi bir rüzgârın estiği nokta. Güneşin altında, çakıl taşları kaplı küçük düzlüklerin üzerinde, görülmez uçurumların üzerinde bir insan olduğuna dair bir işaret, bir ses duymak için uzun dakikalar boyunca bekliyorlardı. Ama hiçbir şey.

Zirvenin hemen altında, hiç kimsenin onları görmesine imkân olmayan bir çeşit mağarada, Berton nihayet uzun bir çığlık attı; dağlarda duyulan o seslerden biri. Ama hiç kimse cevap vermedi. Rüzgâr, sadece rüzgârın fısıltısı duyuluyordu.

İşte zirveye ulaştılar. Düşmanın en ufak bir izine ulaşamadan bunca yorgunluk çekmek ne de güzel! Ama Berton ile Barnabo mutlu olduklarını hissettiler; bir kere, burada hiç kimse onlara dokunamazdı. San Nicola, arkadaşları, her şey çok uzaklardaydı. Aşağıda, nöbet tuttukları yerdeki barakanın küçük çatısı hayal meyal görünüyordu, ama gerçek gibi bile değildi.

Çakıl taşlı yola indiklerinde korkuları da sona ermişti. Barnabo, uzaklaşan arkadaşına bağırarak, “Berton, sen önden git. Cephanelikten eşyalarımı al, ben doğrudan eve geleceğim.

Bu kadar acele etmenin ne anlamı var ki? Susuzluktan ağzı kurumuş, kayalara tırmanırken kesilmiş sol başparmağı kanıyor. Güneş ışığı altında kor gibi kızgınlaşmış çakıl taşlarıyla dolu kanalda müthiş bir sıcaklık hissediliyor. Ama Barnabo’nun ilk kez keyfi yerinde. Polveriera Tepesi gökyüzünde bembeyaz yükseliyor. Daha sonra ışık zayıflıyor. Cephaneliğe gitmek için artık çok geç. Nöbetçi değişimi çoktan yapılmıştır.

Barnabo, duvar kayaların son uzantılarına gelmişti ki daha önce de duyduğu, tanıdık bir çığlık duydu. Bu sesi nerede duymuştu? Tamam, hatırladı: Geçen akşam duyduğu yaralı karganın çığlığı bu. Nitekim Barnabo, bir kanadı yere uzanmış olarak nerdeyse ölmüş haldeki hayvanı gördü. Hıçkırır gibi düzenli olarak sarsılıyor. Ölmesine az kalmış gibi görünüyor.

Barnabo birden durdu; ölüm eşiğindeki o hayvanı görmesi, az önceki tüm neşesini kaçırmıştı. Karganın bulunduğu kayaya çıkan Barnabo, hayvanı eline aldı. Bir kanadı kanıyor ve tüm vücudu titriyordu.

O dağın tepesine kadar çıkan Barnabo, bir kuşu öldürmekten mi korkuyor? Ama Barnabo elinde yaralı kargayla düşünceli düşünceli dağlara baka kaldı. Bir şeylerin kontrolünden çıktığını fark ediyor, ama engel olamıyordu. Polveriera Tepesinde her akşam olduğu gibi, aynı gölgeler, aynı beyaz kayaları görüyordu. Barnabo o tepenin zirvesine dokunmuştu, ama bu

deneyimden ona geriye ne kaldı? Birkaç saat önce sesinin yankılandığı yerde şimdi sadece rüzgâr esiyor.

Ortalığı muazzam bir sessizlik kapladı ve kimsenin görmediği çok uzaklardaki vadilerden gelen gürültülerin duyulmasına imkân sağladı. Karga hareketsizleşti. Galiba ölmek üzere. Barnabo kargayı arka cebine sokuyor ve inişine devam ediyor. Ama şimdi de fikir değiştirdi: Eve doğru inmek yerine cephaneliğe gidecek. Vakit hâlâ erken ve yerinde olmadığını görecek olurlarsa, sorun çıkartabilirler.

Saat öğleden sonra dört buçuk civarı. Cephaneliğe varmadan önceki son kayalığı aşmak üzereyken, boğazda kulakları sağır edecek şekilde yankılanan bir silah sesi duyuldu. Ateş açan Berton muydu acaba? Ne saçma zevkleri var! Her şey birkaç saniye içerisinde oluyor.

Barnabo kayalığı geride bıraktıktan sonra, tüfekli dört kişinin cephaneliğe doğru sürünerek gittiğini fark etti. Büyük bir taşın arkasında kendisini güvenceye alan Franze, savunma pozisyonunda deponun eşiğinde duruyor ama Berton ortada görünmüyor. Franze'nin bir el ateş ettiğini ama kimseyi vuramadığını görüyor; bu ateşe üç el tüfekle cevap veriyorlar.

Yardıma koşmak üzere olan Barnabo'nun aniden nefesi kesiliyor. Yaklaşık elli metre yukarıda, bir başkası daha ortaya çıkıyor ve tüfeğini Barnabo'ya çeviriyor.

"Sakın kıpırdama ve nefes bile alma, yoksa seni..."

Bacakları titremeye başlıyor, dilini hareket ettiremez hale geliyor. Birkaç adım geri gidiyor, kendisini bir kayanın arkasına atıyor. Korkudan elinin ayağının kesildiğini hissediyor; yakın mesafeden gelen silah sesleri arttıkça bu hissi daha güçlü hale geliyor.

Franze'in fişekleri bitti. Dört yabancı iyice yaklaştılar. İkisi Franze'yi tüfekle tehdit ederek kontrol altında tutarken diğer ikisi cephane deposunun kapısında bir delik açabilmek için uğraşıyorlar. Silah sesleri kesildi; insan sesleriyle birbiri ardına gelen kapıya vurdukları darbelerin tok sesi etrafın

sessizliğinde yitip gidiyor. Bir süre sonra haydutlar depoya girmeyi başarıyor ve birkaç dakika sonra ellerinde çuvallarla çıkıyorlar.

O anda, yardıma koşan Berton un Palazzo Tepesi’ne doğru attığı alarm çığlığı duyuluyor. Kim bilir neden cephanelikten uzaklaşmıştı. Çakıl taş kaplı yollardan köstekleye köstekleye koşuyor. “Durun! Durun!” Ama artık yapacak bir şey yok. Berton gelene kadar haydutlar uzaklaştı bile ve hatta yine ateş açmaya başladı. Yerinde sıkışıp kalan Franze, “Hadi Berton ateş et, ne bekliyorsun?” diye bağırıyor ama nafile: Savaşı kaybettiler. Haydutları takip etmeye başlayan Berton, bacağından vuruluyor ve yere yığılıyor. Tüfek darbelerinin yankıları kesiliyor ve belli belirsiz sesler geriye kalıyor. Düşmanlar çoktan uzaklaştı; kayaların tepesine ulaştılar bile.

Bir kayanın arkasında taş kesilen Barnabo, tüm vücudunu saran bir titreme nöbetine tutuluyor. Tehlike geçti ama onun ortaya çıkmaya cesareti yok. Alçak, evet alçakça davrandı. Cephanelikte saldırıya uğrayan iki arkadaşının onu görmemesi için usulca geri geri gidiyor, dikkatlice yola koyuluyor: Doğrudan eve dönecek, yaşanan sahneye şahit olmamış numarası yapacak; yaptığından hiç kimsenin haberi olmayacak.

Bir türlü huzura kavuşamadan saatlerce ormanda dolaşıyor, gördüklerinin anısıyla kendisine eziyet ediyor, neden o kadar çok korktuğunu kendisine soruyor ve tam olarak bir anlam veremiyor. Gece olduğunda nihayet eve yaklaşıyor. İçeriden uğultu halinde sesler geliyor. Komiserin sesini tanıyor, demek ki onu da çağırmışlar. Barnabo usulca kapıyı açıyor: “Aman Tanrım, ne oldu?”

Franze, “Geldi işte!” diye bağırdı, “Nereye kaybolmuştun sen?

Herkes etrafına toplanıyor. Sadece duvara dayanmış duran komiser ile bir bacağı sarılı halde bir sandalyede oturan Berton oldukları yerde kalıyor.

Öfkesinden deliye dönmüş Marden, “Ne büyük askersin sen; kendine ne büyük onur kazandırdın!”

Yüzünün alev alev yandığını hisseden Barnabo, bir geri adım atıyor ve anlaşılması imkânsız kelimeler kekeliyor.

Komiser fazla uzatmadan, “Kaçtın mı? Korktun mu?” diye soruyor. Herkes kulak kesilmiş dinliyor.

“Söyledim ya,” Berton araya giriyor, “Barnabo yoktu dedim ya size. Zirveye çıktığımızı anlamadınız mı?”

“Sen sus, senin hiç alakan yok. Sen sus ve bırak konuşsun. Evet Barnabo, cevap vermek istiyor musun?”

“Orada yoktu diyorum ya;” Berton yine araya giriyor, “orada olmadığını söylüyorum. O ne bilebilir ki?”

Barnabo utancını unutuyor ve biraz rahatladığını hissediyor. Demek ki kaçtığını gören olmamıştı, hiç kimse onu suçlayamayacak. Hiçbir şey bilmiyormuş numarası yapıyor.

“Neler olduğunu bana da bir anlatır mısınız?”

Komiser, Giovanni Mardene dönerek, “Bu insanda sabır mabır bırakmaz; bak tek bir laf ediyor mu! Ama bu iş burada bitmeyecek. Bu olay böyle boş verilemez!”

Giovanni Marden ile birlikte kapıya doğru yöneliyor ve gecenin ortasında çekip gidiyor.

Böylece, olabileceklerin en kötüsü engellenmiş oldu. Hiç kimse gerçeği öğrenmedi: Barnabo’nun korkusundan düşmandan kaçtığını kimse öğrenmedi. Herkes cephaneliğe karşı saldırıya geçildiğinde Barnabo’nun uzaklarda, avda veya öyle bir şeyler yapmakta olduğunu sanıyor. O yüzden ayıbı ortaya çıkarılmayacak. Ama görev yerini terk ettiği için muhtemelen yine de ceza alacak. Arkadaşları açıkça anlamasını sağladı: Orman bekçileri arasından kovulacak.

12

Her gece olduğu gibi herkes uykuya daldı. Pencereden içeriye biraz ışık giriyor. Barnabo’yu bir türlü uyku tutmuyor. Başına gelen çok büyük bir belaydı. Kendisini kandırmanın alemi yoktu. Israr etse, düşmanları aramak üzere cephanelikten uzaklaştığına Marden’i inandırabilse belki affedilirdi. Ama duyduğu utanç tüm isteğini ortadan kaldırıyor. Oysaki Barnabo korkmuş olduğu için düşünüp duruyordu. Ah, o an cesaret etmiş olsaydı, ateş açıp, düşmanlardan birisini öldürmüş olsaydı... Hayal kurmak nafile. Barnabo insanı küçük düşüren sırrın içine kendisini kapatmak zorunda kalacak ve bu sır içini kemirmeye devam edecekti. Bir anda aklına geldi: Ya karşılaştığı haydut sağda solda gerçeği anlatırsa? Ya günün birinde tutuklanır da Barnabo’nun alçaklığını anlatırsa? İçine bir sıkıntı, feci bir ağırlık çöküyor. Her şeyi bırakıp, uzaklara gitmek gerçekten en iyisi.

Böylece ertesi sabah onu görevden alacaklardı. Maaşını koydukları bir zarfı eline verecek ve onu kaderiyle baş başa bırakacaklardı. O yüzden yeni evde geçirdiği son geceydi. Dağların yanı başında geçirdiği son saatler. Zaten arkadaşlarının umurunda değildi. Bir sürü laf, bir sürü kahkaha ve şimdi de bir it gibi kovularak, çekip gidiyordu işte; onlar ise uyumaya devam ediyordu. Tüfeğini de bir başkası miras alacaktı.

Uykuya dalmayı ümid ederek yatakta dönüyor. En azından biraz dinlenseydi. Kayalarda yaraladığı parmağı sızlıyor. Göğsünde de keskin bir acı. Franze yatağında hareket ediyor. Belki de uyanacak ve Barnabo ya birkaç söz söyleyecek. Hayır, uyanmıyor; sadece uykusunda debeleniyor, kim bilir görmekte olduğu nelerden kaçıyor.

Karanlığa alışık olan Barnabo, odadaki eşyaları rahatlıkla ayırt edebiliyor. Ağaç yer döşemesinin tahtaları, Franze’ın elbiselerini astığı bir sandalye, yere bırakılmış ve ne olduğu anlaşılmayan bir paket. Duvara asılı duran ceketi, kuşku uyandıran uzun bir gölge. İçinde yaşanılan evlerin o bildik

ufak tefek gece gürültüleri duyuluyor. Kapının arkasında gıcırtılar. Kendi kendine çarpan bir pencere. Rüzgârın ormanda çıkarttığı belli belirsiz ama ısrarlı sesi. Hareket eden bir fare ve böylesine zor bir gecede uyumakta olan arkadaşlarının nefes alıp verişleri.

Demek ki cephaneliği artık bir daha göremeyecek. Kendisi için gidebilirdi ama bu, kendini kandırmaktan başka bir şey olmazdı. Uykuyu beklemek nafile. Sırf cesaretini toplamak için bir mum yakmak geçti içinden ama arkadaşlarını uyandırmaktan başka bir işe yaramazdı.

Azaplı bir inilti birden bire sessizliğin ortasından geçiyor.

Karganın aslında ölmemiş olabileceği aklına geliyor. Usulca yataktan kalkıyor ve duvara asılı duran ceketine yaklaşıyor. Elini cebine sokunca sıcak bir şey hissediyor. Karga ölmemiş.

Her şey bu kuşun yüzünden! Kayaların arasından onu kurtarmak için vakit kaybetmeseydi, belki de cephaneliğe haydutların saldırısından önce dönecek ve arkadaşlarının yanında olunca cesaret bulabilecekti. Üzerinde fazla düşünmüyor: Gitmek zorunda kalacağı uzak toprakları düşünüyor. Yüksek beyaz evlerin ve aralıksız geçen at arabalarının olduğu büyük bir yol gibi geliyor. Kor güneşin altında sarı bir toz bulutu insanın nefesini keserek havaya kalkıyor.

Gökyüzünde koşuşturan ufak beyaz bulutların görüldüğü pırıl pırıl bir sabah. Diğer orman bekçileri tura çıkmış bile. Evin girişindeki banka oturmuş Barnabo, cezasını açıklamak üzere şeflerinin gelmesini bekliyor. Nitekim ormandan çıkan ve çimenlik düzlükte ilerleyen bir adam göze çarpıyor. Ara sıra gözlerini eve doğru kaldırarak gelen gerçekten de Marden. Barnabo’nun onu karşılamaya cesareti yok. Marden, yüzünde sert bir ifadeyle yanına geliyor.

“Aklını başına toplayacaksın değil mi?”

Barnabo ilk anda gülümseyerek ama yanaklarının ateş gibi yandığını hissederek, “Size yemin ediyorum,” diyor, “göreceksiniz elimden geleni yapacağım.”

Marden soğuk bir şekilde, “Burada değil, tabii ki.” diyor, “Kendini boş hayallere kaptırmadın umarım. Git, başka yerde hükmünü ver. Al, bu da ücretin. Tanrıya emanet ol.”

Marden eve girmek üzereyken arkasına dönüyor, “Tüfeğini bırakacaksın tabii ki; kurallara aykırı da olsa, kıyafetini götürebilirsin ama rütbesiz olarak.”

Olan bitenin hepsi bu.

Barnabo boş odada çıkınını hazırlıyor. Kendisine gelen karga, duvara sabitlenmiş bir tahta basamağın üzerine tünemiş, hareketsiz bir şekilde olanları gözlüyor gibi. Bir yabancı onu yaralamış, o da yardım çağırmıştı; şimdi de Barnabo’nun oradan ayrılması gerekiyordu. Barnabo iki yıldır çıkınına el sürmemişti. Onu en son diğer orman bekçileriyle birlikte Pian della Croce ovasının ilerisine kadar süren uzun bir gezi yaptıkları vakit kullanmıştı. Durduğu raftan indirdiğinde üzeri toz kaplıydı. Adımları boş odada farklı bir şekilde yankılanıyor.

İç çamaşırlarını, üç yıl önce San Nicola’ya gelirken giydiği ve artık sararmış haldeki çizgili eski kadife elbisesini, bez ayakkabılarını, eski evinden getirdiği çerçeveli ve camlı Meryem Ana resmini, tarak, sabun ve birkaç ay önce satın aldığı bir başka takım elbiseyi çıkınına koydu. Orman bekçisi Barnabo’nun çekmecesi yarım saat içinde hemen hemen tamamen boşalmıştı; birkaç sökülmüş bez parçası, bir demet kâğıt, yarım bir mum ve eski bir tabancanın namlusu geriye kalmıştı. Anıları bunlardı.

Barnabo çıkınını kapatmak için yavaşça ipi çekiyor. Gökyüzünde yoğunlaşan bulutlar, odaya giren güneş ışıklarını ara sıra kesintiye uğratıyor. Bulutlar dağlara doğru gidiyor; galiba Kava kötüleşecek.

Ama Barnabo her şeyi böyle olduğu gibi bırakmak istiyor; sanki aynı akşam gene eve geri dönecekmiş gibi. Yatağı kapatılmış, battaniyesi güzelce serilmiş, baş ucundaki taburenin üzerinde mumuyla. Gerçekten de şimdi yatağı diğerlerininkiyle, akşam olunca buraya geri döneceklerinkiyle aynı.

Her şey hazır. Yapacak bir şey kalmadı. Barnabo ağzında acı bir tat hissediyor. Hayır, bu kadar güzel bir günde ağlamak olmaz. Çıkınını omzuna atıyor.

Doğru ya, az kalsın unutuyordu. Yatağının altında duran bayramlık ayakkabılarını almadı. Bu ufak aksaklıktan dolayı canı sıkılmıyor. Böylece haklı bir nedenle birkaç dakika daha geçiriyor. Sonra da pencereyi açıyor: İçerinin havası biraz değişsin yoksa bu gece hiç kimse uy uyamayacak. Serin ve yumuşacık bir rüzgâr içeri doluyor. Güneş gökyüzünün tepesinde ve bulutlarla mücadele etmeye devam ediyor. Bir şarkının yankısı duyuluyor; o kadar uzaktan gelen bir ses ki gerçek mi değil mi belli değil. Barnabo'nun boğazında acı, dudaklarında hafif bir gülümseme seziliyor. Bir sinek gelip etrafında uçuşmaya başlıyor. Her şey yerli yerinde, her şey sakin. Yola çıkma vakti bu.

Merdivenleri inmeden önce bir kez daha arkasına dönüp bakıyor. Sıraya dizili yataklar, yerde güneş kareleri, mutlu bir hayat.

Arkadaşlarına veda etmesi gerekir ama hepsi etrafa dağılmış bile. Tabii ya, görev bekliyor, görevin gerektirdiği bu ama en azından birkaçı onu bekleyemez miydi? Hepsinin canı cehenneme! Bir başka zaman vedalaşırlar.

Hafif bir yorgunluk hissine kapılan Barnabo, giriş katındaki salona oturdu. Dirseklerini masaya dayamış, sabit gözlerle önündeki boşluğa bakıyor; sessizce peşinden gelen karganın omzuna tünediğinin farkında bile değil.

Evin önündeki düzlükten nihayet bir ses geliyor: "Barnabo! Barnabo!" Arkadaşı Berton döndü. Güneşi arkasına almış, bacağındaki yara nedeniyle topallayarak evin eşiğine geliyor. Gülümseyerek, "Elveda Barnabo..." diyor.

Barnabo ayağa kalkıyor, ne diyeceğini bilemiyor, elini uzatarak, “Yaran nasıl oldu?” diye soruyor.

Sessizlik; bulutlar güneşin önüne geçiyor.

Berton, “Kimin aklına gelirdi, değil mi...” diye söze başlıyor ve birkaç dakika bekledikten sonra, “Peki şimdi nereye gideceksin?” diye soruyor.

“Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum. Polveriera Tepesi’nin zirvesine...”

İkisi de gülümsüyor; kapının dışına çıktılar ama tekrar duraksıyorlar. Bir zamanlar yeşil renk kapının boyası dökülmüş. Birisi bıçakla “SAN NICOI” yazısını kazımış. Alt kısımda da demir çivili ayakkabıların izleri görülüyor, çünkü hepsi ayaklarıyla kapıya vurarak içeri giriyor. Taş merdivenler birkaç ay içerisinde parlaklaştı; üzerinde karıncalar dolaşıyor. Başı hafif yana eğik duran Barnabo, tüm bunları aklından geçiriyor.

İki orman bekçisi, yan yana çimenlerin üzerinde yürümeye başlıyor; dağlardan büyük gölgeler geçiyor. Her ikisi de yere bakarak ve yavaş yavaş yürüyor. Bin bir zahmetle zıplayarak arkalarından gelen kargayı ikisi de fark etmedi. San Nicola kasabasına inen yola doğru değil de Mardenlerin evine giden yola doğru ilerlediler. Berton un böyle yapmasının nedeni, arkadaşına onu çıkışa götürüyor izlenimi vermemek; diğeri ise aklına bile gelmiyor değil.

Berrak sesiyle Berton, “Ne kadar zamandır?” diye soruyor.

“Üç yıl; hatırlamıyor musun? Hay... Al işte...” Barnabo’nun hafiften bir iç geçiriyor. Ormanın başladığı noktaya geldiler. Barnabo konuşamıyor. Hafifçe gülümseyerek, güneşin ışıklarıyla parlayan yüksek bir dağa doğru başıyla bir işaret yapıyor. Sonra da Berton u kucaklıyor. Bakın şimdi de uzaklaşıyor.

13

Barnabo, bekçilerin yeni evinden ayrılıp, ormanda bir süre ilerledikten sonra ufak bir açıklık yerde oturdu. Bulutlar daha yoğun ve yağışla yüklü hale gelirken, dağ zincirine uzun uzadıya baktı: Fırtınanın hızla yaklaştığı hareketsiz zirveler etrafını çevirmişti.

Çıkınını yeniden sırtına aldı. Yaklaşan fırtına nedeniyle kararan devasa kayalara, sınırsız ormana, uzaklardaki ovanın pusuna baktı. Bulunduğu noktada iki patika yola ayrılıyordu: Birisi Mardenlerin evine, diğeri ise sayısız tartışmanın kaynağı o meşhur yolla birleşmek üzere aşağı iniyordu.

Bir an düşündükten sonra aşağı giden yola girdi. Dağların tepesinde kara kara bulutlar toplanmıştı ama aşağıda, ormanda hâlâ güneş ışıldıyordu. Acelesi yoktu; yavaş adımlarla ilerliyordu. Bir anda karga aklına geldi ve arkasından gelip gelmediğini görmek için döndü. Ortada hiçbir şey yoktu. Tabii ya, karga bile orada kalmıştı. Bunun üzerine daha hızlı yürümeye başladı.

O meşhur yola, dış kenarları güzelce kesilmiş, toprak set destekli bir sürü taşı yan yana dizmişlerdi; ciddi bir iş ortaya çıkarmışlardı, ama şimdi her tarafından otlar fışkırmış, hatta bazı bölümleri bozulmuştu bile.

Yolu iniş de olsa sıcak kendisini hissettiriyordu. Barnabo, çıkınının ağırlığı nedeniyle de terliyordu. Bir an sağ eliyle omzunda tüfeğinin kemerini aradı. Eski bir alışkanlık işte.

San Nicolaya uğramayacağı kesindi; herkesin sinir bozucu sorular yönelteceği kesindi. Bu yüzden akşama doğru, köknar ormanları arasında, bir köprü yakınlarında bir hana gitti. İçeriye girdi, kimse yoktu. Bunun üzerine dışarı döndü ve bir bankın üzerine oturdu. Bulunduğu noktadan San Nicola dağlarının sadece üç tepesi görülebiliyordu; ormanın ortasından

yukarı doğru uzanan garip kuleleriyle çok uzaklardaydılar. Diplerine ulaşmak saatler alırdı.

İşte köknar tomrukları yüklü bir araba. İri yarı bir adam ve oduncuya benzeyen daha ufak yapılı iki adam daha. İçerideki salona oturdular ve yüksek sesle konuşmaya başlıyorlar. Barnabo ara sıra konuşmalarını duvuvor. Para meselesi yüzünden tartışıyorlar. Birden kahkahalarla gülmeye başlıyorlar. Arabaları yarım saat boyunca yolun ortasında kaldı.

İçlerinden birisi, “İki yıl önce bu Amerikan testerelerle işe başlandı. Hayır, daha fazla olamaz. Fiyatı 300 liret. Bizim yerli testerelerle aynı olduğunu size garanti edebilirim.” diyor.

“Peki ya çeliğinin sertlik durumu?”

“Ne diyorsun sen! Aynısı diyorum; gayet iyi tanıyorum malı.”

Yağmur yüklü bulutların altında dağlar artık kapkara oldu. Çok uzaklardan gök gürlemesi sesleri de duyuluyor. Hatta birkaç damla yağmur toprak yola düşmeye başladı. Barnabo ayağa kalkıyor, çıkınım alıyor ve odasına gitmek istediğini söylüyor. İçeri girerken Barnabo’yu görmemiş olan oduncülardan biri, kıyafetini tanıyarak, “İyi akşamlar.” diye selam veriyor.

İyi akşamlar. Tahta merdivenlerden yukarı çıkıyor. Karnı aç değil, kendisini yatağın üzerine atıyor. Alt kattan sesler yükseliyor; fırtına ışıkları içeri girmeye başlıyor, rüzgâr tülleri oynatıyor. Polveriera Tepesi’nde şimdi ne yağmur yağıyordur! Bir kasanın üzerine koyduğu çıkınına bakıyor. Üç ya da dört saat önce, orman bekçilerinin yeni evinde hazırladığı şekliyle duruyor. Oysaki aradan çok uzun zaman geçmiş gibi. Birkaç saatlik yürüyüş Barnabo’yu orman bekçiliği hayatından kopartmaya yetti. Geçen tüm o zamandan geriye ne kaldı? Çıkını, elbisesi ve bir iki kıyafet daha. Bir de ayakkabısının yan çivileri arasına sıkışmış küçük taşlar ve toprak var. Dağların, dağların eteklerindeki o yüksek kayalıkların kalıntıları.

Barnabo şimdi de o geçen zamanı ona hatırlatan, yüksek tepelerden bir şeyleri içinde taşıyan her ne olursa olsun telaşla ve kör bir ümitle arıyor. Başparmağındaki yaraya bile sevgi duyuyor; zirvedeki kayalar yaralamıştı

onu. Çoktan kapanmış ve kurumuş yaraya bakıyor. Bu iz hemen yok olursa çok yazık olacak. Bu yüzden yaranın iki kenarını açıyor, deriyi çekip kopartıyor ve birkaç damla kan çıkmasını sağlıyor. İki gün önce, Polveriera Tepesinin kayalıklarında olduğu gibi. Yarayı yeniden açmakla geçmişe döndüğü, zamanı geri çevirdiği, hâlâ geçmişte olduğu izlenimini yaşıyor: Kimselerin gidip görmediği zirveden dönen muzaffer Barnabo! Çinko çatıya inen yağmurun gürültüsü duyuluyor. En azından Berton yanında olsaydı da bir-iki laf edebilselerdi. Barnabo şimdi de yatağın üzerinde oturmuş, havanın kararmasını bekliyor.

Sabah uyandığında, akşamki fırtınanın bulutları gökyüzünü terk ediyordu. Pencerenin tüllerinin arkasında orman, güneşin altında ışıl ışıl parlıyor. Gelişi güzel giyindi, çıkınını aldı, kapının eşiğinde durup bir şey unutup unutmadığını kontrol etmek için odaya baktı. Arboi'ye yaklaşık 15 kilometre mesafedeydi. Oradan da bir trene binecek, kuzeni Giovanni Bella'nın evine gidecekti.

Handan çıktıktan birkaç metre sonra, siyah bir gölgenin arkasından geçtiğini fark etti: Yaralı kargaydı! Kanadını güçlükle çırparak, Barnabo'ya görünmeden peşinden geldikten sonra, akşamki o fırtınanın altında bir dalın üzerinde onu beklemişti. Yağmurdan sırılsıklam olunca yarası tekrar şişmişti.

Barnabo kargayı omzuna aldı. O zavallı hayvancık ona dağları hatırlatacaktı. O da dağları iyi biliyordu, uçsuz bucaksız kayalıkları... Ah şu karga keşke konuşabilseymiş!

Ovalık alanın yolu, toz toprak içerisinde ve ağaçlar artık sarı renk. Barnabo'nun kuzeni Giovanni Bella'nın evi. Yolun üzerinde bir de han var: Arka tarafında bir ahır, bir ambar, küçük bir fırın ve tarlalar var. Alçak bir tepe ve hava açık olduğunda görünen yeşil dağlar göze çarpıyor.

Hanın kapısının üzerinde “Trattoria del Bersaglio” yazısı çizilmiş, 846 yazılı bir demir levha. Giovanni Bella iki köylüyle birlikte bir masada oturmuş. Yoldan birisi geliyor: Barnabo. Yorgun düşmüş; buradaki yeni hayatı böyle başlıyor.

14

Köy hayatı. Temmuz ayında bir öğleden sonra, bir ceviz ağacının gölgesinde oturan Barnabo, elindeki çekiçle bir tırpana vuruyor. Metalik ses uzaklara yayılıyor. Doğu yönündeki kocaman bir beyaz bulut, aradan çok zaman geçtiğine işaret.

İlk günler keyifsizdi. Saatlerce kırlarda tek başına dolaşıyordu; hiç kimse onunla konuşamıyordu. Daha sonra yavaş yavaş ortama uyum sağladı; öyle ki günün birinde San Nicoiaya geri döneceği düşünmeye başladı. Sık sık Berton'la yola çıktığını ve haydutlarla çarpıştığım hayal ediyordu. Böylece yeniden yüzü gülmeye başladı; bütün gün çalışıyordu ve güneş, hatıralarını solduruyordu.

Kargası geceleri pencerenin yanındaki bir çubuğa konuyordu. Bazı akşamlar ay ışığı içeri vuruyordu ve karganın gölgesi, yatağında uyuyan Barnabo'nun üzerine yansıyordu. Böyle olduğunda hayvan huzursuz oluyor ve eğer pencere tam kapalı değilse, pervaza çıkıyor ve tarlalara bakıyordu.

Buraya geldiği ilk günlerden birinde kuzeni Giovanni Belki şöyle söylemişti: "Sinirlenip durma; herkesin başına gelebilir! Ben de askerlik yaparken bazen korkuyordum. Her şey boş; eğer insan kendisini iyi hissetmezse, morali de bundan etkileniyor."

Telaşa kapılan Barnabo, "Korku mu? Ne korkusu?" diye sormuştu. Cephaneliğin hikâyesi kuzenlerine kadar ulaşmış mıydı? Yaptığı alçaklıktan şüphelenilmiş miydi? O gün o kadar çok öfke duydu ki, derhal yola koyulmak ve hâlâ korkup korkmadığını göstermek isterdi. Daha sonra hiç kimse bu konuda ağzını açmamıştı. Giovanni, çiftliğinde kalmasına seve seve razı olacağını tekrar tekrar söylemişti, çünkü işçiye ihtiyaçları yardı. Şimdi aradan iki yıl geçmişti. Sanki orman bekçileri hiçbir zaman var olmamışlar gibi. Güzel günler geçti gitti ve Barnabo buna engel olmadı.

Barnabo ilk günler ona dağları hatırlatacak bir şeylerin arayışına girdi. Evlerin duvarlarını bile dikkatle inceledi, büyük kaya duvarlarla evlerin duvarlarını zihninde kıyaslıyordu. Yerden topladığı taşlan dakikalarca inceliyor, hayal gücünü kullanarak bu taşları kolaylıkla büyütüyor ve üzerlerinde zor çıkış yolları tahayyül ediyordu. Bulunduğu yerde maalesef ne bir kaya ne de bir yar vardı. Aşağılarda ufak bir vadi vardı ama çalı çırpı doluydu.

Bir gün öğleden sonra Giovanni'yle birlikte tütün ve baharat satılan bir dükkâna girmişti. Feci bir sıcak vardı; Barnabo bir duvarda dağlık bir köyü resmeden renkli bir baskı görmüştü. Dağları bu şekilde resmedebilmek için hayatında hiç dağ görmemiş olmak gerek! Tamamen bambaşka bir dünyaydı: O dükkân, tarlalar, her şeyiyle bambaşka. Bunun üzerine Barnabo'nun göğsüne bir sıkıntı girdi; havasız kaldığını hissediyordu. Dışarı çıktığında bir şeyleri kaybettiğini fark etti, ama ne olduğunu hatırlayamıyordu. Bir elini boş hissediyordu ve bu his tüm cesaretini kırıyordu. Bersaglio Hanına girmek üzereyken, kaç gündür tüfeğini bırakmış olduğunu düşündü. Bir tüfek satın almak için hevesle kenara para koymaya o zaman başladı. Çok sıkıntı çektikten sonra şimdi bir tüfeği var; tek namlulu, arkadan kurmalı dış horozlu güzel bir alet. Günleri bu şeklide geçiriyor ve ara sıra hâlâ mutluymuş gibi hissediyor.

Günler nasıl da hızla uçup gidiyor; aradan dört yıl geçti bile. Çalışmaktan yorgun düştüğü bir akşam, Barnabo odasına dinlenmeye gitti. Mevsim ilkbahar ve gökyüzünde ince bir sis perdesinin gölgelendirdiği ay. Bu mevsimde hep böyle olur: Müthiş bir uyku hissi vardır, ama bir türlü uykuya dalınamaz. Barnabo çarşafının içerisinde huzursuzca dönüp duruyor. Pencerenin cılız parlaklığına karşı işte kargasının silueti. Gagası kanadına doğru dönük, çubuğunun üzerinde uyuya kalmış; Barnabo dikkatlice bakınca hayvanın değişmiş olduğunu fark ediyor. Belki de uykuda olmanın verdiği zevk, tüylerini böyle yuvarlaklaştırıyor; önceden hiç böyle yapmamıştı. Uzaklardan gelen bir rüzgârın kalıntıları pencereden

içeri giriyor; hoş kokulu ilkbahar havası. Sürekli öten bir kurbağanın sesi. Kargasına bakarken Barnabo da uykuya dalıyor.

Karga kim bilir ne yemişti. Ertesi gün de hâlâ şiş bir hali vardı ve zar zor hareket ediyordu. Tarlada çalışan Barnabo'nun omzunda durmuş, sanki bir şeyler söylemek istermiş gibi ara sıra gagasını vuruyordu. Sonra da iki gün boyunca hiçbir şey yemedi. Vücudu daha da şişti; tüyleri parlaklığını ve kayganlığını kaybederek, donuk ve püskül püskül olmuştu. Barnabo tarlaya gitmek üzere sabah evden çıkınca, kargası onun peşinden gitmek istemedi. Her zaman tünediği çubuktan aşağı indi, yerde bir-iki yuvarlandı ve inceden inceye sesler çıkarttı.

Sahibi akşam eve döndüğünde karga pervazda, sakin sakin duruyordu. Ama yakından bakıldığında, hayvanı hiç durmadan sarsan küçük bir titremesi olduğu görülüyordu. Barnabo odaya girer girmez karga kafasını ona doğru çevirerek, gagasını araladı. Titremesi kuvvetlendi. Dışarıda gün batımının yansımalarının görüldüğü sakin bir gökyüzü vardı.

Sakin ve huzurlu bir akşam. Barnabo'nun yüzü ciddileşti ve düşünmeye başladı. Bu arada karga pencerenin pervazından kendisini dışarı attı ve bir armut ağacının dalına kondu. Bu noktadan kuzey yönüne bakıldığında, tepeleri akşamdan donmuş beyaz kümecikleriyle dağ zincirlerinin ilk alçak sıraları görülüyordu. Karga kafasını o yöne çevirerek uzun uzadıya gaklamaya başladı. Dört yıl önce o esrarengiz tüfek darbesinden sonra ormanda yankılanan ve yankıdan yankıya dağların en yüksek tepelerine kadar yükselen o sesin aynısı. Belki de uyanışa geçen ilk içgüdü; belki de yüksek dağların, uzak ormanların, kaybedilen arkadaşların çağrısı. Etrafı yemyeşil tarlalarla dolu uçsuz bucaksız bir düzlük. Karganın birden sarsıldığı, sonra da kanatlanmaya başladığı, yavaş yavaş havaya yükseldiği, gittikçe daha uzaklara gittiği görülüyor. Kuzeyin bulutlarına doğru amansız bir kaçış. Ufukta gözden kayboluncaya dek giderek küçülüyor. Ama o dertli çığlığı bir süre daha duyuluyor.

Herkes uykudayken, Barnabo zemin kaçta, bir petrol lambasının ışığında masada oturuyor. Geçen zamanı duyduğunu sandığın o gecelerden birisi.

Duvarlardan birisinin üzerinde nemden oluşmuş kocaman bir leke var; belki de şu anda da genişlemeye devam ediyor. Bir bankın üzerinde Giovanni Bella'nın şapkası duruyor. Bir-iki kelebek, lambanın camına çarpıp duruyor. Sonu gelmeyen bir girdapın eski hatıraları geri dönerken, cırcır böceklerinin hararetle ötüşleri duyuluyor. Birisi onu görecek olsa utanırdı: Bir kadın bile bir hayvanın kaybı için oturup o kadar düşünmezdi. Oysaki Barnabo kendisini sandalyeye çivilenmiş gibi hissediyordu; düzlüğün ortasındaki bu sessiz evde, yalnız olduğunu anlıyor; kendisini tamamen terk edilmiş hissediyordu. Söyleyecek fazla bir şey yok: O karga dağlardan onunla birlikte gelmişti ve o hayattan ona kalan tek varlıktı; son idame. Kayalıklara kadar giden ve artık yabani ot dolu eski bir yol olduğu aklına geldi. Bu kayalıkların üzerinde devasa duvar kayalar yükseliyordu ve ara sıra, garip gürültülere neden olan toprak kaymaları oluyordu. Sabah güneşinin beyazında, muhteşem bir sakinlikte işte hâlâ kayalıkları düşünüyor. Lambanın ışığının neden titremeye başladığı anlaşılmıyor. Barnabo, bir heykel misali geçmişi eşelerken, dışarıda cırcır böcekleri çılgınlar gibi ötüyor; bu konser tüm gece devam edecek.

15

Bir gün öğleden sonra Barnabo nehrin yakınlarındaki söğüt ağaçlarının dallarını kestiği sırada, birisinin ona seslendiğini duydu. Kalbi hızla atmaya başladı; elindeki bahçevan orağını yere düşürdü. Bir şeyler anlamaya çalışıyordu: Kimindi bu ses? Nehrin kıyısından, çamurdan vıcık vıcık olmuş yol boyunca yukarı doğru koştu. Yemyeşil kırların başladığı noktada onu bekleyen Berton'u gördü.

Barnabo, eski dostunu kucakladıktan sonra söyleyecek söz bulamıyordu. Berton hiç değişmemişti; her zamanki gibi sakin ve keyifliydi. O da San Nicolayı terk etmiş, yurt dışındaki bir akrabasının yanına gidiyordu. Dört yıl önce Barnabo'nun yaptığı gibi, yolculuğu sırasında onun da üzerinde orman bekçilerinin üniforması vardı. Onun için de dağlardaki hayat sona ermişti. Ama Berton kendi isteğiyle ayrılmıştı; hatta arkadaşları onun için bir de parti düzenlemişlerdi.

Barnabo, arkadaşını eve doğru götürürken, "Aşağıda, nehrin kıyısında dalları kesiyordum." dedi ve gülümsedi; eskiden ikisini birbirine bağlayan o sevgiyi bulamıyordu. Yanındaki, en iyi arkadaşıydı; onunla birlikte Polveriera Tepesi'ne çıkmışlardı, üstelik Berton, komiserin karşısında onu kurtarmaya çalışmıştı. Buna rağmen söylecek bir şey bulamıyordu: Daha önceki akşam görüşmüşler gibiydi. Aslında Berton da ilk anda biraz tutuk davranmıştı. Biraz puslu bir akşamda eve geldiklerinde, eski mobilya kokusu ile mısır kokusu arasında, hiçbir özelliği olmayan sade odasında arkadaşına av tüfeğini gösterdi. Berton un geceyi orada geçirmesi için bir yatak hazırlanmasını isteyecekti.

Herkes uyumaya gittikten sonra, geç vakit, petrol lambası yanık kaldı. Barnabo bir tabureye oturmuş, masaya dayanarak oturan Berton da önünde bir sürahi şarap, tüm olan bitenleri anlattı.

Barnabo’nun dört yıl önce orman bekçilerinin evinden ayrılmasından sonra, Del Colle’yi öldüren ve cephaneliğe saldırı düzenleyen haydutlar hiçbir sonuç elde edilemeden günlerce arandı. San Nicola’da özel olarak gönderilen bir grup jandarmayla birlikte tüm bekçiler, Polveriera Tepesi’nin düz kaya koridoru boyunca, Lastoni di Mezzo Tepesi ne kadar tırmandılar ve San Nicola’nın üç büyük tepesinin etrafını çevirdiler; “ya ölü ya diri” diye kararlaştırmışlardı; önemli olan bu hikâyeye bir son vermekti. Sonbaharın o sisli günlerinde tırmandıkları kayalıklar arasında taş sesleri, birkaç cılız ses duydular ama hiç kimseyle karşılaşmadılar, hiçbir şüpheli sese rastlamadılar. Sonra da bulutlar iyice yoğunlaştı ve nihayet ilk kar yağdı.

Montani’nin aklına, haydutların Mardenlerin evine dönmüş olabilecekleri geldi. Ormanın içerisinde yollarını kaybedip, geceyi geçirmek üzere o eve sığınmış olmasınlar? Terk edilmiş bir evde yalnız başına geceyi geçirmekten o haydutların dışında kim olsa korkardı. Ama Montani bunları düşünmüyordu; birkaç hafta boyunca her akşam, hatta yerde birkaç santimetre kar varken bile, eski kışlalarına gidip kapandı. Kapıyı demirle bloke ettikten sonra karanlıkta sigarasını içiyor ve bekliyordu.

“Hemen gelmezler tabii, sabırlı olmak lazım.” diye düşünüyordu. Ama nihayet bir gece saat on civarı, elinde tüfeğiyle bir öbek saman yığınının üzerinde uykuya dalmıştı ki birden uyandı. Kapıya öyle bir vuruyorlar ki yıkılacak sanki. Montani zifiri karanlıkta gülümsemeye başladı; işte şimdi onun saati gelmişti.

Kapının arkasına geçip, nefesini tutarak beklemeye koyuldu. “Lanet olası, yoksa yanıldım mı?”

Montani bir an duraksadı, birkaç saniye daha bekledikten sonra, “Kim var orda?” diye bağırdı.

“Aman neyse ki birileri varmış. Orman bekçilerinin evi burası değil mi?”

“Kötü bir şaka yapmaya kalkmayın, elimde tüfeğim hazır ona göre!”

“Aç hadi, aç; sırılsıklamım zaten.”

Evet, doğru; yağmurun şıkırtısı duyuluyor. Montani kapıyı açıyor. Otuz yaş civarında, sakallı bir adam. Arboi’den geldiğini ve orman bekçilerine bir tüfek satmak istediğini söylüyor. Tüfeğini tedbiren dizinin üzerinde tutan Montani’nin karşısına oturuyor. Devam eden yağmurun sesi duyuluyor. Boş odada sözleri yankılanıyor. Yaktıkları gaz lambasının ışığı gittikçe zayıflıyor.

“İşte söylediğim tüfek bu: Biraz eski, öyle güzel falan değil ama bunun gibi sağlamları artık bulmak imkânsız. Bir de nasıl nişan aldığını görsen; usta bir nişancının elinde görmek lazım bunu.”

Montani silahını bırakmadan adama yaklaştı ve hiç konuşmadan incelemeye başladı. İyice yanına kadar geldi ve adama dikkatlice baktı. Lambanın kızılımsı ışığı titriyor. Şimdi tam zamanı. Montani tüfeğini yabancının yüzüne kaldırdı ve “Bırak o elindeki tüfeği ve eller yukarı! Beni o kadar ahmak mı sandın?” diye bağırdı.

Yabancı adam, kollarını kaldırarak ayağa fırladı: “Neyin var? Delirdin mi?”

“Deli, meli hiç umrumda değil; yarın sabaha kadar kılını kıpırdatmıyorsun, sonra da sabah benimle birlikte eve geliyorsun. Şimdi git şu köşeye otur bakalım.”

Montani adamın tüfeğine de el koydu. Havada müthiş bir nem var. Montani artık tamamen duruma hâkim. Ama köşeye büzüşen adam konuşmaya devam ediyor: “Ne sanıyorsun? Dağdan geldiğimi mi sanıyorsun yoksa? O hırsızlardan biri olduğumu mu sanıyorsun? Sen tamamen delirdin galiba?”

Montani adama bakıp gülümsüyor. Karanlık köşeden sıkıntılı bir ses geliyor: “Kaçakçı olsam buraya gelir miyim? Belli ki tanımıyorsun bu adamları, ne mal olduklarını bilmiyorsun. Böyle aptalca avlanır mıydım sanıyorsun?”

Montani’den cevap gelmeyince, yabancı adam konuşmaya devam ediyor: “Dinle beni, sen şimdi beni hapse mi atmak istiyorsun? Alçağm tekisin,

anladın mı?” Adamın sesi değişti, sanki gülüyormuş gibi konuşuyor Lambanın ışığı gittikçe daha fazla cılızlaşıyor.

“Herhalde on gün olmuştur, sizden birinize rastladım. Ama nafile, senin gibi hayvanın tekiyle konuşmak nafile...” Konuşması yarıda kesildi. Lambanın alevi son kez parıldadıktan sonra söndü ve odaya karanlık bastı. Montani hemen bağırdı: “Sana söylüyorum, sakın kıpırdama; duyacağım ilk kıpırtıda kendini vurulmuş bil.”

Köşedeki adam çok geçmeden konuşmasına devam etti: “Dinle beni. Bir keresinde düşündüm; bir arkadaşınla birliktesin ve birisi yolunu keserek sana saldırıyor, ateş açmaz mısın? Ne oldu? Konuşmuyorsun değil mi?” Kısa bir sessizlik. Montani bir mum yakmak istiyor, ama adamı yalnız bırakmaya güvenemiyor. Şimdi bir de o lanet rüzgâr esmeye başladı; kapıyı vurup duruyor. Montani bir anda korku gerçekten nedir anlıyor. Tek bir kelime korkmasına neden olmuştu.

“Montani...” köşedeki adamdan geliyordu, “Montani, beni dinle.”

Adını nerden biliyordu bu haydut? Yağmur gittikçe daha şiddetleniyor, çatının üzerine bardaktan boşalırcasına indiriyor. Kapı bir aşağı bir yukarı gıcırdayarak sallanıyor.

“Montani, bırak gideyim. Bırak yoluma devam edeyim. Zaten artık beni vuramazsın. Sen farkına varmadan az önce yerimi değiştirdim. Ama ben seni görüyorum ve elimde bir tabanca var.” Sesin tonu yükseldi ve Montani öfkesinden titiriyor. Hayır, tabii ki kendisiyle dalga geçilmesine izin vermeyecek. Bir ışık, kulakları patlatan bir yankı, barut kokusu; köşedeki adamın telaşsızca gülen sesi...

“Söylemiştim sana; ıskaladın işte. Hadi şimdi çek git. Boşuna tüfeğini doldurma. Ses duyduğum an vururum.”

Montani çaresiz kaldığını anladı. Böyle körü körüne ölmek istemiyordu. Tamam şimdi gidecekti, ama o alçak herifi pusuda bekleyecekti. Haydut, tabancasını Montani’nin üzerinden ayırmadan, sessizce lambayı yaktı.

Orman bekçisi hemen evin eşiğine geldi. Kapı gürültüyle kapandı ve lambanın alevi yine söndü.

Böylece Montani sağanak yağmurun altında elinde tüfeğiyle sabaha kadar yabancının dışarı çıkmasını bekledi ama hiç kıpırtı olmadı. Mardenlerin eski evi, sabahın ilk ışıklarında kapkaranlıktı. Rüzgâr kapıyı bir öne bir arkaya salladıkça içerideki karanlık görülüyordu. Ortalık iyice aydınlanınca, içeri girmeye karar verdi ama içeride hiç kimse yoktu.

Montani, bu gizemli adamı birkaç hafta sonra tekrar gördü; kaya koridorlar ve duvar kayalar kar altındaydı. Kar kaplı bembeyaz dağlar, bu halleriyle daha da sessizdi. Montani, keskin soğuk nedeniyle intikamını ilkbahara erteleyecekti, ama bir gün cephaneliğin vadisinde insan adımları görünce, kimseye bir şey söylemeden bol miktarda fişek aldı. Ormanların arasından yukarı çıktı, cephaneliği geride bıraktı, olağanüstü bir çaba sarf ederek dağların eteğindeki kayalıklara çıktı, küçük bir çataldan geçtikten sonra diğer yamaca indi.

Cima Alta Tepesi'nin dibinde kapalı kalan muazzam büyük bir vadiydi. Ayak izleri bir teras boyunca devam ediyordu.

Bir tüfek saçması bir anda sessizliği böldü. Bulunduğu yerden çok daha yüksekte, dimdik bir kayanın üzerindeki bir terastan aşağı doğru ateş eden iki adam göründü; muhtemelen dağ keçilerine ateş ediyorlardı.

Montani şansına hayret etti. Bin bir türlü önlem alarak, bir körboğazdan yukarı çıkmayı başardı ama elleri donmuştu. Tepesinde iki karga garip şekilde uçuyorlardı, bir yandan da açılan ateşe ek olarak, aşağı yuvarlanan taşların gümbürtüsü duyuluyordu.

Montani iki yabancının yüksekliğine ulaştığında, yüzlerini daha iyi görebildi. Birisinin geçen akşam gelen ziyaretçi olduğundan emindi. Baş döndürücü bir uçurumun başında duran diğeri ise arkadaşından daha kararlı görünüyordu. Aşağı doğru üç-dört el ateş açtıktan sonra, kim bilir ne amaçla, koca kaya parçalarını aşağı atıyordu; duvar kayalara çarpan taşlar,

başka taşların da düşmesine neden oluyor, müthiş bir gürültü kopartıyordu. Orman bekçisinin geldiğini fark etmemişti. Montani adamlara yaklaşabilmek için dik bir kar geçidini aşması gerekiyordu. Ancak ayağa kalkar kalkmaz, buz ve taşlardan oluşan bir kaymaya neden oldu. Engeli aşabilme ümidiyle bir saatten fazla bekledi ama nafile: Engeli aşmaya çalıştığı her seferinde, yukarıda sanki bir düşman varmış gibi, yuvarlanan kaya ve kar yığınlarının çıkarttığı feci bir gümbürtü kopuyordu. İki haydut bir süre sonra ortadan kayboldu ve Montani buz gibi kayalığın üzerinde, gizemli çöküntüler arasında kaldı. Ancak akşam geç vakit, müthiş bir mücadele verdikten sonra ve buzdan perişan olmuş halde gelirken geçtiği küçük çatala ulaştı. Usulca ilerleyen bir ordunun çıkarttığı hışırtı gibi dağın her tarafında hafif bir hışırtı duyuluyordu.

San Nicola dağlarında efsanelere layık zafer günleri geri mi dönmüştü? Montani'nin bu macerasından sonra, haydutları ne gören ne de duyan oldu. Kıştan kaçarak, bilinmez vadilere doğru mu gitmişlerdi? Montani bir daha izlerine rastlamadı. Bir sonraki kış mevsimine kadar hiçbir yenilik olmadı. Kış geldiğinde kaya koridorların bulunduğu yerde yine ayak izleri ortaya çıktı. Orman bekçilerinin gözleri içgüdüsel olarak sık sık kayalıklara doğru yöneliyordu. San Nicola'da, orman bekçilerinin yeni evinde, vadilere dağılmış irili ufaklı köy evlerinde, Ermeda nın ölümünden sonra olduğu gibi, özellikle akşamları garip hikâyeler anlatılıyordu. Bazı günler bulutlar dağların tepesinde yoğun çemberler oluşturuyordu; bulutsuz günlerde ise ince bir sis perdesinin yükseldiği görülürdü. Dağcılar bir araya gelir saatlerce etrafı gözetlerlerdi; bir zamanların ruhları, ormanın sınırında geceleri bekçilik yaparlardı.

Berton tüm bu olan biteni arkadaşı Barnabo'ya anlattı. Anlattıklarının sonunda Barnabo ayağa kalktı ve bir mum yaktı: "Yukarı çıkalım." Lamba söndü, oda karanlığa gömüldü ve tahta merdivende, sonra da üst katta yankılanan adımlar duyuldu. Konuşmalar da duyuldu: Azar azar sönen, yavaş ve yorgun bir diyalog.

“Barnabo, ben gidiyorum.”

Sessizce giyinmiş Berton, yola çıkmaya hazırlanmış ve odadan ayrılmadan önce veda etmek üzere Barnabo’yu uyandırmıştı.

“Şimdi mi gidiyorsun? Daha önce haber verseydin ya.”

“Ne gerek var? Yolum uzun. Ne diyorsun, hiçbir şey söylemeden gitsem daha mı iyi olurdu? Umarım tekrar görüşürüz.”

Yatağında oturan Barnabo, arkadaşının yola çıkması karşısında hiçbir acı hissetmediği için şaşırdı. Pencereden parlak bir ışık giriyordu. Güzel bir yaz sabahıydı.

“Dağlara geri dönmeyi düşünüyor musun?”

“Kim bilir, belki seksen yaşıma geldiğimde dönerim. Elveda Barnabo. Sana yazarım.”

Berton merdivenlerden indi. Kapının kilidinin sesi, yolda giderek uzaklaşan adımlar. Hâlâ sabah mahmurluğuna gömülü ev, sessizliğe geri döndü; garip ıslıklar kırlarda dolaşıyordu.

16

Sonbahar geldiğinde San Nicola'da cephaneliği kaldırma kararı alındı. Hırsız veya kaçakçı olsun Valfredda'lı haydutların bölgeyi tamamen terk ettikleri sanıldığı sırada, bir akşam üzeri cephanelik bir kez daha saldırıya uğradı. Beş ya da altı kişiydiler; Enrico Pieri nöbet tuttuğu sırada, kimseye yakalanmadan patlayıcı deposuna yaklaşmayı başardılar. Durante yle birlikte barakada bulunan Montani vaktinde alarınvermeseydi, kapıyı zorlamaya da çalışırlardı. Açılan tüfek ateşine haydutlardan cevap gelmedi ve kayalıklara doğru geri çekildiler. Hatta içlerinden birisi yaralanmış gibi öfkeli bir çığlık duyuldu ve Durante nin söylediğine göre, kocaman bir kayanın tepesinden bağıran bir adam, “Seneye tekrar görüşeceğiz!” diye bağırdı ve düzensiz esen rüzgâr nedeniyle anlaşılamayan başka sözler de söyledi.

Orman bekçilerinin şefi, olan bitenin haberi ulaşır ulaşmaz o eski meseleyi tartışmaya açtı: Bu kadar uzak bir yerde, yapılmasından vazgeçilen bir yol için patlayıcı deposu tutmak delilik değil miydi?

Haydut mudur, kaçakçı mıdır her neyse, ilk kez teşebbüs ettiklerinde yaptıkları gibi, cephane bulma ümidiyle her an geri dönebilirlerdi. Bu yüzden kış bastırmadan patlayıcıları boşaltmak ve diğer cephaneliklere aktarılmak üzere en yakın kışlaya gönderilmeleri yerinde olacaktı. Böylece orman bekçilerini yeni evde tutmaya da gerek kalmayacak, çok daha az masrafla ve çok daha fazla fayda sağlayarak San Nicola'ya yerleşebilirlerdi: Çünkü orman bekçileri Valle delle Grave'deki kışlalarından sadece ormanlık alanları ve etraftaki en yakın yollan kontrol edebiliyorlardı. Oysaki San Nicola'dan diğer bölgelere de hâkim olabilir, özellikle de, kimsenin ruhu bile duymadan ağaçların çalındığı Col Verde Tepesi'ni kolaylıkla kontrol altında tutabilirlerdi. Artık bağımsız bir orman bekçileri

sınıfı muhafaza etmenin anlamı yoktu; görevde kalmak isteyenler, diğer belediye bekçilerinin arasında katılır ve onlarla aynı kışlada kalabilirdi.

Uzun süren tartışmaların sonunda da nitekim böyle oldu. Ancak belediye bekçilerinin kaldığı merkez binasının orman bekçilerini de misafir edebilmesi için bir kat çıkılması gerektiği için, olay uzadıkça uzadı ve son derece elverişsiz hava şartlarında bir kış daha geçirmeleri gerekti: Orman bekçilerinin evine erzak sağlamak için bir kez daha yorucu yolculuklar yapmak zorunda kaldılar.

Geçen günleri birbiri ardına saya saya nihayet cephanelikteki son nöbet günü geldi çam. Franze, Collinet ve Pierl'den nöbeti devralmak üzere Paolo Marden, Molo ve Battista Fornioi yola çıktı. Bulutlu bir haziran akşamıydı; yüksek duvar kayalarda rüzgâr esiyordu.

Nöbeti devralmaya giden üçlünün yanında tüfeklerinden başka bir de kocaman çuvallar vardı; barakada kullandıkları ve hâlâ işe yarayabileceğini düşündükleri eşyaları bu çuvallara doldurup ertesi sabah eve taşıyacaklardı. Çuvallardan birisinde bir şişe şarap vardı. Son nöbet akşamı biraz çakır keyif olmanın kimseye zararı olamazdı.

Cephaneliğe her zamankinden daha çabuk ulaştılar. Aralarında konuşmadıkları ve yarım saat erken geldikleri için, görev başındaki nöbetçiler hiçbir şeyin farkına varmadı. Franze, Collinet ve Pieri barakanın önünde oturmuş, isteksizce sigara içiyorlardı. Sadece birisinin elinde tüfek vardı.

Molo, cephaneliğin dayandığı kayalığa ulaştıklarında, yanındakilere alçak sesle, "Dur şunlara bir şaka yapalım. Siz burada durun ve kıpırdamayın." dedikten sonra sırıtarak tüfeğini yükledi ve nöbetçilerin oturdukları yerin arkasına sürüne sürüne yaklaştı. On metre kala havaya bir el ateş açtı: "Kıpırdamayın yoksa vururum!"

Franze ile Collinet ayağa fırladı, açılan ateşin yankısı tüm vadiye yayıldı. Sadece Piero şaka olduğunu anladı ve gülerek arkadaşlarına döndü:

“İnandınız mı?”

Rengi atmış Collinet, “Ne aptal zevkleriniz var!” diye

Molo zevkinden dört köşe, kahkahalara boğularak, “Ne yani, korktun mu?” dedi.

Pieri barakaya girerken, “O zaman biz artık dönebiliriz.” dedi ve tekrar dışarı çıkıp, “Bu iki tencereyi biz götürebiliriz; yeni olan size yeter zaten.” dedi.

Marden, cephanelikten ayrılan üçlüyü selamladı.

“Diğerlerine söyle yarın sabah erken davransınlar. Bütün ıvır zıvırı aşağı taşımak uzun sürebilir. Yoksa bir günde bitiremeyiz.”

Kayalıklardan aşağı iniş sesleri, yuvarlanan taşlar... Her zaman olduğu gibi. Molo, Marden ve Fornioi yalnız kaldılar. Hava bulutlu olduğu için kararmaya başladı bile. Daha sonra, nasıl olduysa, kayalardan belli belirsiz yankılar duyulmaya başladı; az önce açılan ateşin yankısı olsa gerek.

Palazzo Tepesi’nin en uç tepeleri arasında hafif sis bulutları akıp gidiyor. Battista Fornioi, sis bulutları arasından bir anda ortaya çıkan bir sivri tepeyi işaret ederek, “Şu tepenin garipliğine bak. Geçen sene yoktu böyle bir şey. Bir seneden diğerine dağlar nasıl da değişiyor, inanması güç.” dedi.

Molo gülerek cevap Veriyor: “Ne değişecek? Bu dağlar toprak değil ya. O tepenin de arkasında duvar kaya var ama şimdi sis nedeniyle görünmüyor; hepsi bu.”

Sessizlikte uzaklardan derin derin gümbürtüler geliyor: Ya gök gürlüyor ya da yerinden kopan kaya parçalarının gürültüsü. Barakanın penceresinden ışık geliyor; Marden ateşi yakmış, mısır unu lapası pişiriyor.

Cephaneliğin önünde bir taşın üzerinde oturmuş Fornioi, “Bu akşam kayalar ne kadar koyu renk değil mi? Yağmur indireceğine bahse girerim.”

Yanında oturan Molo, “Yarın sabaha kadar idare etsin de.”

Ah şu lanet cephanelik! Onun yüzünden haftada iki iş günü kaybediyorlardı; San Nicolaya gidemiyorlardı ve sürekli bir şeyler olacakmış gibi bir tehlike vardı. Şöyle huzurlu bir hayat siiremiyorlardı. Ama nihayet bitti; sadece bir gece kaldı.

Fornioi, “Ne zaman can sıkıcı bir görev olsa hep böyle olur. Ne olsa hemen beni çağırırlar. Son ana kadar hep böyle; bu akşam da böyle işte.”

“Boş versene; bu sinir bozucu görev de sona erdi işte. Bu gece son kez buradayız, düşünebiliyor musun?”

“Bilemiyorum; askerliğimin bittiği günü hatırlıyorum.”

“Hakikaten, Berton geri dönmeyecek mi? Geri döneceğini söylemiyor muydu?”

Barakanın içerisinde şarkı söylemeye başlayan Marden’in sesi duyulmaya başladı. Dağlar kapkara oldu ve hâlâ birkaç ışık hüzmesi saklayan bulutların arasında gözden kayboluyorlar.

Fornioi ile Molo sessizliğe büründü. Arkadaşlarının şarkısı sessizliği kaplarken, yanan ateşin ışığı, barakanın küçük penceresinde dalgalanıyor. Birden ses kesiliyor.

Akşam rüzgârı çoktan çıktı ama Molo ile Fornioi cephaneliğin önünde oturmaya devam ediyor. Palazzo Tepesi’ne çarpan rüzgârın sesi onlara kadar ulaşıyor. Yıllardan beri hep o saatçe hep bu ahşılageldik ses oluyor. Bütün orman bekçileri artık bu sesi tanıyor ve kimi zaman bir insan çığlığını andırsa da artık hiç birisi bu sese aldırış etmiyor. Bu akşam hevesini alsın iyice. Yarın onu dinleyecek kimse bulamayacak. Cephaneliğin kayalıkları arasında yarın hiç kimse olmayacak; barakada hiçbir ışık olmayacak. Zaman geçtikçe barakanın içerisine yağmur suları süzülecek; yere düşecek ilk damladan sonra kirişler çürüyecek.

Barakadan çıkan Marden, arkadaşlarına seslendi: “Yemek yemeye gelmiyor musunuz? Biraz daha mı bekleyeceksiniz?” İki bekçi ayağa kalktı ve sığınaklarına doğru yöneldi.

Bir süre sonra Fornioi, “Yemeğimizi de yediğimize göre, içimizden birisi dışarıda beklese iyi olur. Tam da son gece riske girmeye gerek yok.” dedi.

Marden, “Saçmalama! Bir kere daha şarap içeceğiz. Bu son gecemiz, biraz neşelenmemizde bir sakınca yoktur her halde.” diye cevap verdi.

Fornioi, “Neşeli mi? Üç kişiyle ne yapabilirsin ki? Bu dağ başında mesele neşelenmek değil. Hadi ver bakalım biraz, bari içimizi ısıtsın.” dedi.

Şarap şişesi boşaldı bile, ateş harıl harıl yanıyor çünkü bitirmeleri gereken yığınla odun var. Fornioi dışarı çıktı, diğer ikisi ateşin karşısında ısınmaya çalışıyorlar. Marden in yüzünde bir tebessüm; kim bilir aklından neler geçiyor. Molo ise, elindeki demir parçasıyla ateşin yakıp kor haline getirdiği bir odun parçasını parçalamaya çalışıyor.

Daha yakacak bir sürü kütükleri var ama ateş yavaş yavaş sönmeye yüz tutuyor. Kimse yeni odun atarak ateşi beslemiyor. Biraz sonra sadece yanmış siyah odunlar kalacak, bir süre çıtırtı duyulacak, ince ve düzgün olarak yükselen bir duman kolonu kalacak.

Güzel ve özel bir akşam olması gerektiğini düşünmüşlerdi. Fornioi bile tüm şikayetlerine rağmen mutlu olarak yola çıkmıştı. Doğruyu söylemek gerek: Sadece gece nöbetlerinin o yalnızlığında bazı konular hakkında konuşmak mümkündü. Ayrıca cephaneliğin önünde yalnız başlarına yürümek, herkesin uyumakta olduğunu düşünmek, kayalıklardaki kayma seslerini duymak, bu sefer gerçekten son olduğunu düşünmek, biraz sonra güneşin doğacağını ve her şeyin sona ereceğini düşünmek. Oysaki hiç de güzel bir şey yok; hiçbir zevk yok. Molo uyumak üzere uzandı ama defalarca dönmesine rağmen bir türlü gözüne uyku girmiyor. Fornioi de aynı şekilde: Marden e bir şey söylemek için dışarı çıktı ama söze nasıl başlayacağını bilmiyor.

“Marden, ne yapmaları lazım biliyor musun?”

“Ne?”

“Hepimizi birkaç günlüğüne izne göndermeleri lazım.” Gülmeye çalışıyor.

“Peki sonra, izinde ne yapardın?”

Konuşmaları yarıda kesiliyor; büyük bir sessizlik.

Marden yine söze başlıyor: “Duydun mu? Birkaç dakika önce o ıslığı duydun mu? Evden birileri mi geliyor acaba?”

“Islık mı? Belki bir kuştu. Hani şu... Neydi adı?”

“Hay şaşkın! Beni bu kadar aptal mı sandın?”

“Bu saatte ne diye buraya gelsinler ki? Saat on olmuştur.”

“Ben hiçbir şey bilmiyorum. Ben ıslığı duydum.”

Boğazdan aşağı inen buz gibi bir esinti, tüyleri diken diken etti.

“Bir sürpriz çıkmasın da karşımıza! Ben ateşi söndürmeye gidiyorum”

Gecenin saatleri birer birer geçti gitti. Molo uyumaya devam etti. Dışarıda soğuktan buz kesmiş iki bekçi de, nöbet sıralarını unuttu ve hiç değişiklik yapmadan tüm gece nöbet tuttu. Sabahın ilk ışıkları hareketsiz figürlerini yavaş yavaş ortaya çıkartırken, ellerindeki tüfeklerin namlularını da pırıl pırıl parlatmaya başladı.

Marden, silkinerek, “Hey, sen de mi uyudun?” dedi.

“Dinlenmemekle çok aptallık ettik. Geceyi böyle kaybettik.”

Soğuktan tiril tiril titreyerek ayağa kalktılar ve barakaya doğru yöneldiler.

Marden yerdeki taşlara bakarak, “Yani bu da...”

“Bu da ne?”

“Aman hiç, öylesine söylüyordum.”

Çok geçmeden Molo barakadan çıktı ve tüfeğinin kuyruk tıpasını çıkarttı ve elindeki bir çubukla tüfeğini kurcaladı. Sisili gökyüzünün altında duvar kayalardan oluk oluk nemli sis sıraları aşağı süzülüyor.

17

Berton un geçtiğimiz yaz yaptığı ziyaretten sonra, Bersaglio kasabasının kırlarının üzerinden dağların nefesi geçmişti. Belki de farkına bile varmadan Barnabo zamanın ilerleyişinde geriye sürüklenmişti. Bazı akşamlar yaşadığı o iç sıkıntısı geri dönmüştü. Bersaglio'dan sabahın erken saatlerinde yola çıkan ve kuzeye doğru giden yolcuları izliyordu. Unuttuğu o ayıbı kalbinde yeniden belirtmişti. Barnabo kırlara, yeşil ovalara sığınmıştı ve belki de hayatını bezgin bir nafile bekleyiş içerisinde tüketmesi gerekecekti. Berton un ziyareti, aradan kaç yıl geçmiş olduğunu bir anda hissetmesine neden olmuştu; güzel anıların etkisiyle Barnabo pek çok kez geri dönmeyi düşünmüştü ancak daha sonra, günler birbiri ardına geçtikçe ümidi zayıflamış ve dağlar, cephanelik, Valle delle Grave Vadisi sanki hiç var olmamışlar gibi sis bulutları içerisinde bir kez daha dağılıp gitmişlerdi.

Ama mutlu gün gerçekten geldi çattı. Ertesi yıl, bir temmuz öğleden sonrası Barnabo, Berton'dan gelen bir mektup aldı. Arkadaşı onu unutmamıştı. Mektubunda, aradan bir yıl geçtikten sonra bazı işlerini halletmek üzere San Nicolaya döneceğini, üç gün sonra bineceği trenin de Bersaglio yakınlarındaki Vogo istasyonundan öğleye doğru geçmesi gerektiğini yazıyordu.

"Sen de bana katıl; San Nicolaya birlikte dönelim. Aradan beş yıl geçtikten sonra her şey unutulmuş olur. Göreceksin, ikimiz de mutlu olacağız."

Mektubu getirdiklerinde Barnabo saman biçiyordu. Kırlara yeni bir mutluluk ışığı yayıldı. Yani Berton onu San Nicolaya geri mi döndürüyor? Yazdığına göre, Barnabo eski arkadaşlarının, orman bekçilerinin arasına; bir zamanlar sürdüğü hayata, dağların güneşine geri dönebilecekti.

Çalışma arkadaşlarından tek söz bile söylemeden ayrılan Barnabo, omzunda orağıyla eve doğru gitmeye koyuldu. Hiç kimse ona seslenmedi veya nereye gittiğini sormadı. Bir yandan biçme işlerine devam ederken, bir yandan da gözlerinin ucuyla uzaklaşan Barnabo'yu izliyorlardı.

Güneş daha batmadı. Bomboş mutfakta sineklerin armonili vızıltıları duyuluyor ve gıcırdayan mobilyalar sırayla söz alıyor çünkü evde kimsenin olmadığını biliyorlar. Ancak şimdi eski ahşap merdivenden çıkan Barnabo'nun adımları yankılanmaya başlıyor. Ses, tavana doğru ortadan kayboluyor.

Barnabo yukarıda, sundurmanın bir köşesindeki bir sandığı kurcalıyor; orman bekçilerinin yeşil elbisesini, demirli ayakkabıları, çıkınını ve beş yıl önce dağlardan inerken beraberinde getirdiği her şeyi bulmaya çalışıyor. Geldiği günden bu yana çıkınını açmamıştı. Barnabo çıkınını özellikle böyle olduğu gibi bırakmak istemişti ki, yeniden bulduğunda aradan zaman geçmemiş hayaline kapılsın. Ancak şimdi çıkını eline alınca, üzerinde biriken onca tozu görüp, kumaşının sertleştiğini hissedince, aradan geçen yılların açtığı boşluğun farkına vardı.

Eski üniformasının çoraplarını güveler delik deşik etmişti. Evin hanımlarına yamattıracak cesareti olmadığı için, elinde iğne ve iplik, mum ışığında gece geç vakte kadar kendi kendine yamamaya çalıştı. Yatmadan önce, bir yolculuk arifesinde nasıl yapılırsa her şeyi sırasıyla hazırladı.

Böylece Barnabo üç gün sonra yola çıktı. Biriktirdiği paraları ve satın aldığı tüfeğini de beraberinde götürdü. Başından ayağına kadar, dört yıl önceki gibi giyinmiş; biraz solmuş yeşil elbisesi ve tüy takılı açık renk şapkası. Barnabo uzun süreden beri kendisini böyle mutlu hissetmiyordu; kalbini kocaman bir ümit doldurmuştu. Sabah Bersaglio'dan ayrılırken kırların huzurlu sessizliğine geri dönüp bakmadı bile.

Vogo'nun ufak istasyonunda duran trenin gürültüsü öğlen saatinin boğucu sıcağında sönüp gitti. Boş bir odada gibi, sağda solda dağınık sesler kaldı.

Trenin küçük pencerelerinden insanlar bakmaya başladı; gökyüzünde soluk bir bulut, yerde tüfeğin gölgesi... Berton hâlâ görünürlerde yok ve az sonra lokomotif hareket edecek. İstasyondan ayrılan birkaç kişi, güneşin cayır cayır yaktığı sokaklarda uzaklaşıyorlar. Barnabo arkadaşına sesleniyor ama sesi çıkmıyor; yankısız bir çığlık. Bir gün daha geçiyor. Hayat geçmeye devam ediyor ama Barnabo hayatın dışında kalmış, fuzuli bir şey gibi. Zaten geri dönmenin ne faydası var. Ne olacaksa olsun; Barnabo, boş bulduğu bir kompartımana girdi. Feci bir sıcak, dayanılmaz bir kötü koku var; kapı tarafında ürkekçe şarkı söyleyen birisi var.

Ve işte trenin demirleri gıcırdamaya, lokomotif dumanını üflemeye başladı; istasyon hareket ediyor, evler, direkler hareket ediyor ve sonra da kırları kaplayan ağaçlar amansızca koşmaya başlıyor. Barnabo pişmanlık duymaya başlıyor. San Nicolaya tek başına ne yapmaya gidiyor? Yeterince utanç duymamış mıydı? Ama düşünmeye vakit yok. Gözlerini çevirdiği gibi, bir köşede uyuya kalmış Berton'u görüyor.

“Hay sen çok yaşa emil İyi ki beni görmeden de trene binmişsin.”

“Gördün mü, geldim işte!”

“Harika, ama... Affedersin ama neden üniformanı giydin?”

“Nasıl yani? Ben sanıyordum ki...”

“Nerden gelir aklına bu fikirler?”

“Sen söylemiştin, öyle değil mi?”

Bunun üzerine Berton, olan bitenleri anlattı; San Nicolada her şeyi değiştirdiklerini, orman bekçileri için nasıl bir çözüm bulunduğunu ve belki de yeni evden ayrıldıklarını, cephaneliğin terk edildiğini... Bu yüzden orman bekçileri teşkilatına yeniden alınmanın lafı bile olamazdı.

Barnabo cevap vermedi. Evet, aptallık etmişti, tamamen kendi suçuydu. Her zamanki gibi kendisini kandırmıştı.

Yeni bir aldatmaca daha. Şimdi arkadaşlarının karşısında o kıyafetlerle rezil olmayacak mıydı? Geri dönmek daha iyi olmaz mıydı? İlk istasyonda

trenden inmek, Bersaglio’nun tarlalarındaki huzurlu hayatla yetinmek?

Oysa nedenini bile bilmeden Barnabo yolculuğuna devam etti.

18

Dağdaki yeni evi boşaltıp, geçici olarak belediye bekçilerinin kışlasına yerleşmiş olan San Nicola kasabasının orman bekçileri, bir pazar günü yemekhanede dinlenirken Berton ile Barnabo'nun içeri girdiğini gördüler.

Barnabo, bir anda geldiği yerde kalmanın daha iyi olacağının farkına varıyor. Yüzlerce soruya cevap vermek, niçin geri döndüğünü, niçin üniformasını giydiğini bahaneler uydurarak açıklamak zorunda kalmak ne zormuş! Yine de hepsi onu kibarca karşıladı. Hepsi gerçekten dostuymuş, yaptığı alçaklıktan hiç şüphe etmemiş gibiler.

Marden nasıl da yaşlanmış; onu ilk selamlayanlardan:

“Şuraya bak kim gelmiş! Hangi rüzgâr attı buralara?”

Bunun üzerine Barnabo son yıllarda hayatının nasıl geçtiğini anlattı, arkadaşları etrafında toplanmaya başlarken o sakin görünmeye çalışıyordu. Arada sırada pencereye bir göz atıyordu; öğlen güneşinin beyaz ışıkları altında yol ve daha ileride de bir grup köknar ağacı görünüyordu.

“Üniformanı yine mi giydin?”

Berton arkadaşının rezil olmasına engel olmak için araya girerek, “Giymesini ben söyledim; buraya av için gelmek istiyorduk. Dağlara ve kayalıklara giderken eski şeyler giymekte fayda var.” dedi.

Av hakkında konuşmaya başladılar. Artık kimse özel olarak Barnabo yla ilgilenmiyor. Hayat değişikliğinin orman bekçileri için hiçbir önemi yokmuş gibi görünüyor. Bildik şeylerden bahsediyorlar: Komiserin eşinin öldüğü, yeni bir kilise yapılmakta olduğu, et fiyatlarının arttığı, ormanlık alanın büyük bölümünü satın alan bir firmanın işçilerinin geldiği... Elde edecekleri paranın hesabını yapmaya çalışıyorlar. Belediye tarafından satılan alan neredeyse orman bekçilerinin yeni evine kadar uzanıyor. İşte

Barnabo’nun beklediği konu; yeni tüzükten biraz bahsetmek istiyor ve kendisini ele vermeden, yeniden orman bekçilerinin arasında kabul edilmesinin mümkün olup olmayacağını öğrenmek istiyor. Diğer bekçilerin yaptığı alçaklıktan şüphelenmemiş olmaları ve belki de cephanelik olayını unutmuş olmaları ona cesaret veriyor. Yeni evde birileri kalacak mı peki?

Marden cevap veriyor: “Evet, birisini bulmak gerekecek.”

Molo, Barnabo’ya dönüp, “İşte sana bir fırsajt!” diyor ve bir kahkaha atıyor.

Zoraki bir tebessümle, “E ne var gülecek? Bu işi gayet güzel yapabilirim.” diye cevap veriyor.

Molo ısrarla, “Laf olsun diye söylüyorsun. Aylarca tek başına kal da göreyim. İyi para verseler bile gitmem. Eğlenceyi düşünebiliyor musun? Oralarda tek bir köpek bile kalmadı.” diye üzerine gidiyor.

“Yalnız mı? Yalnız değil ki,” Marden araya giriyor, “lafın gelişi yalnız. Bir kere arada sırada buraya erzak almaya gelebilir. Hem bizlerden birileri mutlaka oralara uğruyor.”

“Aslına bakarsanız, diyorum ki...”

“Ayrıca bizim de cephaneliğe dönmemiz gerek,” şimdi de Franze konuşuyor; “Eylül sonuna doğru, ben not aldım, 25 veya 26 Eylül. Görün bak Valfredda’lılar nasıl geliyor! Cephaneliğin şimdi boş olduğunu nereden bilecekler?”

“Senin şu aptal hikâyen! Öğrenmez olurlar mı hiç...”

Şimdi herkes hatırlıyor. Geçen sonbahar haydutlardan birisi cephaneliğe tekrar saldıracakaları tehdidinde bulunmamış mıydı? Bir yıl sonra tekrar görüşeceğiz demişti; yani Eylül sonu.

Marden, “Ben, gidilsin diyorum. En kötü ihtimal geri dönülür. Ama bunlara güzel bir ders vermek lazım. Çünkü... Zaten Barnabo ne olduğunu biliyor.”

Marden çenesini tutamaz mıydı sanki? Barnabo tüm bakışları üzerinde hissediyor ve bu bakışların ne anlama geldiğini anlamıyor. Hepsinin canı

cehenneme! Artık çekip gitmişti işte, hâlâ ona işkence çektirmekten ne zevk alıyorlardı?

Ama güneş batıp herkes dışarı çıktığında Barnabo kendisini mutlu hissediyor. Mardenin bekçilik teklifi ciddiydi. Yalnızlık artık onu korkutmuyordu. Birkaç bardak şarap da içince, başının döndüğünü hissetmeye başladı ve akşamın parlaklığında belli belirsiz duvar kayaları gördü. Kendi kendisine, “Oralara gitmezsem ne olayım...” diye mırıldanıyor; içinden şarkı söylemek geliyor.

Böylece Barnabo’nun hayatı bir kez daha değişikliğe uğradı. Yeni evin bekçiliğini en azından kış gelene dek üzerine aldı. Marden onu komuta merkezine çağırdı ve yeni evde ne var ne yok her şeyi ona teslim etti.

“İşte tam liste bu. Eğer istersen elden teslim için ben de geleyim. Ama bana güveniyorsan, şimdi bile imzalayabilirsin.”

Barnabo onun da gelmesini, en azından ilk gece birilerinin ona eşlik etmesini istiyor, ama söylemeye utanıyor. Hem de güvenmiyormuş gibi olacak. Eline kalemi aldığı gibi imzasını basıyor.

“Al, bunlar da kapının anahtarları. Masanın çekmecesinde de diğer bütün odaların anahtarlarını bulacaksın.”

“Afedersiniz Marden, fişek alabilir miyim?”

“Ne için? Ava gitmek için mi? Gel bakalım bir düşünelim...”

Marden, Barnabo’ya yirmi tane fişek verdi ve kapıya kadar eşlik etti.

Elini uzatarak, “Görüşmek üzere! Aman, aklını başına topla. Söyledim galiba ya... Eylülde görüşürüz. 25’iydi galiba. Zaten arada sırada buraya gelirsin değil mi?” dedi.

Erzaklarını hazırlayan Barnabo (daha sabah erkenden), köylülerin evinde kalan Berton’a veda etmeye gitti. Odaya girdiğinde Berton hâlâ yataktaydı.

“Gördün mü, yerini ayarladın işte?”

“Sana veda etmeye geldim. Eve gidiyorum.”

“Ne diyorsun! Tekrar görüşeceğiz; Kasımdan önce görüşeceğiz. İşlerimi halletmek için geleceğim.”

Barnabo, söyleyecek çok şeyi olduğunu ama doğru zaman olmadığını hissediyor. Berton’un elini sıkıyor ve yüzünde ince bir tebessümle, başıyla selam veriyor.

19

Barnabo dağları yeniden yakından gördüğünde hiç şaşırmadı. Aşınmış dik duvarlara ısrarla baktı, köknarların gövdelerine elleriyle dokundu, o bildik sesleri zevkle dinledi. Gerçekten değişen hiçbir şey yoktu.

Başı öne eğik, çalı çırpı dolu yoldan yukarı doğru her gün geçiyormuşçasına tırmanıyordu. Ormanın her köşesini sonsuz zamandır tanıyormuş hissine kapılıyordu. Uzun yıllar boyunca yavaşça büyüyen dallar sonra kuruyor ve parlak yapraklarla kaplı yere düşüyordu; ötmeye gelen her zamanki kuşlar; ara sıra geçen bir adam... beyaz duvar kayaların altında hayat hep böyle.

İşte Mardenlerin evi. Daha da eskimiş. Uzaklarda kalan bir sabah, işte bahçenin şu köşesinde Giovanni del Colle'nin cansız bedeni yatıyordu. Biraz ileride de, gecenin nemlendirdiği armonikası duruyordu. Unutulması imkânsız o gün Barnabo'nun şapkasını astığı dal da hâlâ orada duruyor.

Yolu takip ederken Barnabo, bir anda ormanın dışına çıktı ve kendisini duvar kayaların dibindeki kayalıkların üzerinde buldu. Sonra da güneşin tüm sıcağını toplayan cephaneliğin kırmızımsı kanalını gördü. Yukarıda, sis şemsiyelerinin altında bir grup tepe yükseliyor.

Yeni evde her şey yerli yerinde. Eve ulaştığında güneş hâlâ batmamıştı. Havasızlıktan dolayı içeride ağır bir hava vardı. Pencereleri açtı; içeriye girmeye alışık olmayan ışık, garip gölgeler oluşturarak içeri doldu. Her şey yerli yerinde ama çok boş. Birinci kattaki yatakhane, çırılçıplak yataklarıyla insana bir garip geliyor. Emrettikleri gibi yataklardan üç ya da dört tanesini hazırlaması gerekecek; orman bekçileri arada sırada gelebilir ve birkaç gece kalabilirler. Öyle ya, şimdi artık onlara orman bekçisi demesi gerekecek, eskisi gibi iş arkadaşı diyemeyecek. Barnabo dışarıya da çıktı; güzel bir gündü, söyleyecek söz yoktu. Eskiden olsa, burada ormanın ortasında tek

başıma kalmaya korkardım. Oysaki şimdi kendisini sakin hissediyor ve ormanın, gayet iyi tanıdığı bazı köşelerinin bile değişmemiş olduğunu görmek kendisine güven veriyor.

Hava serinledi. Giriş katındaki tamamen tahta kaplı odaya girdi. Ateş için odun hazırlarken, pencereden günbatımının ışıklandırdığı dağ zincirlerine göz atıyor; gecenin yavaşça evi sardığım hissediyor; rüzgâr uzun iniltiler gönderiyor; uzaklarda bir guguk kuşu.

Barnabo, ateşin karşısına oturdu. Nihayet huzura kavuşacağını, önceki güzel hayatına geri döneceğini düşünmüştü. Ama şimdi rahat hissetmiyor: Bir şeyler beklemeye devam ediyor; yıllar, yıllar boyu yaptığı gibi. 25 Eylülün gelmesi gerek, o zaman onun günü olacak.

Barnabo fazla zorluk çekmeden yalnız yaşamaya alıştı. Zaten San Nicola’dan biraz yukarıda oturan bir ormancı her sabah ve her akşam ona uğruyor. Kırk yaşlarında, ince uzun bir adam; şeytan fikirli ama sessiz, bütün gün çalışan biri. Bazen uzaklardan baltasının sesinin geldiği oluyor. Barnabo akşamları ona bir bardak *grappa* veriyor; iki laf ediyorlar.

Barnabo karga sürüleri ormandan geçerken (genelde Col Nudo Tepesi’nden iniyorlar ve San Nicolaya doğru yöneliyorlar) ara sıra kendi kargasına yaptığı gibi uzun ve kendi tarzında ıslık gönderiyor. Kim bilir karga ölmüş müdür ya da hâlâ buralarda mıdır. Kuşlar ormanın üzerindeki ağır uçuşlarına devam ediyorlar ve ara sıra “kra, kra” diye gaklayarak birbirlerini çağırıyorlar.

Her şey eskisi gibi kalmış ama aynı şey değil. Tüm çabalarına rağmen en güzel günlerde bile orman bekçisi olduğu zamanlar bazı sabahlar gördüğü o güzelliği artık bulamıyor.

Güneş, Polveriera Tepesi’nin arkasından doğuyor ve Col Verde Tepesi’nin arkasından batıyor. Günlerin hepsi birbirinin aynısı. Barnabo, oduncunun tavsiyesine uyarak, tahta kaşıklar yapmaya başladı; ara sıra kuklalalar da yapmaya çalışıyor, San Nicola’dan boya alıp, boyamayı da düşünüyor. Bu işten para bile kazanabilir.

Barnabo sabah sakal tıraşını oldu, ayakkabılarını yağladı, evin yakınındaki kaynaktan gidip su aldı, yıkadığı çamaşırlarını astı ve kahvaltısını yaptı. Şimdi de armonika çalmaya çalışıyor; Pagossa Tepesi taraflarında kara bulutların altında gök gürlüyor. Bir-iki yağmur damlası düşüyor ve çinko çatının üzerine damlayarak hafif bir ses çıkartıyor. Daha sonra vadi taraflarında birtakım sesler duyuldu. Av izni alan bir yabancıyla konuşan Battista Fornioi'di. Kırk yaşlarında ve oldukça iri yarı bir adamdı. Yürüyüşten memnun görünüyordu: "Güzel yermiş," diyor, "güzel yermiş... Bazen ben de buraya gelip yerleşmek istiyorum." tki namlulu tüfeği odanın bir köşesine dayıyor ve çuvalını masanın üzerine atıyor. Fornioi her zamanki gibi fazla konuşmuyor.

Yabancı adam Barnabo'ya, "Bize yiyeeek bir şeyler hazırlar mısınız? Şöyle güzel bir çorba yapacak malzemeniz var mı? Aman ne olur, biraz çabuk."

Barnabo ilk önce cevap vermiyor. Hafif rengi atmış durumda. Sonra da boğuk bir sesle, "Çorba mı? Güzel bir çorba mı?" diye soruyor. Fornioi'nin ifadesiz bakışlarını üzerinde hissediyor. Gittikçe daha karanlık hale gelen köknar ormanına kapının aralığından göz atıyor; guguk kuşunun o her zamanki ötüşünü duyuyor. Yere bakarak yavaş yavaş arkasını dönüyor, tencereleri indiriyor ve ateşi yakarken gülümsüyor.

Barnabo, "beyfendi"ye kahve hazırlamak için ertesi gün saat beşte kalkmak zorunda kaldı. Fornioi ile yabancı adam Col Nudo Tepesi'ne doğru yola koyuldular. Bir Önceki akşam fırtına adam akıllı yağmur indirmemişti, ama yine de gökyüzünü sakin bırakmıştı. Az sonra Barnabo da tüfeğini aldı, kapıyı kapattı ve kayalıklara doğru tırmandı.

Bu sabah, Berton ile birlikte haydutları aramak üzere ilk kez yola çıktıkları sabaha benziyor. O zaman olduğu gibi bugün de kayalıklara yaklaştıkça korkuları ortadan kayboluyor.

Başka birisi olmuş gibi hissediyor; o gün nasıl o kadar alçakça davrandığını bile anlayamıyor.

Cephaneliğin bulunduğu vadiye geldiğinde ve çürümeye yüz tutmuş tahta barakayı, terk edilmiş cephaneliğin duvarlarını gördüğünde, yıkılan kayaların üzerine doğru sarktığını hissettiğinde bile, bacaklarında en ufak bir titreme olmadı.

Öyle bir sessizlik hâkim ki, rüzgâr bile sesini duyurmuyor. Duvar kayalar, sanki birisini bekliyormuş gibi daha da hareketsiz görünüyorlar. Niçin Barnabo buralara kadar geldi? Valfredda'lı haydutlarla karşılaşıp, öldürülemez miydi? Ama hiçbir düşünce onu korkutmuyor.

Demir bir parça kullanarak barakanın kapısını açtı. Bir omuz darbesiyle kapıyı ardına kadar araladı. Yerinden çıkmış menteşelerin gıcırtısı duyuldu. Çatıdaki deliklerden ve yamuk yumuk tahtalarla kapatılmış pencereden beyaz güneş ışığı giriyor. Orman bekçileri birkaç hafta önce buradan ayrıldı ve baraka uzun günler boyunca tek başına kaldı. Barnabo odada en ufak ses olmadan geçen saatleri hayal ediyor; sabah güneşi deliklerden girmiş ve ışıklarını yerde yavaşça çevirmiş gibi. Yağmurun çinko çatıda çıkarttığı sesi düşünüyor, rüzgârın kapıya karşı çabasını ve dermansız geceleri.

Barnabo güneşin pırıl pırıl parladığı kanalda, nöbetçiymiş gibi, tüfeği omzunda cephaneliğin önünde bir ileri bir geri yürümeye başlıyor. Bir zamanlar sürdüğü hayatını, gerçeğe sadık bir şekilde yeniden canlandırmaya çalışıyor. Bu şekilde, geçen yılları bir anlığına geri çevirdiğini hissediyor. Sonra kayaların onu görebileceği izlenimine kapılıyor. Kanalın tepesine doğru yürümeye devam ediyor.

Olağan yaşam manzaraları sona eriyor ve önce kayalıklarla dolu sonra da daha yükseklerde, tamamen çıplak dağlar yükselmeye haşlıyor. O, kolay tepelere tırmanırken birden ufak bir düzlükte terk edilmiş bir tüfek buluyor. İyi durumda bir silaha benziyor, ama belki de düşme sonucu tetiği parçalanmış ve dipçiğinin ucundan da bir parça kopmuş. İlk bakışta, ufak terasın beyaz kayasının üzerinde, bazen yüksek dağların arasında bulunabilen o sopalara benzeyebilirdi: Darrio'nun Mardenlerin evine sık sık getirdiği o gizemli sopalar. Tüfek kısa süredir orada bulunuyor olmalı

çünkü pastan hiç iz yok. Sakin ve sessiz havadan yabancı bir şeyin geçtiğini fark ediyor.

Daha sonra, günün en muhteşem saatinde, derin ve kayalıklarla dolu bir vadinin ilerisinde Cima Alta Tepesi gözüne çarpıyor; inanılması güç bir yüksekliğe, dimdik şekilde uzanan tepenin doğuya bakan duvarı, geniş bir deliğin içerisinde kayboluyor ve çarprazlama olarak üzerine vuran güneş ışıklarıyla, pas rengi çatlaklarını gözler önüne seriyordu. Barnabo'nun solunda kalan Palazzo Tepesi'nin kuzey duvarı, sıyalı gölgenin ardında kaybolmuştu. Biraz aşağıda Montani'nin ekim ayı sonu karlan arasında kendisini maceraya attığı teras görülüyordu.

20

Zaman geçmek bilmiyor gibi görünüyor ama aslında rüzgâr gibi uçup gidiyor. San Nicola dağlarına artık sonbahar geldi. Şimdiye kadar hava güzeldi, ama son zamanlarda dağlar başka bir renge bürünmüş gibi; Barnabo son birkaç gündür Palazzo Tepesi ile Polveriera Tepesi'nin zirvesinden gözlerini ayıramıyor. Yarın 25 Eylül; Valfredda'lı haydutların dönüş tarihi. Tekrar saldırmak için geri dönmeye söz verdiler ve yarın (ne olur ne olmaz) bütün orman bekçileri yine yeni evde olacaklar ve bekçilik yapmak üzere cephaneliğe çıkacaklar; Barnabo onlarla birlikte gitmek istiyor.

Güneş doğuyor; gökyüzünde poluduk bulutlar. Barnabo ormanda mantar aramaya gitti. Akşama hatırı sayılır bir sofra hazırlaması gerekiyordu, çünkü orman bekçileri geleceklerdi. Hüzünden iz kalmadı artık. Birkaç saatliğine de olsa, yalnız kalmayacak ve eski mesai arkadaşlarına nihayet bir şeyler gösterebilecekti. Hep yaptığı gibi yine aklı geçmişe gitti ve duyduğu utanç yine geri döndü. Ne zaman aklına gelse, hemen ruh hali değişiyordu; göğsünde bir ateş hissediyordu. Düşmandan kaçtığını kimse görmedi, hiç kimse asla bir şey bilmeyecek ama buna rağmen arkadaşlarının karşısında hep gözlerini yere indiriyor. Ancak yarın, nihayet büyük bir çatışma yaşanacak ve Barnabo hepsinden önce davranacak.

Özenip bezenerek sofrayı hazırladı, şarap şişelerini temizledi, köknar dallarını serdi ve mısır unu lapası pişirmek için büyük bir ateş yaktı. Saat öğleden sonra dört, vadide sessizlik hâkim. Dağlarda gri bulutlar yoğunlaştıkça renkleri de gittikçe daha koyulaşıyor. Bekçiler, yemek saatine doğru akşam geç vakit gelecekler.

Saat beş sularında yağmur yağmaya başladı; ilk anda hafif bir yağmur gibi ama birkaç dakika içerisinde her yeri ıslatıyor. Aradan yarım saat

geçmeden, ateşin başında iş gören Barnabo, orman tarafından ona seslenildiğini duydu.

Arkadaşları değil, her gün uğrayan oduncu; bir rahip katılığındaki o adam. Elini kesmiş, bir parça bez istiyor. Barnabo, evi nem kapladığını hissediyor; dağlar da iyice karardı artık, gözlerini dağlardan ayıramıyor.

Oduncu, “Benim için bir şey fark etmez de, eve döndüğümde bu yarayı görürlerse…” diyor.

“Gel bakayım, bir sargı buldum. Ama önce yarayı yıkamak lazım.”

Barnabo, oduncuya yarasını yıkamak ve sonra sarmak için yardım ediyor.

“Sen de kalsana bu akşam, baksana, hazırlık yapıyorum.”

“Ben de onu söyleyecektim; niye bu kadar çok ateş yaktın? Bunca hazırlık kime?”

“Orman bekçileri geliyor. Dur, hazır aklıma gelmişken...”

“Gerekirse size hizmet etmek için kalabilirim.”

Bir an sessizlik oldu. Yağmur iyice hızlandı. Ateşin içerisinde yanan odunların çıtırtısı duyuluyor.

“Yok, düşündüm de, nafile...”

“Söyle işte, nazlanma.”

“Yok, yok önemli değil. Aklıma bir şey gelmişti de... Ee yani kalmıyor musun şimdi?”

“Evdekiler beklerler. Hem sonra...” bir an durup gülümsedi, “Bana göre işler değil. Bir başka zaman, bir başka zaman... Unutmadan, yardımına teşekkürler.”

Oduncu karanlıkta gözden kayboldu. Yağmur gökten boşalırcasına iniyor. San Nicola kasabasının saat kulesinde saat altıyı vurdu. Barnabo mısır unu lapasını yapmaya başladı. Petrol lambasının ışığında pencereler siyah görünüyor. Ara sıra ateşin başından ayrılıyor ve kapının eşiğine giderek, bir

çığlık atıyor ama yağmurdan başka cevap veren olmuyor. Acaba gecikecekler miydi? Hazırladığı yemek boşa gidecek.

Şöminenin üzerindeki saatin yelkovanı dönmeye devam ediyor. Saat sekize geliyor. Yağmur yavaşladı, ama çinko çatıya düşen birkaç damla hâlâ duyuluyor. Masaya boşalttığı mısır unu lapasının dumanı hâlâ üzerinde. Barnabo, gözlerini yerden ayırmadan ocağın yanında oturuyor; hâlâ bekliyormuş gibi bir havası var. İşte nihayet anlamaya başlıyor. Yavaş yavaş aklı başına geliyor; her şey bir şakaydı. San Nicola'da masanın başına oturmuş, korktuğunu düşünerek onunla dalga geçen bekçiler gözünün önüne geliyor. Ne güzel bir fikir! Geçmişte kalan o akşam cephaneliğin önünde yağmurun altında olduğu gibi göğsünde ağır ve acı bir şeylerin yükseldiğini hissetmeye başlıyor. Birden başını kaldırıyor: Eve yaklaşan birisi var; birisi kapıyı açtı.

Ne kadar boş bir ümit! Bohçasını unutan oduncu geri dönmüş.

Etrafına bakınarak, "Yarın bayram olduğunu unutmuşum. Hah, işte burada." dedi.

Bohçasını aldıktan sonra kapıya yöneldi, ama kapıya yaklaştığında bir şey hatırlamış gibi birden dönüp, "Ne oldu Barnabo, gelmediler mi?" dedi.

Barnabo oturduğu yerden kımıldamadan, dimdik adama bakarak, "Her şeyi hazırlamıştım, her şeyi..." diye söze başladı ama lafı yarıda kesildi. Boğazında bir düğüm sesini kesti. Ama oduncunun bir şey anlamasına imkân yoktu: "Hadi ben gidiyorum; çok geç oldu... Pazartesi görüşürüz." dedikten sonra gülümseyerek selam verdi.

Böylece çekti gitti. Adımlarının yankısı önce evin girişinde, sonra da evin önündeki düzlükte duyuluyor. Petrol lambasının alevi titremeye başladı, ocakta son birkaç kor kaldı. Tam o sırada Barnabo'nun vücudu ani bir titremeyle sarsıldı; boş odada anlaşılması güç birkaç söz kekeleyerek hışımla ayağa kalktı, ocağın maşasını eline aldı ve tüm gücüyle masaya bir darbe indirdi. Uzun zamandır içinde tehlikeli bir şeyler biriktikçe birikiyordu; şimdi de öfkesi patlamıştı. Barnabo elindeki maşayı delicesine

duvara vurdu ve yere düşen lambayı teğet geçti. Bunun üzerine duvara vurmayı bıraktı ve soluk soluğa kaldı.

Lamba aniden sönünce her şey karanlığa büründü. Ama hayır, tamamen karanlık değil. Hâlâ küçük bir ışık görünüyor. Gecenin karanlığında, uzaklarda parıldayan bir ışığı pencereden görünce, Barnabo bir anda taş kesildi. Yavaşça kapanan elindeki maşa yere düşerek, metalik bir ses çıkarttı. Karanlıkta sendeleyerek kapıya doğru koştu, ormana yöneldi; dağların zirvesinde, Palazzo Tepesi'nin yüksek kayalıklarında çok uzaklarda bir ateş görüyor. Haydutlar gerçekten geri döndü ve cephaneliğe inmek için şafağın ilk ışıklarını beklerken kayalıklarda geceliyorlar mıydı? Etrafını saran ormandan ani esintiler geliyor. Orman bekçileri şaka yaptıklarını sanıyorlardı, ama düşmanlar sözlerini tutmuştu.

Evin içine vadiden gelen nemli hava yayılmıştı. Barnabo odasına döndü; içinde daha önce hiç hissetmediği bir huzur vardı. Aklına bir şarkının sözleri geliyordu; geride kalan güzel günleri anımsatan, eski bir şarkıydı, çok seneler önce kullanılan o marş müziklerine benziyordu. Karanlık odada masaya yaslanmış şekilde oturan Barnabo, sürekli aynı şarkıyı ıslıkla çalmaya başladı. Şarkının o hüzünlü havasında kahramanca bir şeyler var: "Yarın yola çıkılacak, çok uzaklara gidilecek. Sabah erken erken, ilk dördümüz yola çıktı zaten." Bir yandan şarkıyı söylerken bir yandan da gözleri pencereden dışarı, kayalıklardaki o yalnız ve uzak ışığa odaklıyordu.

Palazzo Tepesi'ndeki esrarengiz ışık kısa süre sonra söndü ve her şey karanlığa gömüldü; çekilen yağmur bulutları yıldızlan ortaya çıkarttı. Barnabo üstünü başını çıkartmadan yatağa uzandı ve camın arkasında oluşturdukları siyah gölgeleriyle köknar kümelerine gözlerini dikerek, ıssız vadileri, karanlık körboğazları, ani taş kaymaları, binlerce eski hikâyeleri ve hiç kimsenin asla anlatamayacağı diğer her şeyiyle dağları daha da yakın hissetti. Pek yakında sonbahar başlayacak ve kışın gelmesiyle birlikte kar yağacak. Sonra yine yakıcı güneş olacak, ilkbaharın beyaz ışığı hoş kokulu ormanların üzerine düşecek. Kuşlar cıvıldayacak ve yeni bir şeyler ümit eden insanların sesleri de duyulacak. Ama şimdi, ganimet ele geçirmeyi

düşünen Valfredda'lı yabancılar dağlarda. Onların biraz altında, uçsuz bucaksız duvar kayanın dibindeki ufak bir terasta, Darrio'nun yağmurdan ıslanmış kemikleri duruyor; şelalenin döküldüğü boğazın bitiminde ise, Del Colle'nin onu öldüren kurşunla birlikte cesedi var. San Nicola'da orman bekçileri uykudalar.

Yatağında hareketsiz uzanan Barnabo hâlâ gözünü kapatmadı; kim bilir ne düşünüyor. Tüm endişelerinden kurtulmuşcasına, sakin nefesi duyuluyor sadece.

Polveriera Tepesinin arkasında nihayet ilk gün ışığı görüldü. Her şey sessiz ve sakin; kara bulutlar kaçmış ve geriye ışıl ışıl bir gözkyüzü bırakmış; ormanın üzerinden ise serin bir rüzgâr esiyor. Fırtananın ıslattığı dağlar hâlâ gecenin gölgesinde dinleniyor; çok daha büyük, kristal gibi parlak görünüyorlar. Barnabo lambasını yakmadan yatağından kalktı ve alt kattaki odaya indi. Silahlıktan tüfeğini aldı, cebine fişek doldurdu.

Kapıyı açtı ve rüzgârda ırgalanan köknarları gördü. Harikulade bir hava vardı. Kapıyı kapattı ve anahtarı iki kere çevirerek kapıyı kilitledi. Evde herhangi bir ses var mı diye durup dinledikten sonra, sürekli dağlara göz atarak elindeki mermileri saydı.

Elinde toplam yedi vuruşluk mermi kalmıştı. Fişekleri elinde hoplattı, gülümsedi ve başıyla "önemli değil" der gibi bir işaret yaptı. Tüfeğini omzuna astıktan sonra, ağır adımlarla ilerlemeye başladı; kırlık alanı geçti ve cephaneliğe doğru yöneldi.

Ormana girmeden önce dönüp eve tekrar baktı; evin önündeki bank, duvara dayanmış bir merdiven ve gündelik hayatta kullanılan her şey bekleyişe dalmış duruyor. "Bu akşam..." diye mırıldandı ama sonra gülümsedi; dağların âli zirveleri yavaşça aydınlanmaya başladı bile.

21

Cephaneliğin bulunduğu vadinin tepesinde, duvar kayanın üzerinde sivri bir tepe bulunuyor Tam bu tepenin yüksekliğinde bir de teras var; düşmanlar da bu dar ve kayalık kaplı terasa gelecekler. Buradan geçerken dikkatli olmak gerekiyor.

Barnabo, birkaç iri kaya parçası arasına gizlenerek, zirveye yerleşti; düşmanları tek başına göğüslemeye gelmişti. Görünmesine imkân yoktu ve terasa yakından hâkimdi; geçişlerini rahatlıkla kesebilecek pozisyondaydı. Sabah yola çıkarken ölebileceğini bile düşünmüştü. Ama şimdi zaferi görmeye başladı bile; her şeyin yolunda gideceğinden emindi. Bu kadar emin bir yer bulabileceği aklına bile gelmemişti. Ve şimdi, güneş ışıklarının altında yer uzanmış halde, zamanın geçişini hissediyordu. Gelecekler, hem de nasıl gelecekler.

Bulunduğu yerden cephaneliğin yakınındaki vadi olduğu gibi ayaklarının altındaydı; dağların zirvelerinin gölgeleri kayalıkların üzerine düşmüştü. Zalim duvarıyla yükselen Cima Alta Tepesini ve kan kırmızısı rengindeki Lastoni di Mezzo’vu gördü.

Sessiz bekleyiş sırasında hafif bir rüzgâr esintisi ulaştı.

Tozlu vadinin sonlarına doğru gölgeler dolaşmaya başladığında, tüfeğini nişan alma pozisyonunda tutan Barnabo, bulunduğu yerde kımıldamadan duruyordu. Tepenin kayalıkları arasında hiç kimse onu ayırt edemezdi. Tüfeği hemen altındaki terasa çevriliydi. Haydutlar oradan geçecekler ve o da haydutları öldürebilecekti.

Kalbinin çarpmaması garip. Barnabo kendisini bu kadar sakin hissetmesine neredeyse şaşırıyor. Değişen çok şey oldu. Elinden kaçırmaması gereken saati gelip çatmıştı. Ama şimdi bu derin sessizlikte bakışları baş döndürücü

şekilde yükselen tepelere takılıyordu. Tıim beyazlığıyla gerçekdışı gibi görünen en uç zirvelere kadar, mavi oluklar, kırmızımsı duvarlar boyunca gözleri bir terastan diğerine kayıyordu.

İnce vızıltısıyla bir kara sinek geçti. Son derece yüksek bir sis perdesi nedeniyle güneş biraz etkisini kaybetti. Güney rüzgârı da uykusundan uyandı. Kötü hava geri dönecek.

Cephaneliğin yakınlarında o noktada, tepeden gayet güzel görülebiliyor, günün birinde Barnabo korkuyu tanımıştı; daha sonra yıllar boyu bundan utanç duymuştu. Ama az sonra, Barnabo bunu gayet iyi biliyordu, atacağı ilk tüfek darbesiyle, sessizliğin içerisinde büyük bir gümbürtü kopacaktı.

Olacaklar hakkında dağlar, insanı nasıl da düşünceye sevk ediyorlar! Ölüm, hayır, ölümü beklemiyor; kendisini bundan kesinlikle emin hissediyor. Zafer kazanacak: Uçuruma düşen düşmanlar, Barnabo’nun kasabaya dönüşü ve olanların harikulade hikâyesi. Hikâyesi, tam anlamıyla hikâyesi. Arkadaşlarına bu hikâyeyi anlatabilmeyi çok istiyor; hepsi bu, söyleyecek fazla bir şey yok.

Onları tek başıma öldürdüm diyebilmek, onu sevinçle karşılayacak ve alkışlayacak orman bekçilerinin arasına dönebilmek için. Ondan sonra da, aradan yıllar geçtikçe hep o aynı kışla; tozlu yollarıyla vadinin sonundaki o sıkıcı kışla.

Vadide ufak bir ıslık duyuldu. Hemen ardından da birkaç taşın yuvarlandığı... Rüzgâr aniden durdu ve derin bir sessizlik etrafı sardı. Terasın ucundan gelen ayak sesleri duyulmaya başladı. Hata yapmaya imkân yok. İşte terasın köşesinden gelen bir adam figürü.

Dar ve yıkılmakta olan terasın üzerinde yavaşça ilerliyorlar. Dört kişiler; yarım dakika daha sabır, ondan sonra Barnabo ateş açabilir. Hepsini rahatlıkla yere serebilir; ne kaçacak, ne de saklanacak bir yerleri var.

Barnabo, güneş ışığı altında haydutları iyice seçebiliyor: Eski püskü ve yırtık elbiseleri, farklı tüfekleri; Zayıf yüzlerinde ıstırap çeken ifadeleri var.

İlki altmış yaşlarında olsa gerek; omuzları iyice bükülmüş. Yüzlerinde kötülük yok.

Cephaneliğe saldıran ve Del Colle'yi öldüren haydutlar bunlar ama pek çok hatıra yok olup gitti. Son derece sakin davranan Barnabo, kayalardan aşağı yuvarlanan bu yaşlı adamın kan revan içerisindeki halini düşünüyor. Biçimsiz kara çuvallar gibi iki yanında da diğer arkadaşalarının cesedi...

Yarın bunları anlatabilmek, zaferini kutlayabilmek için... Kendi adına Barnabo, intikam alma ihtiyacını gerçekten hissetmiyor. O alçaklık anı artık uzaklarda kalan bir olay. Üzerinden çok yıllar geçti ve bunun daha şimdi farkına varıyor. Korkuyor olsa, tüfeği de titrerdi.

Barnabo silahının namlusunu hafif öne eğdi. Yaşlı adamın başı, tüfeğin ucunda görünüyor. Aradaki mesafe on metreden az, vuruşunda hata yapmasına imkân yok.

Yaşı adam duraksadı ve sağ eliyle kayalara tutunarak, aşağıya doğru bakıyor. Arkasına dönüp, arkadaşına, "İyi de ben kimseyi görmüyorum!" diyor. Diğer adamlar da durdu ve Barnabo'nun onları izlediğini akıllarına bile getirmeden, cephaneliğin bomboş olduğunu fark ediyorlar. Ne onları bekleyen vardı ne de cephanelikte işlerine yarayacak bir şey vardı; her şeyi alıp götürmüşlerdi.

Yapacak bir şey yok. Barnabo düşmanlarını dönüş yolunda hayal ediyor; Valfredda katır yolu boyunca tek kelime etmeden aç bilaç indikleri gözünün önüne geliyor. Barnabo gülümsüyor; parmağı tetiğe dokundu, demirin soğukluğunu hissetti.

Sessizlik. Bir kara sineğin vızıltısı; dağlarda dolaşan o kara sineklerden birisi. Tüfek darbesini beklerken dakikalar geçmek bilmiyor. Bu sefer korkusundan değil, gerçekten bir şeylerin durduğunu, zamanın kaçışıyla birlikte geride kaldığını hissediyor. Barnabo gülümsüyor; tüfeğini yere bırakıyor, elleri artık tüfeği sıkı sıkı tutmuyor. Güneş ışıklarının istilasına uğramış dağlarda mutlu bir hava seziliyor. Ormanın uzaklardan gelen hoş kokusu. Düşmanları sanki bir şeyler bekliyormuş gibi şimdi hareketsiz

duruyorlar; Del Colle’yi öldüren gerçekten onlar mıydı acaba veya onu ne şekilde öldürmüşlerdi. Bu artık onların son dönüşüydü. Bu akşam Vaifreddaya inerek, sonsuza dek ortadan kaybolacaklardı. Dağlar da daha yalnız kalacaklardı. Barnabo, kara köknar ormanları arasındaki evfc bekçilik yapacak, elleriyle dokunabilecekken, vazgeçtiği büyük zaferi düşünecekti.

Her şey zaman içerisinde yok olacaktı; aptalca utancı, karga, Bersaglio kasabası, Berton’un yola çıkışı... Her sabah güneş dağları aydınlatacaktı. Sonbahar gelecek, kar yağacak, sonra da ilkbahar şarkıları söylenecekti.

Rahatlıkla temizleyebileceği dört düşmanı birkaç metre uzaklıkta; oysa Barnabo, kılını kıpırdatmaksam durduğu yerden, hayatını dolduran o nafile kederleri düşünüyor. Boş kalan yeni evi, lambasının ışığında huzur içinde geçirdiği akşamları ve günlere eklenen günleri düşünüyor; ağaçlar arasında yankılanan rüzgârı bile duyar gibi oluyor.

Düşmanları gerisin geriye dönüyor. Geldikleri gibi yavaş yavaş terastan geri dönüyorlar. Barnabo gitmelerine izin veriyor. Akşam olurken ortalıkta büyük bir huzur hissediliyor.

Geceye doğru yoğun bulut katmanlarının gelmesiyle gökyüzünde hava kötüye çevirdi. Yeni evin etrafında her şey sakindi. Çatının tahtalarında gıcırtılar. Evin önündeki çayırlıkta bir aşağı bir yukarı uçuşan bir eşek ansı. Ormanda dolaşan hafif rüzgâr esintileri. Sonra da bir kuş sesi. Herkes kasabada, *bocce* oynuyor, meydanda yürüyüş yapıyor, huzur içerisinde konuşuyorlar. Ara sıra bir kahkaha duyuluyor.

Saat beşi gösteriyor. Saat kulesinin çanları kasaba boyunca yayılıyor ve gittikçe daha zayıflayarak ormanlara doğru ilerliyor. Orman bekçilerinin yeni evine ulaşamadan yorgun düşüyor ve ağaç dallarının arasına takılı kalarak duruyor.

İşte Barnabo geri dönüyor. Az önce dağlarda bir nevi büyü bozuldu. Dağlar artık tamamen yalnız kaldı; ne haydutlar ne cinler... Bunların hepsi bitti.

Yavaş adımlarıyla ormanın arasından ilerliyor.

Demirli botları evin eşiğinde çınlıyor. Bir örümcek kapının deliğine ağ örmüş; belki de birileri Barnabo'nun geri dönmeyeceğini düşünüyordu; Del Colle ile Darrio'nun yanında kalacağını, kayalıklar arasında öldürüleceğini sanmıştı.

Artık kaybolmakta olan güneş ışığını içeri sokmak için pencereleri ardına kadar açtı, tüfeğini boşalttı ve tüfekliğe yerleştirdi. Her şey eskisi gibi. Gerçekten hiçbir şey olmadı.

Diğer akşamlar olduğu gibi, az sonra camlara yansıyan ateşin titrek görüntüsü uzaklarda da görülmeye başlayacak. Barnabo ateşin yanında oturuyor. Gölgede kalan yüzü görünmüyor.

25 Eylül akşamında yorgunluk, birkaç bardak şarap ve aklından gelip geçen sayısız düşünce... Aslına bakılırsa böylesi daha iyi değil miydi? Ateş dalgalanmaya devam ediyor, odunlar çıtırdıyor. Dağlara belki de kar yağmaya başlamıştır; karalara bürünmüş duvarlar arasında yavaş bir kasırga olmalı; ince bir tepenin üzerinde Del Collenın çiviyle çakılmış şapkası da duruyordur. Şapkanın kenarlarını kar kaplayacak ve beyaz bir taç oluşturacak.

Barnabo yatmaya gitmedi. Gece yavaş yavaş geçiyor. Az sonra şafak sökmeye başlayacak; yeni bir gün gözle görülmeye başlanacak. Tum yeryüzünde hayat kesintisiz geçmeye devam ediyor.

Barnabo dinlemek ister gibi başını kaldırdı; kalbi mi çarpıyor yoksa cephaneliğin dışında nöbet tutan nöbetçinin adımları mı? Yorgun olduğunu hissediyor; uyur uyanık ne olduğunu hatırlayamıyor. O zaman da bir zamanlar olduğu gibi, eski zamanlarda olduğu gibi, Barnabo tüfeğini eline alıyor ve kapının eşiğine çıkıyor. Dışarıda derin bir sessizlik ve kapalı gökyüzünde soluk bir ışık var. Dağlar bulutların ardında saklanmış ama yakınlığı hissediliyor; bulutların arasına gömülmüş, hareketsiz ve ıssız...

Sonsöz

Dino Buzzati, başyapıtı *Tatar Çölü* ile başarıya ulaşana kadar eleştirmenler tarafından pek coşkuyla karşılanmamasına rağmen okurlarına ulaşmakta güçlük çekmeyen bir yazardır. Belki de bu yüzden, aşırı kibirli bir yazar olarak tanımlanmak pahasına da olsa, edebî modaların esiri olmaksızın, kararlılıkla kendi çizgisini izlemiştir. Kendi vatanında hemen hemen sadece başyapıtı ile anılırken, yurt dışında, özellikle de Fransa'da daha ilk andan itibaren bir edebiyat devi olarak görülmüştür. İtalyan eleştirmenlerse son on yıl zarfında Buzzati hakkındaki fikirlerini yeniden değerlendirmeye başlamış; yazarın ressam ve gazeteci olarak ürettiği eserlere de yayılan incelemelerle, yazarlık, ressamlık ve gazetecilik faaliyetleri arasındaki ilişkiler üzerinde dikkatlerini yoğunlaştırmıştır. Nitekim son zamanlarda Buzzati'yi konu alan eleştirel inceleme ve çalışmaların sayısında gözlenen artış, bu tezi doğrular niteliktedir. Esasen okuyucunun beğenisini kazanmayı amaçlayan Buzzati'nin bu hassas noktasına saygı çerçevesinde, okumaya hazırlandığınız kitaba ilişkin, eleştirmenlerin yorumları yerine bir dizi aydınlatıcı "not" eklemekle yetinerek, eseri beğeninize sunuyorum.

İlk olarak, kitabın yazıldığı ve yayınlandığı dönemi göz önüne almanın faydalı olacağı kanısındayım. Hukuk eğitimi almasına rağmen Buzzati, daha üniversite yıllarından itibaren ülkenin en önemli gazetelerinden Corriere della Sera ela haber muhabiri olarak çalışmaya başlamıştır. Yazarın edebî üretimini gerçekleştirdiği kırk yıllık süre, 20. yüzyılın en ıstıraplı yılları arasındadır. İlk romanı *Barnabo delle Montagne'yı* ve hemen ardından çıkan *II Segreto del Bosco Vecchio'yu* yayımladığı yıllar, sırasıyla 1933 ve 1935, İtalya'da Faşizmin otoriter bir diktatörlüğe dönüştüğü döneme denk gelmektedir. Bu gelişmelerin dönemin edebiyatı üzerindeki etkisi, Buzzati'nin ilk eserlerinde de görüldüğü üzere, yazarların hakkında görüş ifade edemedikleri gerçek dünyadan kaçmaları ve hayal ürünü paralel bir dünyada, alegorik olaylar aracılığıyla düşüncelerini ifade etmeleri

şeklinde görülmüştür. Buzzati'yi herhangi bir edebî aklına dâhil etmek güç olsa da, özellikle ilk eserlerinde söz konusu hayal ürünü dünyaya sıklıkla başvurması, "büyülü gerçekçilik" akımına yakın oluşunun bir göstergesidir.

Buzzati, okuyucunun beğenisinin kendisi için ilk sırada gelişine; Corriere della Sera' gazetesine eşiyle birlikte verdiği bir mülakatta şöyle değiniyor;

"Yazdığım zaman en büyük endişem, okuyucunun ruhunu daraltmaktır. Ben de aynen Voltaire gibi düşünüyorum: Her çeşit edebî türü kabul edebilirim, yeter ki sıkıcı olmasın. En

Corriere della Sera gazetesinden Grazia Livi'ye verdiği 13 Ocak 1972 tarihli mülakat. büyük arzum, okuyucuyu duygulandırabilmektir... Nitekim kimi zaman lirik bir şeyler de yazıyorum: İsterlerse zırvalamış desinler, hiç ama hiç umrumda değil." Bu noktada söze karışan eşi de Buzzati'nin sözlerini teyit ediyor: "Yazdıklarını beğenip beğenmediğimi asla söylemiyorum, çünkü bundan rahatsız olacağını biliyorum. Kasap Vimodrone'nin ne düşündüğünün benim görüşümden daha çok onu ilgilendirdiğini biliyorum." Nitekim Buzzati'nin bu konuda ne düşündüğü gayet açık:

"İşin doğrusu, yazdığım bir şeyin hoşa gidip gitmeyeceğini ben kendim anlıyorum. Tartışma götürmeyen fiziksel bir his bu. Başkalarının söylemesine ihtiyacım yok. Sadece ilk kitabım *Barnabo delle Montagneyı* yazdığım zaman, okuması için bir gazeteci arkadaşa verdim ve bunu yaparken de, edebiyat sireninin en uzağında olduğunu düşündüğüm birisini seçtim. Ondan sonra bir daha hiç kimseye hiçbir şey okutmadım. Bu noktada müthiş kibirli olduğumun farkındayım. Başkalarına ihtiyacım yok; mesleğimle ilgili sorunlar sadece beni ilgilendirir."

Alıntı yaptığım bu birkaç satırda bile oldukça bariz şekilde sezildiğini düşündüğüm Buzzati'nin güçlü kişiliği hakkında daha fazla fikir edinebilmek adına, dönemin ünlü şairi ve aydınlarından Euganio Montale'nin, ölümünün ertesi günü Buzzati anısına Corriere della Sera gazetesi için yazdıklarını hatırlamaya değer buluyorum:

“Yanılmıyorsam 1947 senesinde, Dino Buzzati ile ilk kez görüştüğümde, Barnabo’nun kargasıyla ve *Tatar Çölünün* genç subayı Giovanni Drago’yla çoktan arkadaşlık kurmuştum. Hatta *Tatar Çölü* için Kafka’nın adı bile anılır olmuştu ve bu yüzden ben de bu yazar-kahramanın ardında hangi insan-kahramanın saklandığını görmek için sabırsızlanmaya başlamıştım. Buzzati’yle görüşmemizin ardından kendimi ne hayal kırıldığına uğramış, ne tatmin olmuş, ne de hayrete düşmüş hissediyordum. Eksantrik veya artistik hiçbir özelliği olmayan bir insandı; son derece kibar, hoş sohbet birisiydi, ama pek de öyle dışa dönük olduğu söylenemezdi. Başarılı bir gazeteci olduğundan, hatta belki de mesleğine âşık birisi olduğundan şüphe yoktu.”

Edebiyat dünyasında kendisini izole bir konumda tutması, tamamen hâkim olduğu ancak oldukça dar sayılabilecek bir konu çerçevesi sunan anlatım tarzına olan sadakati, yazma, yazının doğası veya amacı ve yazarın fonksiyonu konularında her türlü eleştirel fikri kibar ama kararlı şekilde geri çevirmesi nedeniyle Buzzati, alışılagelmişin dışında ve biraz da gerçek dışı bir edebî vaka olarak tanımlanmıştır.

Kişiliğinin ötesinde, yazar olarak oluşumunu ve hayal dünyasını oluşturan temel unsurlardan birisi de Buzzati’nin çocukluk dönemidir. İtalya’nın kuzeyinde bulunan Belluno şehri yakınlarındaki San Pellegrino kasabasında doğmuştur. Bugün hâlâ Buzzati ailesine ait villa, Piave Nehri’nin kıvrıldığı noktaya ve Belluno şehrine hakim bir tepede sıralı bir grup binadan biridir. Aile yaz aylarını burada geçirmektedir ve bahçe içindeki bu villa, kışın geri döndükleri Milano şehriyle birlikte Buzzati’nin hayal dünyasının oluşumunda önemli rol oynamıştır. Bunu, bir başka mülakatı’ aracılığıyla bizzat kendisi de ifade etmektedir:

“İlk çocukluk anılarının her yazar için temel bir aşama olduğu kanısındayım. Çocukken edindiğim en güçlü izlenimlerimi, doğduğum yer olan Belluno, etrafını saran yabanıl dağlar ve iki adım ileride yer alan Dolomitler oluşturdu. Tamamen kuzey bölgelerine has özellikleri olan bu dünyanın yanına, gençlik anılarının mirası ve Milano şehri de eklendi.”

Etrafını çevreleyen bu dış dünyanın doğal etkenlerine tamamıyla açık yaşayan Buzzati, varlıklı bir burjuva ailede, oldukça yüksek seviyede entellektüel gelenekler içerisinde büyümüştür. Hukuk profesörü olan babası öldüğünde Dino on dört yaşındaydı; babasının onda bıraktığı anı oldukça silik ve yüzeysel olarak nitelenebilir: “Babamı hayal meyal hatırlıyorum. Belki de sakalı olduğu için, çocuk sayılacak yaştaki bende çok yaşlı birisi izlenimini uyandırıyordu. Son derece şık bir bey olduğunu tereddütsüz söyleyebilirim. Eğer ondan aldığım bir şeyler varsa, o da kesinlikle giyim konusundaki zevkimdir.” Ancak annesi söz konusu olduğunda durum oldukça farklı: “Öldüğünde çok yaşlıydı ve ardında doldurulması imkânsız bir boşluk bıraktı. Olağanüstü bir kadındı, harikulade bir tebessümü vardı. Hayatta olduğu sürece onunla birlikte yaşadım ve kendime bir aile kurmayı arzu etmedim.” Buzzati’nin annesine duyduğu bu bağlılık, kimilerine göre uzun süre boyunca yazarın hikâyelerinde asla bir kadın kahramanın olmayışını açıklar niteliktedir: Nitekim Buzzati’nin ilk yapıtlarında, tamamıyla erkeklerin yer aldığı, topluluk halinde yaşanan bir dünyaya rastlanır. *Barnabo delle Montagnedeki* orman bekçileri, kışla türü bir evde hep birlikte yaşamaktadır, *Tatar Çölünde,* de yine kışla hayatı söz konusudur.

Buzzati’nin gerçek hayatta beslediği dağ tutkusu, eserlerine de yansımıştır. Gençlik yıllarına dayanan bu tutku, hayatının sonuna kadar ona eşlik etmiştir: “Dağa tırmanmak oldum olası bana müthiş bir heyecan verdi. Hayatımın tek sabit noktası, dağlara duyduğum tutkuydu. Üstelik bu tutku beni asla terk etmedi: Şimdi artık kayalara elim değmez oldu; ama her gece rüyamda baş döndüren kayalıklara tırmandığımı, büyük uçurumlar aştığımı görüyorum. Bir nevi bölümlere ayrılmış bir roman ve ilginçtir, ne zaman dağlara gitsem, bu roman gizemli bir şekilde yarıda kesiliyor.”' Altmış yaşını aştıktan sonra bile tırmanmaya devam ettiğini gururla anımsayan Buzzati için dağ, sadece spor anlamında bir tutku değildir. Yazar daha küçük yaşta iken dağlar, rüya âlemi ve edebî eser arasında ilginç bir bağ kurmuştur. Çocukluk çağından kalan son derece güçlü izlenimleri, sıklıkla geri dönem kabuslar olarak somutlaştırıyor; hemen akabinde bu kabusları

mantığa vurarak açıklıyor ve hatta hikâyelerinde kaynak olarak kullanıyordu. Genelde dağları konu alan rüyalarının geride bıraktığı huzursuzluk ve endişe hali, kendisinin de ifade ettiği gibi, yaratıcı ve verimli bir ruh haliydi:

“Rüya görmek bana bir nevi beslenme hissi veriyor. Geceleri çok rüya görüyorum; genellikle dağlarla ilgili rüyalar: Tepeler, dağlara tırmanma, kafile halinde ama içinde bir huzursuzluk eşliğinde, halatlı tırmanma...”

Gazeteci Buzzati hakkında da birkaç söz söylemek yerinde olur kanısındayım. 1928 senesinde başladığı gazetecilik mesleğini titizlikle ve büyük tutkuyla icra etmiş, hayatının sonuna kadar da bu mesleği sürdürmüştür. Dolayısıyla adını duyurma hayaliyle yaşayan bir yazarın, bu bekleyişi sırasında yan iş olarak gazetecilik yaparak durumu idare etmesi söz konusu değildir, tik adımlardan başlayarak mesleği her yönüyle öğrenmeye çalışır; insani açıdan olgunlaşması ve yazarlık açısından bilinç kazanması da bu yıllara denk gelir. Gazetecilik mesleğinde ilerlerken, yazar olarak da ilk adımlarını atmaya koyulur: *Barnabo delle Montagne* adını verdiği ilk romanını iki yıllık bir süre zarfında tamamlamıştır. Defalarca üzerinde düzeltme yaptığı ve nihayet 1933’te yayımladığı roman, yazarın tipik olarak tanımlanabilecek konularından pek çoğunu içermektedir. Buzzati, romanın okullar için yapılan baskısını hazırlayan Giuseppe Trevisani’ye şunları söylemiştir:

“Gerçekten çok uzun ve yorucu bir çalışma oldu. Bugün baktığımda bir-ikî kusur buluyorum; ama benim için özellikle zor olan, bir dil arayışıydı. Yazmanın ne demek olduğunu bu şekilde anladım. Asla yayımlanmayacağını düşünerek yazdığım tek kitap bu oldu.”

Yayımlanmayacağını düşünmesine rağmen *Barnabo delle Montagne*, dönemin en büyük yayınevlerinden Treves tarafından yayımlanmıştır. Bu genç yazarın İtalyan edebiyat sahnesinde nereye yerleştirileceği konusunda yaşanan zorluk, revaçtaki akımların uzağında oluşuyla daha ilk andan itibaren kendisini göstermiştir. Trevisaniyle söyleşisi sırasında kendisine yöneltilen, “Barnabo kimdir?” sorusuna cevap verirken, bir de özeleştiri

yapan Buzzati, roman karakteri yaratma özelliğine sahip olmadığını kabul etmiştir:

“Çağdaş edebiyatta sık sık rastlanan o kahramanlardan birisi; yani hemen hemen hiç ayırt edilmeyen bir kahraman. İçinde kötülük olmayan bir dağ adamının alçaklık dramını yaşaması ve sonunda da kurtuluşa kavuşması fikri.” Yani önemli olan kahraman değil, fikirdi ve Buzzati, kahramanlarının sıradan tipler olduklarının, ayırt edilmesi kolay güçlü karakterler olmadıklarının farkındaydı. Nitekim ismi kitabın orijinal başlığında yer almasına rağmen Barnabo, romanda yer alan bir tip olmaktan öteye gitmemektedir; o büyülü ve muğlak çerçevede vuku buluyor olmasa, oldukça sıradan olarak tanımlanabilecek bir bilinç dramı yaşayan dağlı bir tiptir sadece.

Yazarın kullandığı tarz ve dile ilişkin olarak da birkaç söz söylemenin yerinde olacağı kanısındayım. Bu ilk roman, Buzzati’nin edebî eserleri bağlamında hem konu hem de dil ve ifade unsurları bakımından, bunu izleyen tüm eserleri için bir gösterge’ rolü üstlenmiştir. Gazetecilik mesleğinin getirdiği ifadede yalınlık, pek çok kez değindiğimiz, dönemin her türlü edebi akımından uzak olma arzusu ve her şeyden önce kendisine sığınma fırsatı verecek bir dünya yaratma isteği, Buzzati’nin kendine özgü bir ifade tarzı oluşturmasına neden olmuştur: Gereksiz sıfat ve zarflardan temizlenmiş kısa cümleler, roman kişileriyle özdeşleşip, his ve düşüncelerine âdeta tanıklık eden romanın anlatıcı kişisi... Kitapta yer yer hissedilen zaman kayması hissini de bu çerçeve içerisinde değerlendirmek gerektiği düşüncesindeyim: Eserin İtalyanca aslını okurken de hissedilen ancak diğer pek çok unsur gibi yazarın tarzıyla bağdaştırılması gereken ve romana kendine özgü bir ritim kattığını düşündüğüm bu özelliği, Türkçeye de yansıtmaya çalıştım.

Barnabo’nun yolculuğu aracılığıyla temsil edilen hayat yolculuğu ve daha ilk romanından itibaren işlemeye başladığı tipik Buzzati konularındandır uzun bekleyişler, geçen zamanın ritmi, korku veren belirsiz bir şeye doğru geriye dönüşü olmayan bir ilerleyiş, baskı yapan geçmişin hatırası, geride

kalan yılların bıraktığı boşluk ve nihai kurtuluş. Eğer bir Buzzati hayranıysanız bu kitabı mutlaka okumalısınız çünkü yazar Buzzati'nin doğuşuna tanıklık edeceksiniz. Buzzati'yle yeni tanışıyorsanız, doğru yerden başlıyorsunuz.

Elçin Kumru

Tatar Çölü’ne Varmadan Evvel

Henüz yirmi dört yaşımdayken, hiç tanımadığım bir adamla uzun bir yolculuğa çıktım. Genç teğmen Giovanni Drago’ya, raflara göz gezdirirken yalnızca ismini sevdiğim için aldığım kitaplardan birinde, tesadüf etmiştim. Kitabın üçüncü sayfasına düştüğüm nota bakılırsa, teğmenle ilk yolculuğa doksan üçün ağustosunda çıkmışım. İlk yolculuk diyorum, çünkü on yedi yıldır, kıpırtısızlığın, bekleyişin ve yanılsamanın çölüne bir kez daha göz gezdirmek için, aynı yoldan aynı kaleye çıkmaya devam ediyoruz. Ve elbette kanaatimiz hiç değişmiyor; Tatar Çölü, insanla, insanın hayatı arasından geçen bir beyhudelik sınırıdır. Issız Bastiani Kalesi’nin burçlarından bakmadıkça bunu anlayamazsınız!

Dino Buzzati adını da, onun büyük romanı Tatar Çölü’nü de bir kaç yıl boyunca kimseyle paylaşmadım. Şu tuhaf kıskançlığım yüzünden mi? Payı yok diyemem. Ama bu esirgemenin, kıskançlık perdesinin altına gizlenmiş çok daha şahsi sebepleri vardı. Artık aradan yıllar geçtiğine göre, söylemekte bir beis yok: Genç bir şair olarak, bir gün taşranın düzlüklerinde eriyip gitmekten korkuyordum ve hayat, ona tırmanmak için sürekli talim yapmak zorunda kaldığım dik bir duvara benziyordu. Buzzati’nin tekinsiz çölü, o yıllarda vahalarımdan biri oldu.

İki dünya savaşının ikisine de tanıklık etmişti Dino Buzzati. İlkinde çocuk, İkincisinde önce gazeteci sonra askerdi. Tatar Çölünü, Musolini’nin Hitler’le omuz omuza verdiği, Ezra Paund’un Roma Radyosunda konuşmalar yaptığı o yıkım yıllarının ortasında yayınladı. Kitap savaştan sonra Fransızcaya çevrilecek ve İtalyan yazarın adı, dünya edebiyatının büyük ustalarıyla birlikte anılmaya başlayacaktı. Ama Tatar Çölü ilk kitabı değildi Buzzati’nin. İnsanoğlunun yeryüzündeki beyhudeliğini ima eden bu ıssız kaleye çıkmadan önce, okuruna iki uzun mektup daha yazmıştı: “Dağların Adamı Barnabo” ve “Eski Korunun Gizemi”. Ormanın kuytu bir

yamacında, hiç bir işe yaramayan bir cephaneliği beklemekle görevlendirilmiş bekçilerin hikâyesinin anlatıldığı Dağların Adamı Barnabo, yazarın ilk kitabı. Kitabı okuyanlar, Buzzati’nin daha başından beri temel meselesinin değişmediğini, San Nicola kasabasının uzak bir yamacındaki cephaneliğin, Tatar Çölü’ne bakan Bastiani Kalesi'nin bir ilk taslağı olduğunu göreceklerdir. Bir de, bir ustanın çıraklığındaki güzelliği!

On yedi yıl önce, Dino Buzzati’nin bir kitabına önsöz yazabileceğim, aklımın ucundan bile geçmezdi. Bir zamanlar kitap düşkünü arkadaşlarımdan adını sakladığım yazarın bu ilk göz ağrısına bekçilik etmek bana düştü, görüyorsunuz. Benden sonra San Nicola lı bekçilerin hikâyesi başlıyor; onlara nöbet tutarken dikkat etmelerini söyleyin. Çünkü Polveriera Tepesinde hâlâ birkaç haydut var!

Ali Ayçil